

2. QESA VERENE

3. İPEK MENDİL / DISMALA İPEGİNE
SON KUŞLAR / MİLÇHIKÊ PEYÊNİ
SÖYLENDİM DURDUM/VATU FİNDETU
HARİTADA BİR NOKTA / HARİTA DE NOĞDEYÊ
Sait Faik ABASIYANIK
Çarnekar: Okan EROĞLU

5. VASÊ PILTAN SERU TAYÊ MALUMATİ
Tornê Marifete (Alican GÜNDOĞDU)
Çarnekar: Asmên Ercan GÜR

6. Halepçe
Alex ÇELİK

7. DARA ZEBUNE
Asmên Ercan GÜR

10. SILÊMANÊ HEMEDİ (Süleyman Çetinkaya)
Fatma Rosine Zulal (10/11)

11. “MESO”
Çarnekar: Asmên E. GÜR
Xeçe; “Gitme”; albümê Dem ra.

12. QEMERÊ MUREXANİ
Ali GÜLTEKİN

13. ZONÊ MAE, HONDE SİTÊ MAE ŞİRÊNO
Berfin JÊLE

14. DI VEYVIKİ
Türkan ÇELİK (14/17)

17. SONO BÊBİNGE
Qemera BARİYE

18. HELİN
Hasan YILDIZ

19. FÊNDÊ LÜYE
Arêker: Hawar TORNÊCENGİ

19. MI ESQ TODE Dİ
Munzur Güven KILIÇ

20. HÊFÊ ISANUN
Faruk EREN
(Faruq U Hrant Dink Serra 2005ine De Jü
Konferans De)

21. MİTOLOJİYÊ DERSİMİ DE “EFSANÊ MUZİRİ-2
(21/22)
Arêker: Hawar TORNÊCENGİ (19/20)

22. DAWA XORİYA..
Musa OKTAY

22. CANIKA MUNZURİ
Wîsîv PÎRBAB

23. Aynê Hewzê Asmênê Khewey
Çarnaisê çekuyunê kîlamu: Veli KİŞİOĞLU
Vatoğê lawîke: Mihrimar

24. ALİYÊ M'!
Hüseyin ÇAĞLAYAN (24/28)

29. QESÊ KAMILİ
Kemal AKAY XAMIRPÊT (29/30)

30. PHESKUVİYA KOYÊ BINGOLİ CÊNİ
Gürsel SARIKAŞ

31. OMID
Kemal AKAY XAMIRPÊT

32. SONDE MA
Sait ÇİYA

32. DAYÊ
Fatma MALKOÇ

33. Sîma Nêverda Ke Roz Era Çîmunê Mî Ver Kuyo
Veli KİŞİOĞLU (33/34)

34. JÜ HUYAYİS ESTO
İklim YUMLU

34. NOĞD
Vedat ALDEMİR

35. ZERYA MINA VÊSAYİYE
Bülent BORAL

36. LACÊ Mİ
Gule MAYERA (36/37)

37. PÉRO PİYA
Mehmet TOPTAŞ

38. VERÊ ÇİMANÊ LAZÊ MİDE
Enver ŞENER (38/39)

39. GULÊ ŞANİ
Fırat ALİ

40. KARD WENDİŞ /AWK AFSUN /CİKİ SARCON
Zend PİGAR

41.DİNA VURİYE
H. KÜÇÜK

42.TEY KEY (TAY KAYÊ) MA
Zend PİGAR (42/44)

44. TEVERİKA HEWSÊ QIZILBELİ
Sevim AYDIN

45. DAKILA Mİ
Fırat GÜNEŞ

46. JÜ KHALÊ AXIR ZEMANİ
Ali Himmet DAĞ

QESA VERENE

Ma be xêr di sarrê ma!
Eke ma pers kenê, na nînge weşîye derime. Qeyretê zon u kulturê xo rareynaye derime. Canweşîya sîma wazenime. Na amore dey ki xelle nusnoğê mayê qîmetîni amay têlewe. Peroyê xu qeyretê zon u kutîrê xo derê. Na amore de sîmarê meymanime. Hata be amorê neweyê bîni, xatîr be sîma!
Pheştdariya wakhîla delale Olida Erenî ra zaf sa biyîme! Bêrxudariya xu wazenime! Wes bo!

Îdarekari & Kûnye:

Persberê Çapkerdene: Okan EROĞLU

Persberê Raştkerdene: Hawar Tornecengi &

Hîdîr EREN & Mesut Asmen KESKÎN

Persberê Neqîsnaene: Sinan ARÊKÊYÎ

Virastoğê Grafîki: Murat DERMAN

Mail: hegaejan@gmail.com

Pelga Facebook'î: <https://www.facebook.com/Piltann/>

Persberê Almanya: Hawar TORNÊCENGÎ

Persbera Fransa: Fatma Rozîne ZULAL

Persbera Danîmarka: Qemera BARÎYE

Persbera Berlin: Pînar ÖZGÜL

Persberê Frankfurt/M: Mesut Asmen KESKÎN

Persberê Awusturya: Enver ŞENER

Persberê Erzîngani: Öznur YOLERÎ & Sewla HAŞTÎYE

**İPEK MENDİL / DISMALA İPEGİNE
SON KUŞLAR / MİLÇHIKÊ PEYÊNÎ
SÖYLENDİM DURDUM/VATU FİNDETU
HARİTADA BİR NOKTA / HARİTA DE NOXDEYÊ**

**Sait Faik ABASIYANIK
Çarnekar: Okan EROĞLU**

İPEK MENDİL / DISMALA İPEGİNE

Nezdiyê sodiri bi. Teber ra uledetê amêne. Tı vana serê dara tüye de isanê est bi. Tersan ra ne şikiyu raurci, ne ki şikiyu bızırçi. Na dem de pençere de jü qılatiyê asa. O bi, pencere ra xoali semetiya ra şî.

Vırniya mıra ke vêrd ra, mı çimê xo cınay pêro, şî dolab fit werê. Çiyo ke amo qor kerdene, pêro sanay ro. Mı vengê xo nêvet. Raştiya ke, gon qeyretê ey ver, çî esto - çî çino pêro bıaredêne, bıberdêne, mı ancia ki vengê xo nêvetêne. Meşte patron;
- Law orğano şa erciya tu ser, heywan! vano pasqulê erceno qına mı, mırê ‘naca ra def be so!’ vano.

Mı ni pêro zanîtêne, ancia ki mı endera xo nêlewna! Çıko ke o, çıton ke ama hên thıp u thal pencere ro anciya şî. Na helm de jü çırtayisê lızgey hêşiyu pê.

Gınay bi waro. Amu ke war, cêr; mı di ke, berkar be dı hirê keşî sero amê têarê. Roy verde bi. Gırmıka xowa ke çip a çip nımitayeya, berkari kerde a. Na gırmıke miyan ra dısmalê da ipegine zê awe sewetiye ra veciye. Ma... dısmalê ipeginê hewl u xaşî têde niayê. Zerrê lepa xode çıqa ke bıwazê hende ana jü ca, qermeçnena; bado lepê ke biye a, destê isan ra

zê awe sewetina ra phışkina!

SON KUŞLAR / MİLÇHIKÊ PEYÊNÎ

Rocê yena, demserrê payizi de, asmênê khewi de, endi neşikinê çınikanê şıawu bıvênerê.

Rocan ra, jü rocê; kişta rayan de, herdê dewreşi ra porrê de khewi ke nêşikinê bıvênerê.

Serba nê; çıko ke, domanenê seveta sîma zaf beno koti. Ma milçiki be khewey zaf diy. Seveta sîma zaf beno koti/bed. Mıra hêkata xo.

SÖYLENDİM DURDUM/VATU FİNDETU

“Ez fiqaran ra hez kenu,” vana xo xode, çıko ke zura. Bexo ki inam nêkena. Kamcin fiqarê, senê fiqarê? Na cêniya parskara ke zê cınawuriya? No domano bêar u bêedeb u har biyaye? Saydkarê masano ke vırniya mordemê qefçil de yeno çhoku ser, ey? Ya, no kestaneciyo ke na çenge de findeto, kestananê poyiyawu, nawo ke ri ra vêsaniye, bêkeşiyê, tayê ki xêgiye, dina ra bêzar biyayene recena ey rê rotene rê cad keno, o?

Kamo, no isano ke cı ra hez kena? Famkerd, feqır, bêkes, bêbext... Hama kam?

Kam bo? Tiya. Xo be xoya. Heya, na suke de herkes çerexino, fetelino xode qerar dano. Nêvinena ke jü

mordem jüyê de bini ra hez bıkeru. İmkanê biyayeyne ke çino. Tayê isani estê, cırê rındiyine kena. Jü dolme kena, dı dolmi kena, hire dolmi kena. Bado nêşikina çiyê bıkerê, to dest ra thebayê nêno. A sure reyê sêr kena ke, torê biyo dısmen. Ma pêro niayime. Çıqa dosteniye, rındeniye esta, pêroyine zê tırımpa sipenime. Bado dosteniye, rındeniye zê çala awke bêna jüp u jüa. A taw pandomime, gerreyo pil

cêrino de.

HARÎTADA BÎR NOKTA / HARÎTA DE NOXDEYÊ

Mordemo ke mase nêdiyo cı, demdiyay bi kurşiyê de qewa ser. Qewa gurenog amay bi sere mordemêki; “urcenime ra, urcenime ra” vat gurenogê qewa rê. Weşt ra pay. Mordemo ke serba ey cîrê qeşî vaciyê, eyrê: “zerarê xu çino hemşeriyê mı,” vat. “zerarê xu çino, wa mederê, nêwazon.”

Vapura ke asê, aye ser şî. Gamanê hurdiyana ze şarloy terkıt, kût (kewt) duri. Pers daybi xo, xo xode:

Nusteyê vace, nênusenu. Nuste nustene cedeleyê ra ber çı bi ke? Îta de, isanê ke ar u edeb kenê, inu miyan de bêveng u bêvac mı do merdena xo bîpitêne. Cedebe hengame çikê mîrê! Nêşikiyu finderi.

Veştu leyê tutın rotoği. Xete be qelema gureti, niştu ro.

Kışta raya vızgeya alangi de feteliyayene de bıbo ke hediriya mı niyamê, mı waştêne ke daranê kılmu xo dest de bıtaşı. A sevet ra kardîa ke peleka mîde biye, mı a kardi vete, fekê qeleme vet, dîma gurete pê, lew na pa.

Eke menûsnêne biyene xêğ.

Vasê Piltan Seru Tayê Malumati

Tornê Marifete (Alican GÜNDOĞDU)

Çarnekar: Asmên Ercan GÜR

İsonêni serru rawu ke kota dîma vas u çîçêgu, was-to ke derman u ilazê merdene bivino. Na minval de ju sanika Loqma Hekim'i bila esta. Ez van, na sanike, hawir herkes ki zonenu...

Çîqaş ke na sanike de tayê malumat esto, helvet insonêni nêşkiya merdene rê çare bivino. Hama derman u ilazê tayê khul u nuweşiyu diyo. Insonêni na rayê ra, ser u serteru ra şiya. Eke dina sero turli turli vas, turli turli çîçêg, turli turli gul u sosin rowiyu; sîlxetiye ra ki çim verdo tayê theyr u thurri, tayê heyvenatu. Motê cı biye, na heywanat şer kerdo, ala çî çerene, kamci vas u çîçêgu wenê, kamci niwenê uqb...

Dina sero ke nia turli turli vas u çîçêg bi; helvet insonêni jê Loqman Hekimi gina na vas u çîçêgu dîma, sero sarê xo dezno. İsoni wast ke na vas u çîçêg ra khulunê lesa xorê, nuweşiya lesa xorê derman bivino.

Serru ra nia kerdu; nia tayê vas u çîçêgu ra ilaz virasto, eve na dermani ki xo sinamis kerdo. Wasto ke kamci melem, kamci şurup, kamci ilaz u derman ra ke cıra xêr vinêne nainu buzonê...

Welato ke ma weşiya xo sero rameme, na Hardê Bimbarêk Dêsim de ki deru u derxaneyi, ko u gerişi, yazı u yavani pêru pîrrê na vas u çîçêgiye. Turli tēmase, cısn cısn gul çîçêg, vas u tar yenu diwayene.

Nia ke biyo, tayê isonê ma ki je Mîstê Sîlji na mesleğa Loqman Hekimi gurêta xo dest; na vas u tar ra, na gul sosinu ra, na çîçêgu ra tayê melemin, tayê ilazi virastê...

Na hardê Dêsim de na melsege "cerre" name biya; yane "cerrah". Na malumatê melem u ilazunê vas u taru, gul u sosinu nia na hal ra, fek ra ve fek, tecrube ve tecrube, tayê waxt, hata na neway serru rind xiravın ama. Dîma ke hukmatunê dugela Tırkiya, dewê ma "teror" kerd mane, vîsnayî, rîznayî, kerdî thol; isonê ma na mesleğa Loqman Hekim'i çî hêf ke caverdê...

Çike isonê ma, serru ra welatê xora morim mend, duri mend. Nia ke bi na mesleğa isonê khani ki waxt ra werte ra dariye we, biye vind şiya. Çike weşiya qomê ma serru ra jan u zagonê qomê made ame ramitene. Na weşiya qomê ma serru ra pêru-pia ebe fek, ebe qese amayvi hata yi serru. Nuste çinê bi ke bunîsnê vind mevo...

Nia ke bi, ison ke welatê xora morim mend, ciranunê xora morim mend, qomê xora cera bi jê teliyê kengeri vay ver vaydiya, jumin ra duri her ju gina ve cayê; estena xo, kamiya xo werte ra darina wu sona. Çike

"qurvetiye"; jê "Arê Xeliya"; thowa ver damiş nêdano. "Qurvetiye", ison wena qedenena; kamiya ison ra peyde thowa niverdena. İsu destê "qurvetiye" de xo keno vind; çî ke aqıl u mezg deru xovira kenu.

İsoni nia kena rut u rupal, kena xîzan. "Qurvetiye"; jê laşeriya ki. Çike kot ver, kena têsêr têbine ra, kena xover, cêna bena; peyde thowa niverdana...

Na malumatê melem u ilazu hem nia bi vind, hem ki tayê malumati vuriyay, malumatê na melem u ilazê vas u çîçêgu, gelet ame rest na pîren u neslê peyênî. Beliyo ke na vas u çîçêgê Piltan'e sero ki na gèzna qomi de çî ke malumat esto, nu ki ya vuriyo, ya ki biyo vind şiya. Nia ke nêbiyene, rast amêne'ra zon, rast name biyêne; gelet name nêbiyêne!...

• Çike, vas u çîçêgo ke na "sosyal medya" de "Facebook" de pelga "Perloda Piltan'e" de darde

biyo, na vas u çîçêg "Piltan" niyo; na resmê vas u çîçêg "Vilika Anafatma" be xuya!...

Ya, ma na vas u çîçêg, "Vilika Anafatma" ra name keme; nia zoneme. Vas u çîçêgê "Piltan" zobinau. Ez ke gîno pîro, nia alaquene na geletiyê, mî dest kerd na mesela vas u çîçêga Piltan'e. Mî zonêne, na çîçêge zobinawa. Çike çîqaşî ke nîvo mî, domanêniya xode na vas zonêne, na çîçêge nas kerdêne:

Bowa na vas u çîçêge zof wes biye. Domanêniya mîde yenu mî viri; dêka mî, muwa mî, na vasê çîçêgîn ardêne kerdêne sandıqu, dardêne wu. Ya ki ardene kerdene binê mîrtaqu, kerdene binê cılu, on-dolu, binê postikê thoraqî uqb... Nia kerdêne ke çê de bowa her çî wes bêro, hem ki lulık u buğıkî çê mekuyê. Nia zeynê mîde mendvi, nu pêru nia ame mî vir...

Mî wast ke na nustê xode, na geletiyê rast kerî. Mî ke wast na mesela bijerî destê xo, nayê ser tenena

malumat nat dotê xode sayê kerî, tayê albazunê xora mî wast ke pers kerî. Hama destê mî nêşî cı, mî keşî ra ki pers nêkerd. Çike ez, domanêniya xode, cêncina xode wayirê na malumat bûne, mî na vasê çîçêgîn rind zonene. Çî ke mî na vas u çîçêgê Piltan'e çiko, çiwao mî muwa dêka xora, pi u khalıkunê xora divî, zonêne. Pilunê ma, kamîlê ma, kokımunê ma, na vasi, na çîçêge rind zonitêne, boye ra, reng ra nas rind kerdêne, cıra ki has kerdêne...

Hetêra ki mî nayê ki fam kerdêne: Na vasê çîçêgîn, na Piltan, hardê Dêsimi de her ca de nîroyêne, niamêne diwayene. Coka tayê olvoji rind nas nîkenê, nia ebe Vilika Anafatma kenê tiwerte. Helvet, honde ki

benu; isu benu ke tayê çi ğelet fam bıkeru, ğelet buzonu.

Hama gerê, eke gına pıro, eke alaqiya cı; na ğeletiye rastkeru. Nu famkerdene ki zof çiyê de hewla-rında...

Ravêr mı wast ke tayê resmunê na vasê çiçêğın-Piltan'ı sayê bıkeri bıvini. Seweta na mesela, tayê malumat be resmi, hardê Ceği'de (Kığı) kot mı dest. Hama çhi hêf ke ez rastê vasê huski amune; mı wastêne ke, eke çiçêğ kenu ra, u resm bıvini. U resm destê mı kuyo; çhi hêf ke na wastena mı niamê hurêndi...

Nia ke bi, mı tenena est xo ver; tenena na mesela ser mı sarê xo dezna. Tenena kotunê dıma na mesela,

ez gino dıma, mı wast ke resmê tejiya na vasê çiçêğın sayê bıkeri, bıvini. Nayê ser, rozê şünê ju çê. Na çê de, rêç u olağa mı vejiya na vasê çiçêğın ser. Helvet, ez sas büne; çı ke na çê de ki nu vas, belka hiris serre ra jêde sera waxt vêrdbi ra, nia dardebıyayvi wu. İsu sas biyêne ke a bowa xuya rindeke, hona hona ke hên vınetayi biye; hên wes, hên rıdek. Bowa xo qe vind nêbiyayvi...

Na çê de ki zobina cawu de ki na vas, na çiçêge, sılxetiye ra seweta mor u mılawunu ra, seweta dımpıstuku ra, seweta lulık u buğuku ra ardêne çê; ya dês u ustunu ra darde kerdêne, ya ki kerdêne binê ondoli, kerdêne lona dês, kerdêne binê mêrtag u çêrangu ra...

Çıke sîma ki zonenê; "yitiqatê Dêsimi de Raa Heq u Oli de, Raa Xızırı" de wertê Hard u Asmêni de çıke esto, çıke weşıya xo rameno, ni pêru bımbarekiyê, ninê kistene. Nia kerdêne ke na na mor u mılawuni, na dımpıstuki, na lulık u buğiki zarar mevinê, hama çêwu ra ki, dımanu ra ki duri vınderê...

Ya; nia bi. Pi u khalkunê ma, dêk u mawunê ma nia vatêne; nu qesê porsipe u risipu vi, nu qesê pilu bi:

"Xo morri ra, ağuyê mori ra bısewekne; hama pêskarê mori mebe!" Vas u çiçêğê Piltan'e isoni mori ra qori kerdêne; xêrê xo nu bi; na çiçêğê Piltan'e xêrê xo hem nia restêne isonê ma, hem ki nia restêne heywanatu; mor u mılawuni, lulık u buğiku...

Dıma, ez şüne qeza Yayladere, mı na çiçêge hardê ucay de sayê kerd ke "ala koti rastê cı bon, vınon."

Ez ke şüne, mı eve çımunê xo di ke; nu vas u çiçêga Piltan'e naca de Cêği (Kığı) de, Yayladere, Yedisu (Fê) de, dewa Kareri de hawır zoniyêne; çêwunê mıletê made amêne diyayene. Na dewe de mıletê ma, hetera ki na vasê çiçêğın kerdêne husk, kerdêne hurdi; dıma pê ronê mali potêne, kerdêne wertê pendiri, kerdêne wertê thoraqi. Zobina, vatêne; "Omrê isoni kenu derg, ison çimê xıravın ra sewekneno, taliyê isoni gurênenu..."

Peyniyede ki mı uncia dewa Karer'i de yazı u yavan de rastê rêça na vasê çiçêğın-Piltan amune. Ne dewe de, Akife Ana be bıra Cüneyt'i mirê bi ordımcı. Wes u var bê, hurdêminê vasê Piltan'e ser malumatê Loqman Hekimiyêniya isonê mayê Dêsimi ser xeyle ki malumat dave mı. İnu mirê nia qesey kerd vi:

"Çiçêğê Piltan'i dez u khulê lesa ison rê ki rınd yenu. Aqıl u famê ison rê ki rınd yenu. Rême khulu viyarnenu ra, kenu wes. Dezê lesa isoni viyarnenu ra, kenu wes. Pizê ison ke perç bi ya ki şı viyarnenu

ra kenu wes. Porê ison ke rışıya vındarnenu, iltihabê prostati rê ki rınd yenu..."

Nayê sero hama hama ke ez, hirê asmi sero vasê Piltan'i sero vınetune, mı u demserre ra pit. Peyniye de na dewa Kareri de, hirê asme ra dıma mı ke teze di, fotıraf ont; naê ser zof büne sa...

Wazon ke qesa xuya peyêni ki nia girê di: Jê na vas u çiçêğê Piltan'e, perloda PİLTAN'e ki xêrê

xo bıreso qomê MA. Çutır ke çiçêğê Piltan'e çêwu mor u mılawune ra, lılık u buğiku ra seweknenu, PİLTAN ki qomê ma nia çı ke xıravıniye esta, na xıravıyene ra bısevekno; isonê ma bıyaru têlewe, jumin de zerrêwes, jumin de phoştdar bıkeru!

Halepçe *Alex ÇELİK*

Ax halepçe
Name to bîrîna
Zerre zerya mı dera.
Ez to se xo vîra bıkerî.
Tî domatîya mı de
A ma kerdene
Zerre zerya mı de mı ra,
bîya gırs.
Kesî nezanî
Na hekmete çıka
A ma Halepçe ser:
Asmên ra boya saye amaybî
Ma saye cennete nîmaybî
Her rengra
Şur kesk çeqer
Ma domana çoka saya ra
Heskedene maya xora waştene

DARA ZEBUNE

Asmên Ercan GÜR

- “Qısawete meke; nêzon nu senê esqo zerrê tode nia qayim ca gurêto... No nia honde hezkerdena ê kamiya zerrê tode ra; tu sera yena mı ser ki... To ke nêbiyêne belka letê de mı çinê bi; keymi mendêne, na kar u gurê ser... Wazon ke qeê ke nivo, miradê tuyê ê bini bêrê hurêndi... Dilegê mı awo ke, tu rastê isonê ramani, rastê rindekiye bêrê; rastê mixanetê mêrê...”

“Zonê MA biyo Dara Zebune”

- Astarê minê sodiri; royê mı sey meverde. Tu ke royê mı sey verda, zonê mı mı fekte cêrino, u ki je mı sey manenu... Mı hewnê xo ‘Janê MA’ de di. Hewnê mı jê astarê sodiriyo; torê nia, xo dest te qe-seykon ke, jê astarê sodiri mara duri mekuyo, ma vira meşeru...

Hewnê mîde ma pia, dewa ma derime. Heralde ke dewa made bimê; çî ke ison ke koti amu dina-çimê xo kerde ra, koti weşiya xo ramita, uca jê dewunê ma cîrê biyo welatê de şîrên, koti ke diyo, uca kuno hewnê isoni. Kami ke vinenu, kami ke nas kenu, u kes kuno hewnê isoni, u keşî hewnê xode vinenu...

Ya ya; dewa mawa ê Mazgerdi de, Hezirge de bime. Çî ke, ma pia ju hini serde bime. U hini dewa made bi, her çî u hini serde ame, bi, şî:

No hini, zerrê dewa made bi. Binê bonunê made, “Hiniyê Sultamîstefay” bi. No Hiniyê Sultamîstefay, hem ki jiargewu. Çîke, serê na hini de lewê bonunê made ju jîare esta; cîra “Jîara Sultamîstefayî” vane...

Jîare ju dara de teye’wa, ju kemera de gîrsa de şîawa; binê na kemere de ki hên qîşkek ju esket esto. Hêkata na esket ki esta; ez zonon. Îsu ke gos dano, zerrê isoni benu pîrtley... A hêkate mı namê “Hiniyê Sultamîstefay” ra ju romana Kîrmanckî de nusna; hama hona nîqediya. Xêrê ser roze a ki bena domana de soykeka janê ma. Royê xo ju kîtav de yenu na dina, çîmunê xo kena ra, zonê mara wertê qomê made weşiya xo, eve ser u serteru ra ramena...

- Tu, suke ra amey bi; janê suke, Tîrki qe-seykerdêne...

Na Hiniyê Sultamîstefay’î, dewa made tağa serene de bi. Dewa made hirê taği bi; “tağa serêne”, “tağa cêrene”, “tağa boverêne”. Çê ma, bonê ma, na hini, na jîarge, pêru piya “tağa serene” de bi. Ju kes ke cor de hetê koyê Mazgerdi ra - Kemerê Belikî vera, Çola Muriye ra - Pagu ra vêrdêne ra amêne dewe, raya xo amêne na hini serde vejîyêne.

Sîma ki suke ra amê; qefeliyê. Hini sero vînetê ke,

dest u pawunê xo buşiyê, hevê uwe dew u riyê xo sanê, qepê uwe bîsimê; linge-helme ra-oraşiyê. Helvet sîma ebe vêsayit amê; vêsayitê xo lewê hini de binê baxçê made, raye ser vîndarnu.

Tu teyna niya. Lewê tode dî-hirê keso de bin esto; kamiyê-kam niyê nêzon, nas nîkon, nênê mı viri. Mı ki pê afsarê mayine gureto, mayina sure arda hini ser, uwe dan. Verê hini de dî tenê kurni pia estê. Kurna binê çîrtîka hini kîlmeka; awa bine jê loqla derga. Waxt de (1978-79) na hini YSE’a ê hukmatî beton ra vîrast bi; osîn ra ki ju çîrtîke sanayî ver. A çîrtîka xo binê roj de hên ke bereqiyêne, isoni nêşkiyêne tey niado; roştî çîmunê ison gurêtêne, jê şemi bi, honde rîndek osêne...

Uwe çîrtîka hini ra çîrrêne kotene kurnîka veri, ayê ra vejîyêne kotêne kurnîka binê-kurnîka derge. Uza ra ki verdîyêne de kotêne vaye, vaye ra ki kotêne deri ser, eve uwa deri ra piya davacêrde şîyêne cêr lewê Jîara Vilala Qîrvanu de, çewliğê Saqsaqi de kotene Çemê Muzîrî ser. Bovera ki dewa Kanu biye; naverê na dewa Kanu de ki binê çayîra Tağa Boverî de ju Hiniyê Sêrdîn bi. Uwa na hini hên ke sêrdîn biye, isu ke sîmitene, xîmajîğ u dudonê isoni dezene. Çî hêf ke no hini, binê Bendê Uzunçayîr’î de mend...

- Se biyêne; keska tu ra u olağa xo sas bîkerdêne, biyamêne çê ma...

Tu verê hini de, kurna kîlme sero verê çîrtîka osîne de dew u riyê xo şîna. Ez ki tora ju dî gamu ra duri, kurna derge serewo. Mı, pê afsarê mayine gurêto, mayinê uwedan; hama çîmê mı tu serde rê, boyna tu pin, tode niadan. Xo xode van, “Halla halla; ni kamiye ke, na vilika rîdeke kama ke; ecap ça ame na dewa ma, ame çê kami?...” Hetê ra ki zerrê mîra ki nia vêrenu ra; “Se biyêne; keska na vilika rîndeke ra u olağa xo sas bîkerdêne, biyamêne çê ma...”

- Ma, bime çîftê zarancî, wendo bime lal u kherî; tew tew veyvikê, tew tew rîndikê...

Helvet, tu a deqa haydar u hasare mı niya. Biya çewt boyna dew u riye xo, cemalê xuye rîndek şîna. Bejna tu hên ke rîndek osena: Tîji sanîto a çîrtîka hini, çîrtîka osîne jê şemi binê roj de berreqina, na roştîya çîrtîka osîne ki sanena dew u riye tu, dew u riyê tu kena roştî. Hama na roştî bila, rîndekiya dew u riyê cemalê tu ver, bejna tuya rîndeke ver tora sermayêna...

Ravêr mı tu diya. Hama hên eskera tode nia nêdan; duri ra binê çîmu ra dijdiya mı xo verdo to, hên

tode niadan. Çı ke ez, hetê ra ki xo-xode van, “tome-ta-ayvo”; nia fikirün, sermayon...

- Jê astarey, çiyê zerrê mira qurfiya...

Tew; kotune hale de hene' ke, na hal ju mira osenu; keş ra nêosenu. Dest u payê mî yenê ke bitike, ez xo zor zawt kon. Dima, tu biya sewev; lerzena dest u pawunê mî her ke şîye jêdiye. Biye çinga çinga a zıncıla afsarê mayine ki. Tı hên zona suriya miyuna yena sona, zıngılıkê binê qirtika vilê miyuno boyna çingeno. Dima ki key ke çimê mî gına wu dew u riyê tuye rindek, mî hên zona ke zerrê mira jê astarey çiyê qurfiya. Zerrê mî hên ke perrperşiya we ke, ame ke jê mirçike şêne mira tever vejıyo-raperu şeru...

- Ez, bê tu bêkes mendo; zonê mî ki bêkes mend...

Isonê feqirê zarê dewu; çutır na helê kutikê kelpi mekuyo ke. Çike, na dewu de, dayma isu bêkes u bêlengazu. Weşiya xo sond u sodır, eve roz u asmu, eve serr u serteru ra tek teyna rameno; dewuzu ra qeyir çimê xo keşi nêgineno. Roza Heqî, qulê Heqî ra axuzar sono. Hala ke ju biyaxki ke ame dewe, endi nêzonenu ke se bikeru. Xo bêkes vinenu; xora sermayonu; zonê xora sermayonu...

- Yarê; çimê mî gına tu, adır vêsa varê mide...

Ez, nia halo de nainen deru. Hal ve hal nêşkûn dew u riyê tode, bejna tuya rindeke de derga-derg, eve serbestiye ra, eve mirdiye ra niadi. Serê tode niadan, lesa tode niadan, kinc u kolunê tode niadan; hal hareketunê tode niadan...

Serê tu hên ke paku, hênke khuleliko, nia cıra zerrê mî sono. İşliga ke serê tode ra, hên ke sipiya, tu vana jê perrê qılancıke wa. Pantolê ke to seroyê, jê perperikê çinikiniyê. Leçega ke tu tenê esta sarê xu ser, tenê ki pılosnave vilê xuyê bari, jê perrê qızaboli belekın rindek osena...

- Na leçega tu, sarê u vilê tode tı hên zona amaneta Xıziri ya...

Na leçega tu hên ke şikına ra to; tı hên zona, “Heqve u thurikê Xıziri yo jê dara qeracêre amaneta tu kerda.” Va sanenu na leçega tu, leçega tu verê na vay de yena ke jê perperiki raperu şeru. Hama tu, sayê ke na “Sanika Hawtemali” zonena:

Zof çewt-sejde nıben; nıverdena leçega tu, tu sera warregino. Boyna erzena peyê vilê xo. Çutır ke Hewtemal de dara qeracêre heqvê Xıziri rê wayir veciya, qenderê Hardê Bımbarêki rê nêbiya çewt-sejde nıkerdu, biya dara zebune, biya husk şiya. Tu ki hên jê na dara qeracêre, boyna wayirê na amanete vecina...

- Porrê tu jê simelê genımı biyo fırg, biyo zerd...

Binê leçega tode, binê biskunê tode gosarê tuye ju osenu. Na gosarê tu ki, tı hên zonena ke quvarêk u sungiyê usariyê koka dara velgi de royyê. Porê tu ki binê leçega tora nia hevê honde gulange osenu; tı hên

zona simelê genımıyo; biyo frig, zerd kenu. Kundreyê ke ningunê tode rê, jê kundurunê çena pasayê ê sanıka “Bıza Kole” yê. Heto bin ra ki, biskê tuyê rindeki verdiye bejna tu ser; verê vay de jê morê şıay boyna lif danê. Nia, na hal ra bejna tuya rindeke “şıya’ra sıvıska serê teli.” Zobina se vaji; tu verê çımanê minê korru de nia honde rindek osena...

- Tu asma mına zerde biya; ama na hini serde vejıya...

Ez ki lewê na pak u khulelikiya tode, na rindekiya tode, wertê kar u gureyê dewe de, wertê suxrey ra vejıyo; na hal de ma, na hini sero raste jumin ameyme. Xo-xode fikirün; zerrê mî sono; van, “Keska ez ki jê tu suke de weşiya xo biramitêne; serê mî ki nia jê tu pak, nia jê tu khulelik, nia jê tu rindek bibiyêne.” Hama ez jê tu nêbiyo. Serê mî pêru purt u polo. Bowa pıxa sıl u zılvi mira amêne. Nayê ver, mî xo dustê tode nêgurêtêne, nayê ver ez tora zof sermayêne. Serê mî wertê gurê u suxrê dewe de biyo çırr-vır, biyo phıncrar heleşıyo şıyo...

- Ez tora sermayêne; zonê mî zonê tora sermayêne...

Va, hetê tora yenu, saneno biskunê tu, biskunê to ta dano, hetê mî ser vay dano. “Se biyêne, porê tora ju dı teli vay ver kotene, biyamêne mî ser.” Mî nia zerrê xora viarnêne ra. Hetê ra ki va, bowa tuya wese danu arê, anu kenu mî ser. Xo-xode minet u dua xo kon; van ke, “Rınd ke va u hetê tora yenu mî ser. Na het ra ke bowa pıxa mî biyardêne tu ser kerdêne, ez dustê tode zof biyêne meçuv, zof sermayêne; hên ke na sermayêne ver kotêne binê hardi...

Çıke serê mî pêru zılvi u piske bowê dene. Hama wertê na bowa pıxa mide a bowa tuya rindeke, hên ke wes amêne pırnikunê mî, şiyêne restêne ciğer u pıskunê mî, ez xora vêrdêne ra. Çı ke bowa tu, je bowa gula usari biye. Çutır ke usar yenu; va, ko u qerisu ra, dere u derxanu ra, tırr u şıyu ra bowa na gul u sosınu barr keno anu kenu isoni ser; hên na bowa tuya rindeke ki amêne mî ser...

- Wayirê na haskerdene tu biya; ez şüane na haskerdene bünê...

Nia bi... Nêzon sera çıqaş waxt vêrd ra. Ez reyê alaquêne xo ke, mayına surê uwa xo simita qedena; sarê xo kena mira ke şime. Nayê ser ez zof bünê mirrozın. Mî xo-xode vake, “Ondera şıaye, tu hewena uwe bısimitêne.” U taw, mî niada ke tu, uwe kerda mesarafê hini, hetê mî ser yena, mesaraf ebe destê xuyê rindeki hetê mî ser kerd derg. Mira vake:

“Bakar mısın; senin adın ne? Su içmek ister misin; al, su iç!...”

A, mî nêzona ke u taw mirê se bi; mî, her ke şı xo sas kerd. Dest u payê mî koti tiwerte; mî verde herke şı recefiyayi. Xo-xode van, “Heqooo; nu tali u tezele de rindeku; hama uncia ki tu çiyê nianen miya keşi ser.” A zıncıla afsarê mayine destê mide lerzêne, jê

zingilikê verê gula qırtıka miyu veng vezena. Dew u riyê mı ki jê sowa sure biyo surr u khurr şıyo. A deqa, mı hên zona ke;

- Dina mı vuriye biye Alamanya; na dina de çıqaşi rındekiye, çıqaşi haskerdene esta, jê sili u se-pelünê usari vorêna mı ser...

Mı hên zona ke, honde serru ra dıma, mı melemê khulê zerrê xo diyo. Dina mı hên ke vuriye, biye rındek, biye Alamanya. Axrê hevê veng u phijiye kote mı, mı vake, “Namê mı Asmên’o” Dıma ki mı meser-af destê tora gurê, ju-dı gepi uwe sımite. Çımê mı u taw se ke gınayve çımanê tuyê rındeku, mı nêzona ke mırê se bi. Gonıa mı thomorunê mıde giriye, qelve mı jê mirçike zerrê mıde fırr da. Dew u riyê mı hên ke bi sur u khurr, jê piskeleyê ê tırami xo xode vêsa, ez ki bünê wela adırı şünê...

- Lerjiye ez gurêto; lerjiye zonê mı gurê...

Çımê tu ki dayma mı ser derê, tu boyna mı şer kena. Bınê lewu ra ki hên tenê, hevîkê huyna. Çıke lerjiye ez gurêto; zonê mı fekê mıde cêriya. Perrpeşi-yena zerrê mı, recefiyena destunê mı tu vinêna. Beli-yo ke na halê mı torê wes yenu; coka tu her ke şıya çımunê mıde niadana ke tenêna dest u payê mı tiwerte kuyê, lerjiye mı bicêru birecefiye...

- Tı, u taw çımê mıde biya qılancıka de camba-ze, biya lüya de dekbaze...

Ez kotune halê de hene’ ke, tı hên zona lerjiye ama mı ser. Na halê mırê çêfê tu yenu; tu qe niser-mayêne; hama ez zof sermayêne. Heya ez ki werte de bınê çımu ra bejna tode, dew u riyê tode niadan, un-cia ki zof sermayon. Tu ke nia honde mıra biya nejdı, nafa ki çımê mı gınay çalgepunê tu; zof rındek bi. Ê xımajigê tu ki her ju jê sowa sure bi. Çımê tu senen bi, hona inu ra ki xevera mı çinêbiye; ez nêşküyo tey niadi...

- Sera çondi serri, serteri vêrdi ra; nêno mı vir...

Dıma, mı meserêf peyser kerd derg dave tu dest. Mı tora zar zor, hên jê kakazu zonê xora vake, “Wes u war be, pir u khal be! Heq raji vo, xêrê tu na rozunê Xızırı de ravêru sola!” Tu ki mıra vat, “Bir şey değil, canım benim!..” Se ke tu nia mıra “canım benim” vat, mı nêzona ke mırê se bi. Mı hên zona ke zelzeleu de hene’ bi ke, hard bınê ningunê mıra xıst bi şı. Dıma na qesê tu, gosê mı bi kherri, verê çımunê mı bi mız u duman; mı dest u payê xo na dina ra ontı. Endi dıma ke tu se vat, mı qe nêhesna: Hama reyê alaquêna xo ke, tu vana;

“Görüşmek üzere; kal sağlıcakla!..”

Tu ke nia vake, iyê ke lewê tode rê, sıma pia ameyvi yinu ki made nia da huyayi. Malê tali u tezelê mınno. Ez her ke siyo sermau, dew u riyê mı reyna bi sur u qhurr şı...

*

Halê mı ve tu nia bi. Ma, nia dewa made ju tek reyê raste jumin bime, ameyme têlewê. Rayna nê mı

ne riyê tu di, ne ki tu riyê mı di...

- “Bir şey değil; canım benim!..”

Xora ju nu qese tu gose mıde bi morêke mend. Sond u sodır ke tu ama mı vir; pırnıka mı suji kerd, thükê mı mı ser hêsar bi, çımê mı bi pırr şı; her tım efkar ez gurêto...

- Biya duri, sıfte jê şıye biya duri; nafay jê asme, nıkay jê astari biya duri; meso, diyağê zerrê mı meso, roştıya çımanê mı meso, darê mezela mı meso...

“Mı nêzona ke tu nia sene kes biya; aqılê mı sarê mıra gurê berd.” Tora dıma zonê mı fekê mıde cêriya; mı zonê dakıla xo, xo vira kerd qesey nıkerd. Zonê tora jıvo, zonê tora bervu, zonê tora nıvınsa. Mı, zonê tora domanê xo nameyi kerdı, domanunê xode zonê tu-Tırkı qeseykerd...

“Ez, zonê ma Kırmancı biyo; tı, zonê Tırkı biya”

- Perru paê ma sıkıto; adırê Dılı qeym mınito; astarê sodırı asmên ra qırfito, ax qırfito...

Na haskerdena tu ser, mı zonê xo xora herêd-na. Mı, zonê xo bêkes u belengaz, vilêçewt-sey verda. Nıka ki zonê mı, roy verderu. Roy vera xeleşüno, nıx-eleşünü ey Heq-Xızır zonenu!..

Tu ki ard jê Xızırı zonê xo kerd zerê ju haqve u thuriki, ard mıra darde kerd. Çutır ke a “Dara qarecêre amaneta haqvê Xızırı ver sejde nıkerdo, biya dara ze-bune, punık u yemıs nêdo biya dara huske şıya...” a hêni; ez ki hên je a dare bünê...

- “Waxtê amnani bi tu şıya ez mendo; çımê mıra çewres çımey goni rêza wez merdo; kılamu van to dıma jê phepuği wanon derdu; astari yenê’ra jan, tu qeseykenê mıde...”

A, nıka ki ez ki eve zonê xo, derdê tu ver verê roy deru, can verde ru. Hama uncia ki mı, weşıya xo, janê ma u piyê xora kerda. Eke na weşıya mı rozê bêru hurêndı, çımê mı peyde na dina de nêmanenê. Nıvo; wez na derdê zerrê u pıskunê xo, xode bon bınê hardê şıayi...

- “Bir Rüya Gördüm; Anlatsam da an-lamazsınız!..”

Hetê ra ki nayê ra sa bon ke ez, ez hona hewnê xo şıkün je tu, ju dı keşi rê qeseybıkeri; çıke jê Tevfik Esenç’i nıvan;

- “Mı ju hewn diyo; hama kam rê qeseybıkeri; kes zonê mı nêzonenu, mı fam nıkenu ke cırê qesey-bıkeri!..”

SİLÊMANÊ HEMEDI (Süleyman Çêtinkaya)

Fatma Rosine ZULAL

Cıra vatêne; “Sîlê Mele.”

Hiris u heşt de; Mîgara Derê Laçi de biyê, Yıvıs ke kışino, yiyê ke pesewe o esket ra benê tever sonê, yinu de sonê. Xeyle yi kowu ra manenê, rozê o ve jüy ra hetê warunê Toji ra yenê Giniye ke; ya gozu, ya thawayê pêra kerê, berê borê. Xafile de benê eskeri sera; esker nano pa! Peyser remenê her jü hetê ser sono, milis peyra verdano ve cı, corê Giniye, nano pa kışeno. Qafike cıra keno, puşiya ke sare ra giredayiya, sare ra cêno, (qafike) keno wertê a puşiyê, beno dano eskeri, vano:

- “Mı Sîlê Mele kıst, qafika dey nawa.”

Milis Tulık ra, çê (H.W.S.R) ra biyo. Sîlêmanê Hemedi, mordemo çêr biyo, nondar biyo. Destê kami ke tıfong gureto, milis yinu yixbar keno, namê dinu dano hokmati. Hukmat ki; kam ke sefkano sarey rê peru dano. Bırayê xo kemerê Ondel de biyo, iyê ke kowu rayê, xevere rusnenê vanê “bê so, bırayê to kısto, biya bere weda!”. Sonê Sîlêman vinenê, niadanê ke qafike cırakerda, cendeg hawo uzaro. Cendegê dey anê benê hêgayê xode danê we. Yê Sîlêmanê Hemedi pêrunê qırr kenê; dı lazû, jü çêna, ceniye.. Jü lazê xo xeleşino, o ki domu viyo, “Bakê Sîlêmanê Hemedi” vatêne cıra. Mordemê xo ey benê Sîlêmanu de çê rayverê xo; hetê Korkeşi de, çê Sîlêmanê Qersuni. Yi namê dey vurnenê, “Wuşê” nanê pa. Jü lazê yi rayveri mîreno, name yi lazê xo nanê pa; ey xo sero qeyd kenê ke esker mebero, mekiso.

Waxto ke cêreno ra yeno Bor, têpiya namê xuyo viren cêno. Nivise de (BAKO ÇETİNKAYA) dewızu pêrûne cıra vatêne: “Wuşênê Borê binên.”

Wuşênê Borê binên, hiris u heşt de xeleşino, hama phoncas de (50) Bor ke beno ra; derdu ve tharva çigêru ver nêxeleşino.

Çewres u new de, (49) Bor-Giniye ke bena ra, Qemerê Meleke, apê xo gerv ra ke cêreno ra yeno, sono bırazayê xo Wuşeni (Bako Çêtinkaya) Korkes ra ano lewê xo. Cêniya Qemerê Meleke Pilvank rawa, Qemere Meleke sono Pilvank lewê vîstewrunê xo. Bor-Giniye biya ra, hama ne bonê ne thawayê. Uza Pilvank de manenê. Wuşeni rê sonê Sılızu ra çêna Yivrayimê Sılızi wazenê. Çê piyê çêneke zaf feqir benê, kulturo vire’ de gereke jü bize, jü manga qatê cılı cıdê. Çêneke Wuşeni ra vana; “haydê biremime, çê piyê mı feqirê, thawayê xo çino mîdê!” Wuşê aye

Sılızu ra remneno beno. Pilvank de jü veyvo bin ki beno, veyve Qemerê Hesê Dewreşi, Sîlê Qıji anê veyvê hurdemine piya kenê.

Çewres u new (49) de Bor beno ra. Phoncas (50) de hona sonê Bor, xorê bonu vîrazenê. Yi ve çê Qemerê Melke ra pêsero manenê. Uza jü çêneke de xo yena dina. Qemerê Meleke o zimustu yeno sono Pilvank de çê vîstewrunê xo, (yinu) sero maneno. Vore zaf vorena, zimustu çêtino, thawa çino. Pirê xo Bava Cafer tenekê Korek dano cı, yi o zimustu eve tenekê Koreki vîyarnenê ra, fîncıke tey çineviya ke pê uwe bîsimê. Mehmet Kaya (Memedê Sîlê Dîlê Hemî) yeno niadano ke hayê Bîros kenê çhot eve lopu uwe simenê, vano; “fîncıka sîma çîna?” Yi vanê; “Nê, nê çîna.” O sono cîrê fîncıkê rusneno.

Eke beno wusar, çêyê Qemerê Meleke yênê, her kes xorê bonu vîrazeno. Wuşênê Borê binênî ki xorê qulîkê vîrazeno, sonê kunê bîn.

Wuşênê Borê binênî saydar biyo, sono Derê laçi de malê pheskufî kışeno. Sono kışeno hama xo-xode hefê xo pê yeno... Hirê çênê xo u hirê lazê xo biyê.

Serra hazar u newsew u seşt u jü de (1961) sonê Toz ware. Çêna xo Besere ve lazê xo Qemeri ra yênê dewe ra tûyu top kerê, berê ware. Çê (H.W.S.R) uza Toz de ware de benê, jü ki lazêkê dinu tey beno, Mîstafa Yeşil (o miliso ke sarê khalîkê dinu cıra kerdo çê dinu ra.) Hiremena sonê tûyu kenê top. Aliyê Qemerê Meleke vano; “racêrê şerê ware, ez ki sîma dîmera yen!” Domanî cêrenê ra sonê, rayê ra hênî sero uwe simenê, oreşinê ra, niadanê ke jê topê çîyo de gîlor vinenê, jê zern bereqino, vanê; “nu ke çîko zernî tey estê. Cênê kemere danê puro ke bîsîknê, gîmîye gîne-na puro pişkino, hard verde lerzeno. Waru de vanê; “sene bomba biye honde veng vejîya!” Domanu ra dî teney uza mîrenê, çêneke qorê xo benê letêy, xo gîz kena xeyle ca yena. Aliyê Qemerê Meleke dewe ra yeno ke, dî domanî hayê uza hênî sero merdê, çêneke ki hawa xeyle ca şîya dîrvetîna, cıra pers keno, vano; “Sîmarê se bî?” A vana; “Ma çîyê jê topê dî, jê zernî bereqîyêne, ma kemere dê puro; peqa!

A bomba hiris u heşt ra menda.

Besere new (9) serri de biya, Qemer des (10) serri de biyo. O lazêko bin dustê dinu de biyo. Wuşênê Borê binên, hurdemine domanunê xo beno lewê piyê xode dano we. Yi lazêkê ki benê Tulık de danê we.

Hire (3) serri ra dime; hazar u newsey u şeşt u çorine de, (1964) Pirê xo yeno, Wuşenê Borê binên cirê sogis keno, der u cirani benê top. Lazê xo Ali ve domanu ra serê boni de kay kenê. Waxto ke kay kenê; Ali peyser sono, sono şiving'ro sono gineno'ro cêr mireno. Howt (7) serri de biyo.

Çêna xoya pile; lazê Hesênê Beyxanu de zewejayiye biya, wayira jû laji ve jû çêneke- eve xo ki dîganiye biya. Rozê des u dî Yimamu de kuna birenu ver, benê xestexane, çî hêf ke uza tede sona, (a ve domanê xora piya mirenê). Çê Wuşenê Borê binênî tharve ve tharve ser vinenê. Jû lazê xo ve jû çêna xora manenê.

Lazê xo, Sayder (Haydar Çêtinkaya) heştay (80) de sono mali, uza Hes (Ayî) rast yeno, o yeno ke tî-fong Heş rano, tîfong Heş nêgineno, Hes dî xîlu de ey pê cêno. Vengê tîfongî ra, -esker o nejdî de biyo-, niadanê ke Hes hawo niştora lazêk ser. Eskeri tîfong nanê Heşî ra, Hes remeno sono. Eskeri lazek eve Helikopter ard xestexanê Mamekiye, eke xeyle dîrvetî Qorr ra gureta. Peyniye de xeleşîya. Neway u çorine (94) ra dime, dewî ke kerdî thol, mejmuri şî. Şî welatê Îsveç, nîka ki qafîke de timur esto, tedavî vineno.

Wuşenê Borê binên Wusaro ke vêrd ra, derdu ve dîrvetî ra piya şî haqîya xo. Cêniya xo lewê çêna xo dera, gegane sona mezele ke sanê pê; wertê yî mezêlu de bervenaya yena.

Domanê xo:

- Besere ve Qemerî ra; serrra 1961e de rozê des u dî Yimamu rê hire rojî mendê ke gêrmî pozê; bomba ra mirenê.
- Ali; serra 1964 de, rozê Xîzîrî de, pirê xo ke yeno; şiving ro sono mireno.
- Çêna Xo ya pilê Xeyzane; serra 1974 de, roza ke Gêrmîa Îmamu pozenê a roze mîrena.
- Wuşenê Borê binên; serra 2020 de, Gêrmî potene rê hire roj maneno, sono haqîya xo.

“MESO”

Çarnekar: Asmên E. GÜR
Xece; “Gitme”; albûmê Dem ra.

*Na hezkerdena mî
Kowu ra berza
Nazliya mî
Mî cameverde meso
Tu ke mî caverdê şerê
Dez kuno zerrê mî
Lesa mî cemedîna, manena
Royê mî benu budela
Dîma tu ginenu ra u olağu
Thomê weşîya mî vurîno benu thal
Sewê mî, sodîrê mî têsera nas nêbenê...
Meso; asmê mî benê serre
Ezo bêkes bêtu se kon?
Meso; zerrê mî
Jê piskeley xo xode vêsena
Benu wela adîrî sono...
Ğerivîya tu, dez dana canê mî
Bê; aciyê ciğêrê mî mede
Tu ke mî caverde şerê
Dez kuno zerrê mî
Lesa mî cemedîna, manena
Royê mî benu budela
Dîma tu ginenu ra u olağu
Thomê weşîya mî vurîno benu thal
Sewê mî, sodîrê mî têsera nas nêbenê...
Meso; asmê mî benê serre
Ezo bêkes bêtu se kon?
Meso; zerrê mî
Je piskeley xo xode vêsena
Benu wela adîrî sono...**

QEMERÊ MUREXANI

Ali GÜLTEKİN

Qemerê Murexani Tolivê piyê mino. Serre de reyê-direy amêne diarê ma. Mira haskerdêne. Tım vatêne “Rayvero Pil”. Reyê ame çê ma; ez o waxt şiyêne mektevê wertî, des u hire, des u çor serru de biyune. Mı hesna, waxto ke ez pers kerdu.

Vake: “Ana, rayverê mino pil kotiyo?”

Maya mı: “Hawo zere dero, gos mede Toliv, zof zaro.”

Vake: “Vênda cıde bêro.”

Maya mı vênda mı da: “Bê, toluvê tuyo ke, to cıra zof haskena amo, to pers keno.”

Ez ustune ra şiyune lewe. Pê dest guret ke kelê ho pa bîbîrni, destê ho ont. Ez çare ra paç kerdu. O waxt çimê ho zof seder nêkerdêne. Destê ho kerdî sarê mira, hermunê mira, şenê mira. Lesa mı minîte. Nişt ro u ez ki kaleka hode nisnu ro.

Vake: “Ana, Rayverê mı tenê zaro, hama jê osiniyo. Qe merax meke, hoştia to qayime bo!”

Mı, jê her zamani cıra meselê khani pers kerdî, meselê 38î. Huyiya: “Endî vêrdî ra şî, torê kamciye vaji, kamciye mevajî...”

Lacê huyo pil Hesên ki tey bî. Maya mı non, thoraq ve çay ra ard sîfre. Tenê ke niştî ro, oroşiyay ra, uştî ra şî. Lacê ho Hesênî vake; “Rayver, piyê mı endî biyo kokım, jê vîreni niyo. Çimê ho seder nêkenê. Perisano. Mira vake, “Mı bere, ez Rayverê ho bîvênî, mı ki guret ard.”

Qemerê Murexani, Tolivê de mawo Demenîzo u dewa Bor- Giniye rawo. Derê Laçi de, eve Hemê Cîvê Khêji u iyê binu de pia ordiye de koto mereve. Tertelet de u dîmera ki ordî de do pêro. Daxelet nêkerdo qe. Efi dîma ko ra amo war. Ne şîyo eskeriye, ne ki dewlete de jû alaqa ho biya.

Merevê Derê Laçi zof rey mîrê qesey kerd. Namey mordêne; kam çîtur koto mereve, çîtur kîşîyo...

Qemerê Murexani, eve serru kowu ra cêreno. Tertelet de u dîmera ki. Mezal ‘ve eskerî nêdano, meterîs de nano pa, her dolım de phonç, des tenu kîseno. Kîseno, çheku cêno beno keno hard.

Lacê ho Hesênî vake: “Ma tayê cay day ra. Çiyê ke vejîyay pêro poyiyê, kêrre gureta. Hama yî cayê ke zof çi dardo we hovira kerdê. Raye ser nêbeno. Hên bînê hardî de mendi...”

Qemerê Murexan, jû dîsmeni de nê, mîlîs u xayunu

de ki dano pêro. Jê her qomî, made ki zof xayînî vejîyay. Nî kutêne’ra dîsmeni ver feteliyêne. Kotî, kamî se kerdo desînde resnêne gosê ordiye. Ordîye ki amêne adîrê yî çêwu dardêne we; ejat kerdêne cîrê vatêne, sîma çayê hoştdariye danê na jêvengu!

Qemerê Murexani na xayînu ra zofeteney kîştê, zofi ki kerdê dîrvetîn. Qemerê Murexani xevere dano nayînu vano “Xayînênî caverdê!” İyê ke caverdanê hora xeleşînê. İyê ke ca nêverdanê, yîne rê beno felek. Nayînu ra dî tenu rînd zonon: jû Harçık ra, çê Zeve ra, jû ki Sekermu ra. Harçık de, yeno verê çêverê deyde nano pa kîseno. Sekermu de ki; rozê verasonî, waxto ke her kêş talasê malî dero, yeno verê çêveri vênda cî dano: “Ala bê tever!” Vejîno tever ke Qemerê Murexaniyo. Vano: “To Rayverê mawa, na raye to sanon ‘ve xatîrê na Rayverunê huyê binu. To nêkîson, hama jû nîsan nan tora ke, to tım biyarê’ra hovîrî! Xayînên-kerdene çîka bîzonê! Nê, to ke oncia horo nêgîna dewam kerde, yon wertê çarê tode nan pa!” Tîfongê ho keno’ra rast, qorr de nano pa u cêreno ra sono. Qersuna Qemerê Murexani qorr de mende. Weşîya ho hata merdene leng ramîte.

Ef vejîno. Xevere danê, vanê; “Endî bê war, dewlete ef veto!” Qemerê Murexani ki cêwab dano: “Kam, kamî ef keno? Ma se kerdo ke yî ma ef kenê? Ala ma yîne ef keme!” Nî qesey yê Qemerê Murexaniyê.

ZONÊ MAE, HONDE SITÊ MAE ŞIRÊNO

Berfin JÊLE

Dozkariya insonunê zonaegu mısreno ke, ney ra se hazar serru ra avêri Afrika de, rêçê (fossilunê) insonunê virênu doz kerdê. Na het ra teoriya Darwini esta. Taê itiqati u Tewrat u Încile de inson u veciyayışê zonu sero fikirî estê. Jü ki hona jê naine mitoloji u antropolojiye de zobina xeylê teoriy estê. Nika, ez nêwazon itha de tek be tek naine sero vindine. Hama zono ke vanê, dina sero insonu ra pia veciyo werte u honde tarixê insonu khano. Insoni, virênde taê veng u işaretu ra jübini de amey hurê, dîma aqıl gurena u fikirî ramiti. Cihan de çî esto, çî çino ni têde kefiş u namey kerdî, eve na tore her ke şî, zoni avêr şî, bi zonê qomu u jêdiyay.

Zonê ma ki parçê zonunê dinao, veciyaiş u avêrşiyaişê zonu de ey ki jü guçik de rol gureto. Ma ke çım est efsanê mitolojiê hêkatu, vineme ke taê xo ma de ki vacinê u zerrê hêkat u sanikunê ma derê ki. Avêri zonê ma, zonê nustey nêbi, teyna qesey kerdene sero zobina kulturu ra ame têri, dine ra guret u da. Vanê ke; zon wertê kulturu de jü pirdo, raşti ki henio. Dêka mîna rametiye sîro ke ma domon bime, efsana Babili sero ma rê reyê qal ardi bi ra. Kılmek ra Babil, milad ra avêri seserra 23 yine de Mezopotamya cêri de, hardê Sumer u Akadi sero jü paytexo de khano. Na efsana Babili ki namê xo uza ra gureto.

Domonênia ma de, dêkê mî ke amêne çê ma, endi çê ma de veyve u şênatiya zonê ma biye. Zonê ma o waxt jê nikaênî nêbi, wertê qomê ma de zaf cande bi. Rozunê nianênu ra jü roze, vîrara dêka xo de bine, ae eve hêkat u saniku ma fiştêne ra hewn. Nafa hêkata ke ma rê vatêne, efsana Babili biye. Gorê efsana, zoni uza ra aqmê dina biyê.

Efsana mitolijiya zonu, fekê dêka mîna rametiye ra...

- “ere dîkê, zaf avêri gundunê virênu de, rozê insonu wasto ke Heqî kefiş kerê, jü qula vîrazê biresê cî. Xeylê dar u ber ardo sano pê, qula her ke şî biya ra berze, senik mendo ke asmên reso. Heq qariyo, melekê xo rusnê tholavê dine, guveleke veta, qula ra pia insonê ke uza derê, kerdê têsêr u têbîn ra, zon fek de biyo dî letey, biyê lal. Insonê ke hata a roze jü zon de qesey kerdo, a bêtere ra dîma endi keşî, kes fam nêkerdo, zonê nikaênî veciyê werte”.

Efsana de ki hama hama jê vatena dêka mî nuşîyo.

Mî na hêkate itha de kılmek gurete, nustê mî “Felsefê Dêke” 1996-Perloda Tîja Sodîri de veciya.

Avêri, ma pêroine ki xeylê xelege kerde, qailê kamîl u pilunê xo nêbiyêne. Ma heni zonêne ke na dina ma ra ibareta. Tenê ke bime pil, ameyme ra xo, ma dî ke isonê maê kamîli her jüyê xo, jü kıtav u zonaisê xo jê deryay bi.

Ça zonê mae?

Dêk u khalikunê ma vatênê ke; zonê mae, honde sitê mae şirêno. Çike, inson ke ame dina, virênde veng u seda maa xo heşino pê. Peyê coy tania lorikunê maa xo de, cî ra gîra, gîra qeseykerdene u zon mıseno. Domonî, sîfte zonê maa xo de, dormê xo, tabiyat u candeu wazenê nas kerê u fam kerê. Inson, zono ke maa xo ra mîso, o zon, zono de natur u jêde qeyde u qural tey çino. Zon, eve qeseykerden u nusnaene avêr sono, gorê xo jü sıkıl u şêma cêno dîma wendisxanu de beno standard. Zoni sero tîm rolê mae zaf gîrso. Şikime nîa vacime, mae, ustîna zon u kultûria, eve naine domonunê xo resnena ra, mısrenena ra cî u kamiye dana cî. Cokao ke ma de u dina sero zafê welatu de cî ra zonê mae vacino.

Zon, her waxt ayne u tercumanê hisunê insonuno. Hisê ke weşîya isoni de estê, esq u haskerdene, sabîyaene u virikotene, bervis u muruzîniye, inson qe jü zon de honde zonê maa xo naine ra thom nêcêno. Inson ke ferqê şirêniya zonê maa xo de nêbi, uzmatê zobina zonu ki nêvecino. Ma ke ewro azo newe de nîa da, ney zaf ret vineme. Cêncê ke zonê maa xo de pil nêbiyê, yî cênci her het ra nêmezetiê. Raştiye ke vacime, uyo ke zonê xo ra biyo, kami u kultûr u itîqatê xo ra ki biyo. Çike, kamiye u kultûr u itîqat, nî bêzon nêbenê, ebe zon yenê werte u name benê. Tîm wayirê zoni qomo, raxeleşîyaen u merdena zoni qomi dest dera. Ma çıqa ke giraniye dê zonê xo u sero vinetime, zonê ma honde ki avêr sono. Avêrşiyaişê zonê ma, avêrşiyaişê literatûrê mao. Avêrşiyaişê literatûri ki wertê zonunê dina de nasbiyaena zonê ma Zazakiyo.

DI VEYVİKİ

Türkan ÇELİK

I

Verê pençeri de ništa ro, qaytê teberi kena, kam çı zano aqlê xo de çı esto, kam bızano çı ana ra xo viri, kam fam bıkerê ke çı fıkrına. Heni bêvenga ke mır-coliki ke zere çêi de serê xaliyê de xo rê raê guretê vengê dinu heşiyene pê.

Vilê xo, tik pê nêcena, keyfê xora nê, da endi nêşiki-na; puştia ae de kuzık çino, vîle de qe thawa çino, ju kemiye ra heni nêvîndena, gercê ae ra keşî ki nêzano ke çira... Gegane torni ke amê lewê, persa cı kenê, vanê: “Pirki, ça bînê burianê xo ra heni thik thik nia dana?” Cüab nêdana. Torni ancia persênê: “Pirki, vilê to de çı esto ke tı heni ebe qariaiş u tepeki qaytê ma kena?” Atan ke bêzar biye u qariye, peyê persanê torni nê... Pirike ke hers biye, zaf şa benê. Pero piya vazenê yenê dormê Pire cênê, puloşinê ra cı her go ju hetera, phac kenê, çıkıl kene, danê huyayış, kunê vîrana Pira heybetinê, benê glendika heskerdene, vîrana Pire de şonê qıçenia xo bene ze domanê waxtê mektebê vîreni; haylemê vengê be huyayışê dine ra ke zaf kote tengiye u fatasiye ancia heredina, vana: “De şerê domanunê kutikanê şiai, de bota şerê!”. Torni ancia goş pa nêqunê nafa ki ebe vengê berz qırrena: “Bota şerrê, şımara van bota şerrê, çiko ze vergê veşani, şıma biye hari çiko!” Qırışê Pire ke ame goşanê mau piu, nafa ki i yenê, domanunê xo re heredinê, vanê: “Qarışê cı mebê!” heni benê sukut. Taê vîndenê nafa ki yenê bînê nıngu de nişenê ro vanê: “De vace,”. Daa endi, Haq ra ke, çı ame aqlê Pire...

-Xeyle waxto ke niamê, kotê ra mı viri... Gereke ez naê ra dıma, nan buri, nan buri ke her roce berê. Ya ki! Yaaa kiii... Nê, nê... Cauro çiyê heneni beno!

Kokume uşte ra, tim tik pau vînete. Kami ke ae di-yene, xo xo de vatêne, hande serru de ra, niya heybetina! Eceb azebenia xo de gencenia xo de çütir biye!

Dêstê xo eşt ke pençeri qapan kero va:

-Ey! No yakerde nêbiyo! Ha ho! Haqooo! No çiko! Çand saeto ke vengê domanunê mala ra goşê mı şî bi! Civil civil civil civilê ine ra... Zê mırçikê şawaxê şodiri qe ju deqa nêbıriyay bi vengê dine... Hama madema ke no cadiyay bibi, ni vengi!

Palga pençeri kerdî ya, sarê xo vet teber, nata bota niada va:

-Atan şodır ra nêkotane coka zerrê sarê mı de ven-

go haylemeo. Heqo, tike esta, bisevekne, qemişê cı mebe! Hona gencê, sırê yê mao!

Boa teberi ant zerrê xo:

-Ya Haq, to rê şıkır, to rê hazaru hazaru şıkır ke to can weşiyê dana mı, helmê do rınd ancen cigeranê xo, gencenia mı, azebeniya mı yena mı viri. Canê mı bezna mı her helmê paki de her helmê rındeki de benê newe... Key ke helmê mı cigeranê mı rê, can u bezna mı rê rınd niyame o waxt, a daqa canê mı bıce, mı domananê mı rê bar meke u roê mı leşa mı ra bıvece, va kamta vana şêro... Tı zana, daa endi roê mı layiqê ê rındio ya ki ê xırabinio; ê heyvanu rê ya ki ê isonu rê...

Kokume ke niya va, biye murızın. Reça mabenê buriyu daena bi xori, çımê şıayi daena bi tari, rüyê xo bi zê hewrê şiliye. Maa xo amaybi viri, vengê xu yo bari goşanê Pire de bi: “Xof meke çena mı, xof meke! Roê dinê ya bewayir maneno nêzano ke kam ta şêro se bıkerê, heni azabiye de çerexino ra ya ki kuno heyvanunê xırabinu, isonunê xırabinu!” Taê ki zerrê ra be zerrê şerm kerd ke, dı canê de genci nêweşxaneu de kam çı zano çı hal derê, ez şa ben ke helmê de rınd...

Beçikê xo mordi, hirê, phonc...

Vat:

-Nika Ayşe Xanımê ki vecina teber, ilam ke ae de ju xeberê esta. Kursiyo darikên pê çêberê teberi de bi, gurete şıya dare de na ro, sero nişte ro.

Raştî ki phonç deka werdi ra nêwerdi ra vengê Ayşe Xanımê hêşna:

-Merhaba, Fidan Hanım! Merhaba, huuuu!

-Merhaba, merhaba komşu?

-Amaaan, va, Ayşe Xanım.

Ae ke va, “Amaaan”, Pirike zanitene pey ra çı yeno.

-Kirpiğim kirpiğime değmedi vallahi de billahi de. Dön o yana dön bu yana, hangi derdimi düşünüy-im bilemedim... Oğlanı mı düşünüyüm, torunu mu, kızı mı düşünüyüm, kocasını mı? Feriştah’ı mı kovalayayım aklımdan, rahmetliye mi isyan; bakkala mı çakkala mı manava mı sütçüye mi, Mihriye’nin mi ettiklerini yoksa, gözlerimi diktim tavana, sabahı sabah ettim... ..

Pirike, mobeta Ayşe Xanımera hes kerdene, çike eke ebe “Amaan”i ra ke sifte nêkerdene qesekerdene xo weşe biye. Zaf cênike da ri huyayışa, yaraniye ki zana pêt vînitene ki... Verê çêberi ra kam ke vêrdene ra, eke qesê meerzo, çiyê pers mekero, ju xebera de newe

mecêro, qetyan reet nêkena. Hama çiyê ke newe hêşiya pe, nêzanitene ke sebkerô. Zobina çiyê do bin de sarê nêdacnene. Vatêne: “Ez ke nia mekeri, ez ke xo xo de bîmanî, ez ke derd u kederanê xo sero goş serîni, sare bîdacnî zerrê mî xerepîno, damîş nêben, hire aşmî de zê dêso tînî rîjinane. Sebkerî ezi ki xo nia xecelnenane!”

Verê çêberi ra çar kesê ke verenê ra, inan ra seveta hirêmenu “ninay ki mî day naskerdene, saiya mî de zeweciyay” vana...

-Hele o Ferîştah, hele o zalim, en çok da o, uyku-larımı gözlerimden alan! Duysun diye söylüyorum ama nerdeee! Başını dışarı çıkarmaya yüzü yok ki, karşılık versin, delirdim akşamdan beri, ambulansın sesi yetti, Nergisi öyle görmek ise!

Çê Ferîštahe lewê çê Ayşe Xanîme de bi, ju dewe ra bibi hama jûbîni ra qe hes nêkerdene. Ferîštahe ke lacê xo re veyvîke arde ae ra dîma mabenê dine daena bi xırabîn. Ju roce ni hurdemêna amê ra jubîni, hemî ki çê pîrike de...

Şeş aşmî, veyvîke ardene ra dîma, Pîrike bibi nêweş. O waxt hona gence biye. Şî bi bazar, xeyle çî-mî gureti bi, baro giran leşa derge u heybetnêra, harmeyê qewetîni rê zê perrê mîrçîku senîk amene qe qefeli-aene çîko nêzanitêne. Peyê hefte de domani u tornî pitêne, aşme de dî rey amenê domani u tornî, coka hande tar u tur, çî-miyê werdi gureti bi. Bazar mala cerenede bi, ebe arebe nê, peya şiyene peya amene. A roce, se ke bazarê xo dî kote ra rae, a, şîliye dawas-na. Henî ware henî ware ke pîrên tuman werte ağwe de mendi, her hetê Fidane ra ağwa şîliye amene war, çî-miyê ke gureti bi daena bi bi giran, zerê turîkê bazari ki bi bi pîre ağwe. Ancia heybetê xo ra qeweta xora qe ju mîsqale bî bo vîni nêbi bi, amay bi reşt bi çê. Çî hef ke hete ra araq hete ra ağwa şîliye leşa dae, da serdeçaynaene şande biye nêweş adîrê leşê veciya, gîne ro cîle... Atan pêroc nêşîkiye ke bêro xo. Zê merdu qe haşarê xo nêbiye. Vengê jîle çêberi xori ra amene goşê dae, xori ra vengî amenê hama çî hef, dest pay şîkiyay bi. Zaniyu de qoru de qe derman çîne bi ke ra urzo, çêber ya kero. Zê meyite biye cîle de... Ju demde şengîrtîye ame, do dîma vengê ke xori ra amenê bînê goşê de bi: “... Fidaan, ne oldu sana böyle! Fidaan, kendine gelsene a bacım, kız yaşıyor ya bu, çamur gibi de terlemiş, Allah Allah, kız ne oldu sana böyle! Fidaan ses versene! Su getireyim, su getireyim, bez getireyim! Ah ah ah bu yaştan sonra bir de havale mavale geçirmiş olmasın! Allah muhafaza, su bez havlu!”

Eke bi bi wêş, Ayşe Xanîme ju be ju cî rê qesey kerdî bi. Camê çêbero asînen çütîr şîkîti bî, çütîr kotî bi zere, çütîr lerze u endîşe ra adîrê leşe ard bi war. Zafêri ki xo rê huyene, vatêne ez zê kerga khurte, zerê çêi de şiyene u amene, mî xo şaş kerdî bi ke sebkerî. A roce roca poseme biye, atan vera şanê yeniye lewê Fi-

dane de mendi biye Ayşe Xanîme. Ağwe kerdî bi pîra, kînc kolê züyai day bi pî ra; çarşevî, rüyê balîşna, rüyê orğane, pêro vetî bi eşti bî makinawa merdanenine. Şorbîke gîrenay bî, exlamur dem kerdî bi ebe limone ebe hemgen da bi şîmitene. Atan ke çîmanê xo kerdî ya, nêşîye bi çê xo. Roca şemîye ancîa amay bî, hala çütîriya biya rînde, cîle ra veciya ya nêveciya, ju tencîkê qîcî de werdê tey ardi bi. Astîkê Fidane, mi-yane u poştîa xo zaf decene, ancîa ki zere çêi de giran giran şîkiyene bîfeteliyo. Ayşe ke şî bi dunîke, jîlê çêberi ancîa ame cînitene, gamê xo hurdi hurdi eşti şîye çêber kerd ya ke Ferîştaha. Vengê xo ki kot bi, xîrtîke ra vat bi: “Buyur.” Cênîke se ke vat bi: “Neyin var, kaç gündür görünmüyorsun, bir sora...” Hama, Ayşe Xanîme ebe xîşîm dunîke ra veciyay bi xîl da bi şemîga salonî ser de qîrriay bi: “Senî utanmaz yalancı düzenbaz senî! Senî yüzşüz, fırsatçı... ..” Pîrike, sarê xo şana, xo xo de va: sene roce biye... Ayşe Hanîme qesêyê xo qe mebrînene daa endî fekê daê bibi ya:

-Çıkıyor içimden çıkıyor anacığım, otuz beş sene geçti, o körpecik kız... Ah sahipsizlik, aaahhh kimsesizlik... Ömrünün baharında canıyla cebelleşiyor, reva mı?

-Öyle, öyle. Yazık!

Pîrike ke henî va, xeyle xori ra xesretîya xo anîte, goşê xo vengê cîrana xo rê da ca, goş da vengê zerrê xo. Çî ke vîzerî şande nî xeberê xırabînu, zerre dec-naenî, xeberê de decê gîrani ağme bî nî zozagê tengê u nêveciyay de... Ayşe Xanîme, qe qale cî nêkerdene hama eceb seba Nazlîye çî fîkîrnena, qe î rocu ana ra xo virî? Qe dana sarê xo ro, qe vana keşka ke ez sebeb nêbiyene! Ê naê, ma u pî bibi coka xo nêdacnena, nêcena xo ser! Mîre çî, ma u pî çîmê xo yakerdenê, vana u henî xo hecelnena eceb! Coka zerrê xo Nergîze ra daena zaf deceno...

Ferîštahe, a qundaxe ke bêkes menda, mau pî mabenê hirê serri de şiyê heqîya xo, şîya dewîcu rê, muxtari rê vato, “Gerca mara kesê xo çîno, ez ben leyê xo, ruşnen mekteb, dan wendene, ma suke derime, eke wende kuna kar, xore gurîna, motaciya keşî nêbena... Ez çıxa ke dîrî ra naskerdoğanane, ancîa ki xîrabe-nîa çêna mordemanê xo nêwazen, ita dewa, vîzgeo, zîmîstan esto, peşewe esta, teynanênia çêneke, cauro nî cau de bena? Kes nînge meerzo mî ver...” Kes ki veng nêveto, arda da mekteb.

Eke, vengê zerrê Fidan Xanîme, vat, arda da mekteb, çêneke ame verê çîmu. Hona des u ju serranê xo de biye. Zê vilîka usari, zê kekevaşe; rû sîpê, por çequer, gepu de saê surî... Hama vîle çewte biye. Bêkesenî nîştî bî kîlîkê harmu ser; ne hayre rîndekiya xo de biye, ne ki şabiyaena suke amaene... Saye ke lal u khêre biye, şerm kerdene, rae de ke şiyene sarê xo her tîm xo ver de bi. Çîke Ferîštahe teme kerdene: Yamu yamu sarê xo berz meke, yamu yamu raa mekteb de qaytê dorme meke, şar to rê vano, aqîlê na çeneke

heva de ro! Taê qariye, vat:

-Siyawa sotige, textika huşke! Qe firsend nêdaene ke çêneke çimê xo yakero, dormê xo de niado. Tabi, çiyê de zobina nêamene hesabe daê.

Ae ke çêneke ard bi, Fidan Xanîme vat bi: Halal bo cênîkere, şiya çêna mordemanê xo rê wayır veciya, hama lacê xu yo içqere ke ame, her çi...

- Oğlunun pisliklerini, rezilliklerini kızcağıza ettiklerini görmezden gelmeseydi... Birazcık insan olsaydı kara kuru, kuru tahta Feriştah, arka çıksaydı gelinine! Kızı yok tabi, kızı olsaydı oğlu gibi bir hayırsızı evlendirerek elin kızının canını yakmanın ne büyük zulüm olacağını anlardı. Anlar mıydı, yok anacım yok yok anlamazdı onda bu vicdan... ..

Eke ni qeseanê Ayşe Xanîme hêşna, ame ke vaco, tı ki sebeba Nazlıye nêbiya? To nêzanîtene inê çıra vatenê, ilam ke veyva ma dewice bo. To be xo nêvatene ke, ni lacê xo rê cêynîkê nêvazenê xo re xızme-kare vazenê! Hama kokume zanîtene ke derheqe çiyoye ke biyo şiyoye dey ser qesey kerdene xeça. Vengo ke zerrê de ro ey denê qesey kerdene, vengo xori zê kermê saê ae verdene hama sarrê nêdacnene. Çike qall u qır ra zaf tersene, hes nêkerdêne ki. Saete de nia da, vake:

-Eceba ju xebere ame!

Ame ke vaco, xebra to Nazlıye ra Nergize ra esta, ancia zanê xo pê guret, fekê xo daca, hete çêo ke binê zuzağê nêveciyaye de ro ey de nia da. Çike emrê Nazlıya feqire ki o çêo khan u qıc de verdi bi ra. Ayşe Xanîme qe sarê xo nêçarnene o het ser. Saye ke şande teyna veyva Feriştahê berdi bi şifaxane.

Roce, hirist u phone serru de ju roce, ni dı veyvi amey bi telewe. Se bi bi ke... Nêame aqılê Pire. Hande binê bandıra mêrdu ve hande qastê vîstevru, vîstiriye bi ke halê ni veyviki zerre isani decnenê. Heni rindek, heni gıran gıran, çeku be çeku. Zerrê çimu bereqiyene, qesey ebe govende fekê dine ra vêciyenê. Pire xafilde na arde ra xo viri: O waxt hona genci bi hurdemena ki, eceb vengê dine, vengê... Mordemo ke roc miyande hande qesey nêkerd, mordem ke çê ra nêveciya, ju het ser nê şî.. Nê şî bazar, nêşî zerzavatçi, nê şî baqal, nê şî çarşı, nê şî çê kesi, gercaxızmete azete ra qe çiyey nekerd... Domanê hurdemena ki çine bi ke inê de qesey bikerê...

-Heqo bextê to derane, na çı bebextiya, to da ni esketegu! Tı ke Heq'a tı ke esta!

Pire, ancia saeta xo de niada, va ke:

-Nika koşe ra vecine!

Vengê cirane taê biriyay bi, gegane çim eştene hetê çê Feriştahê. Kokume qesey kerdêne ra zanîtene ke sebebe hersa Ayşe Xanîme nawa ke, vîstiriye ke tae puşti bîdene, wairê cı bîveciyene veyvike ki qemişê canê xo nêbiyene... Heya, xora heni bi, gereke ison hetê zulmîkarî pê mecero, kam beno bîbo, lac bîbo ki çêna bîbo ki puşti medo uyo ke nêheqiyeni keno...

Çenge ra ju arebe veciya, gıran gıran verd ra şî verê çêberê Nazlıye de bêveng vînet. Kokime vîlê xo kerd derg, bine buriyanê xo ra niada, goş da; ne ju veng hêşna ne ki arebe ra kes ame war. Xo xo de va: Îsala xebra xere yena, isala...

-Kız! Babannem!

-Oyyy! Canê mı gulê mı şıma xêr amê, sare u çımanê mı ser...

-Canııııı! Sesleri de içine kaçmış üzüntüden, kıyamam sana!

-Evet ya! Neler olmuş öyle? İkisi de tam rahat edecekleri zamanda!

- ...

-Hep özlemini çektiği köyüne dönme hayallerini gerçekleştirecekti Nergiz abla. Nazlı abla tam rahata erdi derken, kadıncağızların başına...

Çimê kokime ra iştiri amê war. Çêneki verê çêberê asinên de, şemige de nişti ro. Turikê xo zaniyanê xo sero nay ro bêveng vîneti. Mabenê dine de ju hefte bibi. Dilane ê laci, Jülide ê çênae... Hurdemenan ki üniversta de wendene.

-Babaanne, Nazlı ablanın hastalığını duymuş muydun? Yoksa kaynanası ile kayınpederinin vefatından sonra mı çıktı?

Qılıka harmê xo kerd berz, va:

-Nêzan...

Qe canê xo nêwaştene ke qesey bıkeroye.

Çêneki mabenê xo de pısna:

-Uzun yıllar hasta bakan ya da hep başkaları için yaşayanlar, hastaları kaybettiklerinde ya da uğruna yaşadıklarından uzaklaştıklarında böyle birden bire hastalanırlarmış.

-Neden?

-Boşluğa düşerlermiş. Tek işleri, hasta bakmak ya da başkaları için yaşamak olduğundan, işleri elinden gidince onlar da, işlerinin bittiğini düşünürlermiş... Bir çeşit çöküntü ya da kim bilir o zor ve kendilerini unutturan koşulların yıllar içinde içlerinde biriktirdiklerinin hastalık olarak dışa vurumu ve belki...

-Ayyy! Deme öyle!

-...

Fidan Xanîme, çêneki hêşnene hama a waştene ke a roca dina rindeke biyaro xo viri, xatire a ju roce naê ra dîma rocê rindekure...

Çêanê zuzağoye nêveciyae ra ju cênîkê veciye, ame hete çê Feriştahê, niada ke Ayşe Xanîme hawa bal-kone de ra, gonîa rüyê xo anciya, lewî biye sîpê, sarê lerzeno, terse, ame ke tepîa şero, xafilde xo çarna ame lewê Fidan Xanîme u çêneku. Ae ki her çiyê dinê zanîtene çike na zuzağoye kılmek u teng de xo ra new çêi bi. Çar çêi ju het de, çar çêi ki ju het de çêo en qıcı u en khani ki cao ke zuzağ qediya o ca de... Saye ke ju çêyê do, xanê do gırsi bi no zuzağoye nêveciyae; qesê her kesi, goşê her kesi de, hêkatê her isone zuzağî fêkê her kese zuzağî de...

-İyi akşamlar komşular.

Hirêmena nême fek cûab da.

-İyi akşamlar.

-Ne olacak böyle? İkisinden de haber yok! Kadersizler! Bu çıkmaz sokağımızın değil koca mahallenin gülleriymiş ikisi de. Ne bir insan kalbi kırsınlar, ne bir kez seslerini yükseltsinler.

Jülide damış nêbiye:

-Nasıl kırsınlar insanları, nasıl yükseltsinler seslerini, Mücella abla! İki de tam kapalı ceza evinde müebbetlik değiller miydi? Birinde bağımlı denge-siz bir koca, öbüründe hovarda, kendi keyfinde... Acımasız, bencil kaynanalar kaynatılar. Söyletmeyin insanı...

Çenge ra ju arebeyê do bin veciya, ame vêrd ra şî hetê çêyê khani u qıcı. Dî cênîki, hirê cûamerdi amê war. Cênîka kokume berbene. Mücellae va:

-Vah vah! Gitti Nazlı!

Herbi herbi şîye o het. Kokume da zaniyanê xo ra va:

-Wax! Wax! Wax! Guneke, guneke!

Çênêki amay lewê pırîka xo de pau vîneti. İnê ki zê kokume heybetini bi. Hetê çê Nazlıye de niadenê. Xafilde ju vengê de xırabın, ju qırraiş, ju velvele... Pırîke u çênêki nêzana ke no veng koti ra ame. A dem-de Ayşe Xanîme qırre:

-Yalancı, sahtekar, fırsatçı, üzüldün mü! Bile bile göz göre göre yaktın kız! Anacığ! gittiğinde gideyim de getireyim Nergis kız, yanımda kalsın. Okula gider, yaş! geldiğinde sokağımızın eski ve küçük evine gelin ederiz, evleri eski ama gelirleri yerinde, rahat eder, dediğimi duyar duymaz, babasının ölümünü zor beklemedin mi! Gizli saklı kaçarcasına gidip kız! getirmedin mi! O uğursuz, o hayta o başının belası oğluna

İSONO BÊBİNGE **Qemera BARIYE**

*No isono bêbinge
Kerdo ve zing u tinge,
Dest u payi biyê ve kunge
Çayê wusto ra ve ju linge!
Eve hezn u bêbezno,*

*Tı vana, mezg de gılğilino
Kêrm u çêzo!
Thoway de nêverdo,
Ne thomo, ne thuzo!
Kundêz ra wazenê, şîrezo
Khoçike de rosenê, ağıyo dezo!*

*Qulê raya u ramaniye çhusto,
Qenterê destî sencêno têdusto!
Tern u husk cêbirriyawo!
Torjilê ke pıro voro;
Tania zerri jê kosaviyê binê adriya,
Qe we-nêsona!*

*Cemedê zerrê ho rabîznê,
Berêşîye perskerê;
Ala amir senê lengeri sero leng u sengeliye dero!
Jiivini de sare çınayî oncenê;
Nanê'ro vilê juvinî, nire u hengajî
Tholde de kenê, movetê xav u thamaşî
Khalunê ma tum vato; "Ison juvinî ra xelêşino,
Fêl u emelê hora nêxeleşino!"*

*Aqilo, ge-ge pes u saso,
Têrmaz ser nêsono;
Dadesê vizoy kuraso,
Cîrê mêraso, çiftexaso!
Dî-rê çengi wela gewra
Dadesê roji ax u waxo
Simarê taxt u bexto...*

HELİN

Hasan YILDIZ

Wa mîna pile Anqara de nistêne ro. Hata 1975 xebra ma çinebiye. Badena ma hesna ke, domanê piyê mî estê ciniya huya virene esta. 38 de neçir rusnenê Adapazarî dewa Umurbey. Uca ca do cî, bonî dê cî. Çê apê mî ki pia biyê ciranê zubini. Piyê mî ke hona wes bi, tîm vatêne. Çike marê kerd sare. Piyê mî o waxt sono kar yeno çê. Na najniya mî tîm vîrniye cêna, piyê mî fitnena, vana; baba mî di, xanîma tu nîa kena - hin kena uçb. Domanê hu hona qîc biyê, xanîma hu damis nêbena, piyê mîra zubini caverdanê. Tabî, mî ke na mesela hesnê, tavat nêkerd, kutune vîrîke, illa ke waya hu vinon. A serre waya mîna pile weşena ke; “piyê mî bêro, bîvîni”.

Piyê mî, waya mî Xatune tey berde, didemêna şî di, heştê Anqara de mendi, cêray ra amay çê. Dî serri ra tepia ez şîne lewê waya hu. Ez hona 15 -16 serru derune. Suka jê Anqara qîrse hona newe son. Waya mîna pile malîma, domanunê mektevê vîrenî rê ebe kîlamu kîtavê musnayênî nustbî. Serê kitabî de adrese çêyi biye. Ravê şîne Çankaya, uca perskerd vake; Cinnah cadde nacawo? Şîne çê di, da çêber ro, çêneke veciye. Mî cîra va; ez maya tu perskenu, çê dera? Venga maya hu da, vake; Anne bir çocuk seni çağırıyor! Waya mî amê verê çêberi, vake; buyur yavrum ne istemiştin? Mî vake; wayê, ez bîrayê tuyo. Sas nêbiye, hama tenê fîkîrna, vake; sen Hasan olmalısın. Mî va; heya, ez Hesên'üne. Sa biye. Ez guretu zere, mî tey tayê kîlamê ke ebe hu nusnaybî, yî tey berdi. Waya mî zaf xanîma de rînde u rîndeke biye. Ma, pia heştê mobet kerd. Vengê hu wes bî, nerm bî jê maye isan guretêne vîrana hu.

Ez zaf sa bine. Mî ke xatîr wast, vake; Hesên herhalde zu waya tu esta. Mektebo vîren qedeno, wazena naye bîdime koleja ebeyên, va hemşîre bo. Ez sa bine, mî va; beno. Formulî day mî dest, vake; zu ki vekaletê piyê hu bicê bê qeydkerime. Hirê rojî şîne Adapazarî, amu Anqara. Waya hu mektev rê qeydkerde. Haq waya mîna pile ra rajî bo, waya mîna qîze berde kolej de dê wendene. Mektev ke qedena, xîzmeta şarqî vera rusnê Pulur/Tunceli de dewa Khuresu. Xîzmeta hu serre vêrde ra, cîra veng nêveciya. Mî merax kerd, telefon kî çinebî, niştine otobus, şîne Mamekiye. Sewê uca mendune, sodîr ustune ra şîne Vacuğê sağılık ocağı. Mî uca waya hu diye, teseliya mî birriye. Waya mî wesa rînda, sıkır mî diye, cêru ra amu Mamekiye ke, racêrî Estambol, şîne istasyonê otobusu, saeta hu pinon. Uca zaf germ bî, isan rew-rew biyêne

têsan, coka di-hire domanê qîcî ağıwe rotêne. Mî venga çêneka qîce da, ağıwe cîra gurete. Mî cîra perskerd, va; adın ne? Vake; Helin.

Nu name mîrê zaf wes ama. Çêneka qîce kî zaf rîndeke biye. Mî perskerd va; kimin kızısın? Vake; orman bölge müdürünün kızıyım. Otobus raustnayene rê hona waxt bî, şîne zu qewa, qewaci ra kağıte waste, uca na kîlama Heline nuste. Ebe tırkî ra na kîlame sîfte perloda edebiyatî; “karşı edebiyat” de veciye. Kîtabê mîno vîrende kî veciya. 38 serrewo mî Heline hu vîra nêkerde. Nîka belka 45 serre dera. Dî serri ra ravê, martê 21line de newroz de torna mî biye. Ma namê naye “Helin” na pa. Nîka Heline canê mîna, royê mîna. Vana; “dede” juyêna nêvana. Mîra zaf haskena. Mîde xecelina, yaraniye kena, kay kena. A mîra pia bena pile, ez ayera pia bon doman. Rînd ke tu esta helin, ez tora zaf haskon!

Khalikê tu Hasan Yıldız

HELİN

1983 temuzo istasyonê Otobusê Tunceli

Waxt u waxt dekerino mejgê mîde

Ebe ri permolîyayî geyalê mîde

Zu çêneka qîckeke ağıwe rotêne; Helin

Xebere don his bena hora hêrsîne

A roze a çêneka qîckeke ağıwe rotêne

Domanênia mî arde'ra mî viri reyna

Mî va; bicêrî zerria hu sanî, sermayîne

Serri verênê ra, ez hesretê welatê hu

Ne koyî kemeri, gül u sosunî, ne kî ağıwe

Newesnay ağıyê zerria mî, tencik ra dileg keno

Omrê mî bindest dero, mabenê omud u bêomudênî

Herra gewre biye temuz vêsêne

Zu kî Heline biye, zaf qîze biye ağıwe rotêne

Teyna aye tencikê hode dite berde

Naskerdena mîna zerritenike

FÊNDÊ LÜYE

Arêker: Hawar TORNÊCENGİ

Gundo vîren de biyo. O taw heywani pêro khovi biyê. Verg hona kutik nêbiyo, xonê koy ki hona pîsing nêbiyo. Gîlê kowu vore biya. Heywani jêder wertê gemu de têlewe de biyê. Mavênê dinu de jû ki Lûya de dekbaze biya. Rozê heywanê birri vêsan kotê, amê pêser cemat kerdo. Se bikerime - se mekerime? Lûye vêsaniye ra cêser kota, nêşkiya ke saydê dîma şêro. Famo de thuz amo aqıl, hurêndia xora xılbiya, vato:

- “Sîma zonenê? Na Rozê wertê asmêni quwe-ta xo kami ra cêno?”

- “Nê, nêzoneme”.

- “Ez ke nîka bîmîri, roz ki mîreno. Coru reyna nêvêjino, tîja xo hometa sîma ser nêzereno. Sîma ki mîrenê”.

Heywani pêro xofu ver na qesê Lûye rê xapînê. Tey-na ni heywanu nê; qas ve guvelek/seytan sasbiyo, “wişş! Çî hêf!” vato.

Lûye fîrna xo avoro kerda, vato:

- “Sîma qe hêsar nêbenê, no çitur beno? Ez ke kutune ra; tîji roji sona doym, beno tari u zîlamote. Ez ke uştune ra; tîj ki oncia vejina, roştî kena. Sîma zonenê no yeno çî mana? Ez ke rozê pa şêrine, rozê ke bîmîrine, sîma tîji endi xovira bîkerê!”

Heyvani tersu ver kunê tertele, pêro inam benê, vanê:

- “Yamu yamu, Lûye memîro, kêş ki tari de memano!”

Na rivat ra verde benê turav, domê Lûye de çerex-inê. Nêzonenê ke sebîkerê. Nêwenê – nêsimenê benê Lûye rê. Vergi cîrê goşt ano, Heş pîrçê xo beno bine de fino ra.

Cîrê çî nêardo ke... Qas ve Mêsu cîrê hemgên ardo. Qılancîke şîya sîtê mîrçîku pêda kerdo, ardo do cî ke, Lûye memîro, weşîya xo derg bo. Şêr, verg, hes, qılancîke, mor u mîlawuni cîrê biyê seferber. Lûye na saye de xeyle waxt dewran ramîto. Hama axîriya xo ama, sîtê mîrçîku ki cîrê fayde nêkerdo, gîna pîro merda.

Merdena Lûye ra têpia tenê waxt vêrdo ra, tîja roji şîya doymê koy, biyo tari. Heywanu ra veng u vaz birriyo. Kêşî fek ra phîzzînê nêvejiya, pêro sukî vînetê. Tersu ver hewnê xo ki remo, hên hata sodîr hayîg vînetê. Yîne hên zono ke, tîji endi reyna nêvê-jina. Hama hên nêbiyo. Roza bine, sayê ke Lûye qe nêmerda, tîji oncia vejîya. Heywanu hona famkerdo ke, Lûye yî xapîtê. A roze ra têpia tîvarê heywanu ve azê Lûye nêamo. Hama oncia ki azê Lûye dekbajêna pi-khalîkunê xo ca nêverda. Wasto ke Lûyi omrê xode

weşîya rinde bîramê.

Coka; fênd u dekbajêna Lûye sero, hazaru ra sanîkê Lûye vajîyê amê na roze. Coka; Mordemo ke nîa keno, cîra vanê “jê lûya dekbaze’wo.” Ya ki; vore u vortis vora, werte ra tîji ke est, vanê; “veyvê Lûye”wo.

MI ESQ TODE DÎ Munzur Güven KILIÇ

To jê tîja sodîri sewle dana

Dormê xo kena ve roştî

Sewlê tora gonîa mî girîna, yenu ‘ra xo

Royê, mî esq tode dî

Hard hesrêta sîliye ontêne

Gosde! hawa sîliye hurdi hurdi vorena

Tî zona, ez ve esqê to vêsênune

Endi bê, jê sîliye bîvore, adîrê zerrê mî wesayne

Ma pia kosê lozîne de niştêne ro

Kolî adîr de vêsêne, tede xori xori çîzêne

To kîla adîri de niadêne, xorê geyal kerdêne

Mî dizdîya çîmunê tode niadêne, zerrê xo ontêne

Ewru hawa asme têpia biya pîrre

Ma serrê pulî ra niştêne ro, movet kerdêne

To chemê Muzîri de niadêne

Mî dest kerdêne porrê tûyo zerd ra, has kerdêne

Tî şîya, perr u payê mî şîkiyê, ro tede nêmendî

Verê dêsû ra, ra u welağû de niadanu

Kemer u kuç ra namê to nusnenu

Çîmê mî rawu ra perray, bê, ewru Hawtemalo.

HÊFÊ ISANUN

Faruk EREN

(Faruq U Hrant Dink Serra 2005ine De Jü Konferans De)

dı serri raver (2005) İstanbul de Üniversita Bilgiye de konferanse biye. konferanse Helsinki Yurttaşlar Derneğiye saz kerdı bi. Avrupa ra zaf meymani aymay bi. zêdîri akademiyou ra amay bi. serba heqa jüanu (zonu) ser qesey kerdı.

jü çênêka (Türk biye) doçente serba Tataranê Norveçi ‘tez’ nusnay bi, qalê i tezi kerd. Norveç de Tatari est biyê. Norveç ke homa nêcêriyo AB, ni Tataru heqê xo waştê. mektebi dê ya. bado ni mektebi qapu’ kerdê. Norveç ke cêriyo AB çênêke vana, “mı va ni Tatari nika ancia mektebu kenê ya. ama nêkerdi ya. heqe-meqe newaştı.” min’i çênêke rê va,

“nıka naca de Zazay estê. ez vaci na salone de mabênê hende mıleti de letê nêzanê Zazay kamê, çikiê. çıke, ma nêşkinim heqa xo bıwazim. organizasyonê ma çiniyê. jüanê ma bıno. ma endi nêzanim ke heqa xo bıarim jüan. ma ni herdu de gurinime, wennim, simenim, vergi danim. gereko dewlete çıton ke Tırku rê mektebu dana ya, ma rê’yi yadero. dewletê ABy ke jüanê (zonê) ke benê vindi, i jüanu newe kero, mektebu yadero, peranê dewlete sarê a dewlete de bara her keşi cı dero. nêheqiye mekero. dewlete AB nêheqiye kenê. dewleta Fransa vana ke, Korsikayıcı mektabanê xo yakerê. ma qarsê inu nebenim.

na nêheqiya, gereko dewlete mektebu be xo akero.”

Kırdasu têde firnê xo ta day.

mı ra dıma Hranti qeşi kerd, mı rê pheşti veciya. va,

“sıma theyru cênê pê, perru sıknenê, ercenê herd, vanê, hade bıperre. ma, a theyre çıton bıperro?”

roca bine otela Pera Palasi de qeşi qezetu rê qapan kerdı, aca de qeşi kerdı. qesu ra raver Kırdasi amay dormê mı, va, “to qeşi meke. to rê dawatiya niama. qeşi kerdene rê heqa to çınna.”

inu qesê xo kerdı (AB ra, Kırdasi, Gurci, Lhazi), mı gos na ser. mabênê inan de nêniştı ro. dot de mı çay simitêne. Hranti ama lewê mı, mı va, “to kırdasi di. sêr ke, çı demokratê hewlê.” ma çımanê jübini ro sêr kerd, çımanê ma hurdımênan ra kerdene ke iştiriye bêrê. Hranti va,

“ez protesto keou, ezo sêri.” mı va,

“meso.”

“nê nê” va, “ezo sêri.” mı rê va, “xatirê to” veciya, şı.

Hranti pheştia ma ra şı. koo vorın bi. ciamörd bi. hêfê isanun...

MİTOLOJİYÊ DERSİMÎ DE “EFSANÊ MUZİRÎ-2

Arêker: Hawar TORNÊCENGİ

Çemê Muzirî, Çimê Muzir Bavay, serva sarê Dersimî cawo de hewl cêno. Çimê Muzirî, çimewo de bimbareko. Qom niaz u qirvanê xo cêno sono na çimey ser, az uzê xorê gulvang u minete keno. Hên aseno ke mitolojiyê Muzir Bavay xeyle khano. Belka ki hazar-serru ra nat vajiyo. Vatene ra gore; Waxtê Îbrahim Pêxamberi biyo. Coka, na derheqe de xeyle efsaney estê, qesey biyê amê na roze. Ni efsanu ra jüyê ki niara:

Hetê Vacuğê de şüaneyê bi, namê xo „Muzir“ bi. Muzir şüanê Îbrahim Pêxamberi bi. Cırê mêsın çiray-nêne, miyi ditêne, ron u pêndır vetêne.

Rozê, dı teney vergi amê lewê mêsini. Jü qer,- jü ki sıpe bi. Ninu vergu Muzirî ra jü miye waste. Muzirî vake:

- „Nêbeno, no mêsın yê mı niyo, ni miy ki miyê mı niyê. Wayirî ni miyi bavokê mı kerdê. Ez ninu çitur bêdestur sima dine?“

Vergu va jü veng ra va:

- „Tı ke bêdestur nêşkına jü miye ma dê, ma qayitê mêsini beme, hata ke tı şiya wayirê mêsini ra destur guret ama.“

Muzirî vake:

- „Sima vergê yavaniyê. Ez hata şêri perskeri bêri ke, sima mêsini pêro wenê qedenenê. Çitur gu-manê mı ve sima bêro ke?“

Vergu Muzirî rê hirê çiyu sero sondê girani verdi:

1. Çêneka azeva ke çê piyê xode menda, guna aye sero.

2. Cênika ke saji verde nun pozena, nunê xora nêdana theyr u thuri, guna daye sero.

3. Kokıma ke gêzo khan u neweyi pêra girêdana, pê zerê çêyi runa de, guna daye sero.

Vergu na hirê çiyu sero reyna sondi verdi, va:

- “Ma mêsın rê thawa nêkeme, fek pa nêname“.

Muzirî sondê vergu rê tivarê xo ardo, kuto’ra raye şî. Tayê ca ke şî, xo-xode vake; “Hey wax! Ezvajî vergu ez xapıtı, çitur bi ke mı vatena vergu kerde!” Eve weswese şî lewê wayirê Mêsini.

Îbrayim Pêxamberi niada ke, Muzir nawo bovera yeno, mêsın ver çino. Muzirî ra perskerd:

- „To mêsın koti caverda, ama?“

Muzirî va:

- „Mı mêsın lewê vergu de caverda, bavokê yinu kerd“.

Îbrahim Pêxamberi vake:

- „Înson coru mêsın bavokê vergu keno? Tivarê to çitur yinurê ame?“

Muzirî vake:

- „Vergu hirê gunawunê giranu sero sond werd ke, yî qarsê mêsın nêbenê.“ Dıma va: “hal mezal nia nia”.

Îbrahim Pêxamberi, Muzirî ra vake:

- “Ma eke hênyo.. Hora ke vergi qarsê mêsın nêbiyê, yinura vaze: Wertê mêsini ra jü miye pê qayil bê, xorê bijêrê berê.”

Muzir reyna eve weswese kut’ra raye ame diarê mêsini. Ame ke, çı bivêno.. eke mêsın nawo meğel dero, vergo qer na het de, vergo sıpe ki do het de vine-to.

Muzir ke ame, vergu, cıra pers kerd, vake:

- „To şiya, wayirê mêsini se va?“

Muzirî vake:

- „Wayirî vake; “Wertê mêsini ra kamci miye ke pê qayil benê, cıra weçinê berê.”

Yê Muzirî ki hora teyna jü miya xo wertê mêsini de biye, a miye ki çond serri bi ke estewrîne biye, hona newe bivi awre. Vergi kuti wertê mêsini, feteliyay, miya Muzirî çinite we, gurete berde. Muzirî xorê vengê xo nêvet.

Vergu miye doymê şüye de, cawo tholde de zaynê, zewnzê voreki binê miye ra gureti, miye verdê ra. Miye qırrê peyser amê wertê mêsini.

Muzir şî, dest na miye ra ke, vergu miye zayna.

Îbrahim Pêxamber ame lewê Muzirî. Mêsini de şêrk-erd, hekmete de mend. Niada ke letê de mêsini qero, letê dê mêsini ki sıpiyo. Sas bi mend. Hên duri ra vînet, tenê motê cı bi. Bado Muzirî ra vake:

- „No sırr torê koti ra ame?“

Muzirî thawa nêvake, hên sukıt mend. Muzir Haqê

xode zaf mordemo de raşt bi. Ey khoçikê sît nêdîtêne ke nunê xorê qatîg kero. Muzîri vatêne “sît amaneto”, nunê xo ancili werdêne.

Îbrahim Pêxamber gîna pîro ke, Muzîr wayirê kîrametewo. Kut’ra dîme, fişt qesu ke şêro dest. Muzîr sermayiya u avoro rema.

Îbrahim Pêxamber kut Muzîri dîma, Muzîri her ke gama xo este hard, hurendia pasna ra jê sîti ağwa sipiye bell biye, biye jêde. Mavênê Muzîri ve Îbrayim Pêxamberi ra bi hira, jûmini ra kuti dûri. Eve na hal Muzîri çewres game eşte. Hurêndia gama çewresîne de şî kemer sîrr bi. Çewres ca de çewres çimê ağwe vejîyay.

Yî vorekê ke vergu berdi, bi vosni. Yînu ra jû vosn serva Îsmayîlê lazê Îbrayim Pêxamberi bi ve qîrvanê boraxi.

Sîlavêrê qîrvanê boraxi bi ve hene, loqlê qîrvani bi moreki, goştê yî voreki ra çewres qor de mordemi niş-ti ro nun werd. Coru pîrtîkê de yî goştî hêçe nêşî.

Vanê ke; „Vosnê dîyîne hona vinetayîyo. Key ke qomê homete kut ve tenga de girane, o vosn ki o taw beno qîrvan, beno qeda u qelxanê homete vera.”

Oncia vanê ke; „Payîzo peyen ke ame, Çimê Muzîri çewres roze şîren rezeno, çewres rozê ki thal u tîrso.”

DAWA XORIYA..

Musa OKTAY

*Mî va belka ewro yêne o
Yêxuro ke yêne niyo bazar o
Bazar o ke vanê mirê hazar o
Hata yêne ez canê xo ra
bêzaro..*

*Ranêvêrdi nêşî ni rocê naleti
Mî cîrê viraştî nêçe haleti
Mî nêzona ama şîya do hetî
Cigerê mî pîzîriyay mî zerêde bi letî.*

*Mî cîrê doşeg kerd ya zê îpegê Van’î
Mî va ewro yêna xo rê lêwê panî
Va ke lez meke bori xorê loqmê nani
Mî va buyê torê zuqumê canî*

*Binê çumura qaytê mî kena qariya
Mî çimde êndî juya de qefçîla bariya
Mî va bê hetê pey oda tariya
Pers mekêre deruciran na dawa xoriya..
.#bomobudela..*

CANIKA MUNZURÎ

Wîsîv PÎRBAB

*Cana mina perrê teyr û turî
kewtê vîrê mî gapê tuyê surî
mabênê made raî bîyê durî
sênê mî to pîno gula muzurî*

*vîlîka mina serê hardê dewreşî
kewtê mî vîr çimê tîyê weşî
bowa canê tuya mirê xelaşî
viradya mî to pîna pita çewreşî*

*sosina mina melema întuzarî
seba to kewto tiramyâ adirê harî
mî ca meverdi meso wêlatê sarî
çimê mî to pînê nergîza wisarî*

*delalîyê mina omedîya kane
tiya mezgê mirê can û îmane
bê lewedê zalalî çarê mira ne
zerrîya mî to pîna silîya nîsane*

*sewda mina têlanê temurî
zerê mî girîno jê kelê nuxurî
bê êndî şîlîya hewrê surî
ruhê mî to pîno zelalîya muzurî*

*ruha mina şite helale
sipila mide nazhuya delale
awa wêlatê mawa zelale
bejna mî to pîna perperika robare*

*gula mina vîlîka vamî
roştâ mina çîla merabî
bê ez xorê tuya sabî
rayîra to pîno wisive pîrbabî*

Aynê Hewzê Asmênê Khewey

Çarnaisê çekuyunê kîlamu: Veli KIŞIOĞLU

Vatoğê lawîke: Mihrimar

Varasonê dê paiji bi
To ke ez ca verdaune, şîya
Cor de jû astare ame war
Zerrê kafa mî de vejîya
Serva to ra ez tîji kenu phoşti
Reyna rewinê, omîdê newey
Tîji ke reyna vejîya
Pakaê rê sodîrî de mî xo gîz kerd
Sekuyê ververê rae ra
Ez berdune fekê awe de naune ro
Va ke, bixeneqîyo, sola
Ez merdene kenu têra
Hewnê çondae serre ra
Çimê mî raa to ra mendi
Bêçikunê mî xîsîr girê da
Destê xo mî çond rey gewexnay
Mî va, belkia bîznen ra
Çimê mî raa to ra mendi
Hata ke bêkeşîya to mî ro belî biya
Kam çî zoneno, bê to kerdî ra savaroz
Mî çond sewî
Nê, jê vîrenî niyo, aynu de, suretê mî
Hêrdîsa mî de biya derge, biya maina çondae ser-
run'a qîrre
Çhemunê awa cenetî de şînu, na suretê xo
Eve honde gunu ra, xo ra ke
Ez ke vêrdune boverê pîrdê muyîni
Ez nêzonen ya kî tî jûrî kena
Weşîya ke ma ramîta, jêdera, rînda
Ya kî çîyo ke mî eve na çîmu diyo
Bê, ez ve to ra cemre bîme, taviyati reyna hesar
kerime
Asme ke ont we, ont de, bixeneqîme
Astare u asme ke awe de bereqîyay, cînde bîme
Helmêna dîyê cîğara ra çîlkiya zerria mî
Merdene, ça lewunê mî ro, honde biyaxkiya
Mî de qe nêmend, hama tî bîzone ke
Estena zerria her çekuye, eve to yena ro

Dî cînşî ison, dî cînî, esq esto
Jû zerria to pufkeno, jû zerre
Jêdêrî ke çîyê ame ra ma virî
Heqî esq kerdo tomete, jêde haskerdena ma ver

Heqî tî fîştî ra dîna, hama kistoğê xo ra daêna jêde
has kena

To rê ogît fayde nêkeno, ez ke se vaji, tî oncia kî
Na haskerdene ra vaz nêbena
Mî honde ke zerrê xo de xo do ra na pusîla
xîravîne

Hama iyê sîma, sîma, mendo ro hewesê roz u cemi.
Esq ke bêpeynîyo; ma isonî?
Eke baqî nîme, na dîna de
Zoniyê ma ça na lhîncî de
Kam ke yeno, sono, ça ver de yeme de
Esq ne nerîo, ne mao; mezg çîno, sîma sare de?
Eke perrê to ke çînê, na dîna de kî nêbenê
Esq fekê xo ro mepulesne
Ez zerrehaştîya xo ra vêrdune
Zerria xo mî hona kerda mordeme
Reyna nêben, nêfîn zerria xo, serra hurendia parêne
Gos de, xorê
afetêna, owo ke to ra vano 'tî', heni ver keno cî,
Bê to biyaene wertê dî çekuyunê rîndeku de veng-
daiso

Tî tania asma, mî kerda batanya, pulosna roê xo ro
Birriye kerdene, musaiso, mî het de
To merdene ro mî salîx da
O waxt

Lînga tîfongî tî mî de bonce
Axîrî ez ve to ra dî soê dê restayme
Eke qevelîyayme, gînayme waro
Hal ve hal ke jû ca de yeme têlewe
Aynê hewzê asmênê khewey
Ez îtha ra seder nêken, asme uza senêna
Saiya to ra verva hengelunê xo son
Tî çogana destê mî na..
Aynê hewzê asmênê khewey
Ez îtha ra seder nêken, asme uza senêna
Saiya to ra verva hengelunê xo son
Tî çogana deste mîna..

Aynê hewzê asmênê khewey
Ez îtha ra seder nêken, asme uza senêna
Saiya to ra verva hengelunê xo son
Tî çogana deste mîna..

ALİYÊ M'!

Hüseyin ÇAĞLAYAN

Fatose çênaka de rindeke biye. Lesa xo derge biye, mianê xo bari. Cızikê xo phistun de gilor bi. Porro şiawo zerd pey ra miane ra restêne qalçu ser. Qalçê xo ki maşala verind bi. Îsoni ke tey niadêne fekê isoni ra owe şiyêne. Kami qal nêkerd bi ke. Xismê xo jêde bi. Jêde keşi cıra has kerdêne, ham Fatose tek zu mordemi ra has kerd. O ki şî bi eskeriye, peyser nêame. Keş ki cıra xeverê nêgurete. Se bi, koti bi vindi, keşi nêzonêne. Fatose qederê xorê sare na ro, xeyle teyna mende, dîma şîye mêrde. Has kerd nêkerd, ayê ki keşi nêzonitêne. Fatose zerê xode guret, sîrrê xo keşi ra nêvake. Roji vêrdi ra, heşti vêrdi ra, asmi vêrdi ra, seri vêrdi ra Fatose ra domon nêbi. Fatose şîye dewreşi, la da giredayene, şîye jiar u diaru thowa cıra pize nêbi. Zof dertli biye. Kotêne'ra xover. Nat u dot ra ki qesey restêne cî, "Domon cıra nêbeno, huska." Na qesa cîrê cetin amêne. Hama se bikero? Derd u khulê xo werdêne, vînetêne. Se bikerdêne ke Fatose? Ge vîlê xo nêne ro, fekê xode murnêne. Gegane ki şîyêne axure wertê mal u gay de lawiki vatêne.

Domonê xo çine bi, Fatose endi xo naybi kar u gure. Suxrê çêyi, suxrê axure, suxrê mal u gawu kerdêne. Roji vêrdi ra, heşti vêrdi ra, asmi vêrdi ra, seri vêrdi ra hona domonê Fatose çine bi. Endi umudê xo birnay bi. Bîne guwanê mangu, bîz u miyu de lawikê xo vatêne vînetêne. Hona zimiston bi. Gîrisê kowu hona sîpe kerdêne, hama sîliye vora zimistoni sanay bi xover hetê denguzu ser berd bi. Hardê Dewreşi endi bîne barê vore ra vejîay bi. Tiji sanêne cî, puxurê xo onçiyêne cor asmênê khêwey.

Fatose qefeliyaye biye. Kar u gurê xo daybi arê. Lozîna xo fişte'ra cî, tani amê cî. Qefeliyay bi. Hewn gîna ser. Şîye kote bîne cîla xo. Desinde jê cîla soni paşîye. Xafilde zîrçê, "Axx Ali'm, axxx Ali'm!", vake Fatose.

Mêrdê Fatose sas bi. Tersa. Vake, "Nêbo xo sas kero, aqîlê xo vindi kero?"

Mêrdi, Fatose ra "Fatê", vatêne. Vake, "Fatê, torê se bi?"

"Mî hewn di," vake Fatose.

"Xêr bo! Xêr bo!" vake Mêrdi.

"Hewn de zu lazê ma beno, namê xo ki Ali beno. Ali beno pil, seno eskeriye..." Fatose qesê xo nêqedena, bervê.

Mêrdi vengê xo nêkerd. Bêveng vînet. Bervîsê Fatose ke qediya, Mêrdi pers kerd, vake, "Ali rê se bi?"

"Se bi, ez ki nêzon. Mîzo-dumano, tîngo tariyo, zîndano-zîlomotîya, herkes koto têwerte, destê kami kuno cevê kami, bêçîka kami kuna çîmê kami beli niyo. Aliyê mî ki wertê na mîz u dumanî de, wertê na pukeleke de bi vindi. 'Ali'm! Ali'mmm, Ali'mmmm' vanu, thowa veng cıra nêvejîno. Se bi, koti bi vindi nêzon. Toz u duman bi ser, bi vindi şî."

"Xêr bo, xêr!", vake Mêrdi.

Usar amey bi. Tiji eş bi. Bîbi germ. Serd u gêzeb, puk u cemed, toz u dîmilige, mîz u duman, halo yaman, verg u vêsan wertalîg de çine bi. Tiji tani dêne. Sukutiye biye. Qal u qîr jêde çine bi; herb çine bi. Haştiye biye.

Jêde roji werte nêkoti. Fatose ve Mêrdi ra pesarê xo pot, koti raya Kemerê Bîmbareki. Eve lingu şî. Lastikê xo ki lingunê xora veti, wargayi, paye koti raye. Kemer u kuç, dar u ber, çoli-çeper qe gos pa nêkuyêne, cîrê jê xaliyê Îsfahani amêne. "Lînga ma goni biya, se biyo? Kemere gîna cî, se biyo? Têli koto cî, se biyo? Vêsa' têsâ' mendime, se biyo? Raya Haqî de! Haq ma raya mara sas mekero! Sas keno ki kas mekero! Qefeliyayene çîka? O sene qesewo? Îso qe raya Duzgîni de qefelîno? Raya Haqî, ro kena isoni, ro dana isoni; isoni kena ison," vatêne Fatose ve Mêrdi ra. Tu vatêne perri kerdê pîra, perrêne. Eve esq u şen reşti be mekanê Duzgîn Bavayî. Ko, Kemerê Bîmbareki di, sejdê hardi bi. Hard phaç kerd, kemer phaç kerd. "Kemer, ko riyê Bîmbarekiyo, mara oseno. Hama 'buxo tholde dero Bîmbarek. Ko, rêça ey, mekanê dey bîmbarekiya. O esto ke esto..." vatêne wertê duawunê xode Fatose ve Mêrdi ra. Reşti gîlê Kemerê Bîmbareki, merediyay zu kemera huske ser, zu kose de. "Off, Haqa sukîr ke ma reştîme mekanê tu, Bîmbarek! Kemerê tu marê jê dosgê pîrçê veyvîka newiye yeno.", vatêne Fatose ve Mêrdi ra. Son de lîl ke kot, sarê xo nabe kemera huske ser, Fatose ve Mêrdi ra.

"Çîko tu honde kota tenge? Honde xo teng cêna? Xo hira bîzê! Meterse! Lazê de tu beno, name ki Ali pane! Meterse! Xêra, hama..." vake Herdisini, dîma bi vindi.

"Xêr-qewul! Tu xevera xêra dana, hama dîma bena vindi. Xêr-qewul!" vake Fatose.

Fatose ve Mêrdi ra sodîr çîhike ra uştî ra, xo çarna tîja sodîri, duayê xo kerdî, gîra gîra Bîmbarek ra xatîrê xo vast, koti raya çêyi.

Roji vêrdi ra, heşti vêrdi ra, asmi vêrdi ra Fatose biye dıganiye. Çef kerdêne Fatose. Sareberz feteliyêne wertê dewe de, wertê der u ciranu de. Dıganênia Fatose çetın vêrde ra. Thowa gotır nêkerdêne. Cı bıwerdêne, kerdêne tever. Zar u zor new asm u new roji kerdı tamam. Aliyê xo ama dina. Jê top u nur bi. Kiloyê xo, weşıya xo hurêndi de biye. Qe kemiya xo çine biye. Yê Fatose tenê sîtê xo kêmi bi, gegane sîtê miye dêne cı, gegane ki cirana xo cızikê xo estêne fekê Ali. Fatose nêwerdêne, nêsimîtêne; dênê Aliyê xo. Aliyê Fatose maşala vırajiyaye bi, lese-este bi; bi pil, bi cüamerd. Mektev ra jêde has nêkerdêne.

“Dayê, mektev de danê isoni rê. Nêverdanê ison zonê xo qeseykero. İsoni rê kenê tomete. Ebe zorba-jêni wendis nêbeno,” vatêne Ali.

“Ali’m, tı zonena. Eke nêwazena, mewane!” vatêne Fatose.

“Hama Ali’m, nêwanena, se kena? Eskeriya tu esta? Tu o waxt gereke şerê eskeriye,” vake Fatose.

“Dayê, eke eskeriye nêşeri ki, gereke şeri ko. İsonê koy ki vanê; bê so ko! İki isoni ret nêverdanê. Ya; ko, ya ki; eskeriye,” vake Ali.

“Ali’m, qadayê, belayê to bıcêri! Sona ko se kena? Ma Hirus u Heşt de sene xêr di ke, nıka ko ra xêr bıvinime? Ma finê ko ke, kokê ma bıyarê. Eke bıwanê, wayirê nonê bê, belkia tenêna faydê xo marê beno,” vake Fatose.

“Dayê, wayirê none bine ki, hondayê ke teyna xo xelesnon,” vake Ali

“Ali’m, so eskeriya xo bıke bê, belkia cayê kuna kar,” vake Fatose.

“Dayê mektev de bile isoni ret nêverdanê, danê isoni ro. Eskeriye? Eskeriye tenêna çipa, disiplinê xo tenêna jêdero. Zor esto, danê isoni ro,” vake Ali.

Raşt ke Ali vatena xode çowt nêbi. Serra ra Serra neway (90) bi. Hukmê rejimê eskeri zor kerdêne. Vatêne; vatena eskeri biye. Qanun qanunê eskeri bi. Anayasa anayasa eskeri biye. Suki binê emrê eskeri de bi. Son ke bi qewey, restoranti biyêne thol. Kes nêtorêne ke sebest hurindia xora bılewiyo. İsonê suke hona ke tari nêkoto, rew ra terkitêne şiyêne çê xo. Tari tehlike arz kerdêne; tehlike zof gırs bi. Her kose ra zu qersuna kore, her zuzak ra zu bomba erjiyêne. İson tersêne. Ters endi jê şiya isoni isoni de feteliyêne. Çıxa ke ters bi, oncia ki ison caca, waxt-waxt feteliyêne. Hama herkes rew ra, hona ke tıngo-tari nêbiyo şiyêne binê paga xo. İsonê dewu ki wertê terş de bi. Sonde ke bi, kotêne binê qulikê xo. Nêtorêne ke serbest tever ra bıfeteliyê. Mangê xo, gukê xo, bızê xo, miyê xo tavara mendêne, nêtrorêne ke şerê bıfeteliyê. Son ke xeyle ave şı, verva sewa-letiyê esker peyser onciyêne, nafaki sıra kotêne isonê koy. Naraye ki yi amêne. Sodır çhike ra ki eskeri kuyêne çêveri ra.

“Açın kapıyı! O kam bi, çık bi ama çê sıma? Sıma çı da cı? Kata şı?” persêne eskeri.

“De duman ma nêcêro! Ma çı zoneme yi kata şiyê? Kata şiyê, koti vındenê, hurêndia xo thowa mara vanê?” vatêne dewızu.

Dewızı meydanê dewe de kerdêne top. Gegane pers, gegane ogıt, gegane ki şılpağı ontêne dewuzu rê. Dewuzu şılpağê xo, dipçigê xo werdêne, bêhewn, bêteqe qefeliyaye, mirozın terkitêne amêne çê. Ardê xo, sekerê xo, vaseçayê xo eve karna biye. Eskeri çıqa ke musada dêne cı, honde berdêne çê. Ardê xo ke qediyêne, genimê xo bar kerdêne berdêne arêye. Ridêne ra, dıma bar kerdêne ardêne teslimê qereqoli kerdêne. Ardê xo ke qediyêne, asme de reyê şiyêne qereqol ra ardi ardêne çê xo...

Waxtê eskeriya Ali amay bi. Ali bese nêkerdêne ke eskeriya xo tecil kero. Xort bi. Xortêna Ali tehlike arz kerdêne jê xortunê binu. Ya eskeriye, ya ko. Ali qerar da cı, vake, “Ez son eskeriye.” Ali tenê ki tesirê mowa xode mend. Ali qeydê xo kerd, xo miane kerd, dıma pusula xuya eskeriye vejıye. Pusula de “Lüleburgaz” nuşıyay bi. Ali nêzonêne Lüleburgaz kotiyo. Dıma musa. Dewuzunê xora zu Keşan de eskeriye kerd bi. “Ez zonon Lüleburgaz kotiyo. Hama hama şındorê Yunan dero. Mı ki eskeriya xo Keşan de kerde. Ret kena, mordemê yi hardi zof rındê,” vake dewiji. Ali ki çef kerdêne ke, hurindia xo rında.

Maya Ali sodır çhike ra ustê ra, pesarê xo pot, verva tija sodiri duwayê xo kerdı, çılê xo fıştı’ra cı, dıma niazê xoyo ke poto, ciranu ra barê kerd.

Ali ki sodır çhike ra uştıbi ra. Hewnê xo nêame. Perpeşiyê xo jêde bi. Hem ki mirozın bi. Şı ciranunê xora xatırê xo wast, kowt raye.

Dewa Ali verê koy de biye, cadi ra xeyle dır biye. Makiney jêde nêamêne nêşiyêne. Sukutiye biye. Hawa pake biye. Asmen paka, dar u ber ca-ca khewe, ca-ca belekın bi. Teqe-teqa makinawu amêne, gosê dar u birri, gosê hardê dewreşi, gosê asmenê khêwi berdêne, pıxeriga xo kerdêne ser. Zövi hava pake biye. Maya Ali hata cade Ali de biye rast. Puleşiyê Aliyê xoro, hata ke otoboz ame. Fatose qe hurindia xora nêlewiye, hata ke otoboz vılê tapi de bi vind. Otobozê Ali ke bi vindi, teseliya Fatose kote, gamê xo gıra-gıra pêser eşti. Cêrê ra hetê çêyi ser şıye. Vılê xo çowt bi. Mirozine biye. Aliyê xo lewê ra biriyay bi ra.

Ali, ne Lüleburgaz nas kerdêne, ne ki usul u qanunê eskeri rınd zonitêne. Cırê xam amêne. Ali ki eskerê Tırkı rê xam amêne. Çokawo jêde tengiyê diye eskeriye de. Xeylê çopoli werdi, xeyle haqareti di. Roji vêrdi ra, asmi vêrdi ra, Ali pıra-pıra usul u qanunê eskeriye tenê mısa. Serra xo kerde tamam, maya xo kote viri. Ali wastêne ke izna huya serre bıjêro, şero lewê maya

xo. Olvozunê Ali cıra vake, “Ali izne mezê! Wertalığ jêde rınd niyo. Asme rew teris bena. O waxt eskeriya to rew qedina. Eskeriye ra asme rew xeleşina.”

“Nê, ez damis nêdan, mowa mı, wayê mı, birayê mı kotê mı viri, ez izna xo cion, son lewê maya xo”, vake Ali.

Ali nêvînet şî lewê qomutani. “Komutanım, iznımı kullanmak istiyorum. Uygun görürseniz, memleketime izine gitmek istiyorum,” vake Ali.

“Memleketin neresi, oğlum?” persa qomutani.

“Der... “ Ali ama ke Dersim vazo, birde ama aql qesa xo fekê xode vındarnê. “Tunceli,” vake Ali.

“Oğlum, Dersim’i felan unut! O sizin başınıza bela getirir. Şimdiye kadar da başınıza yeteri kadar bela getirdi. İzine gitmek istiyorsun, bu senin hakkın. Ama şimdi zamanı değil. Yunanlar yine kudurdu, hazır olmamız lazım. İzin vercek durmda değilim. Onun dışında bir amirin olarak gitmenden yana değilim. Ortalık karışık. Bir an önce askerliğini bitirip gitmen en hayırlısı,” vake qomutani.

Ali vengê xo nêkerd.

“Kardeşlerin var mı?” persa qomutani.

“Evet, var komutanım,” vake Ali.

“Anen baban sağ mı?”

“Evet, sağdırlar, komutanım,” vake Ali.

Qomutani jêde derg nêkerd. Ali ki vengê xo nêkerd.

“Gidebilirsin,” vake qomutani.

Ali mirozın, mirozın vîlê xo na ro, bi tever. Hêştiriyê xo raye ra kerdî pak şî qowusa xo.

“Ali gözün aydın, mektubun var!” vake olvozu ra zuyi.

Ali de endi dısmale ki çine biye. Eve destê xo hêştirê ke gepe de gılor mendê, yi kerdî pak, huyiya verva olvozê xo şî.

Mektuve piyê Ali ra amey bi. Tırki nust bi mektuve. “Sevgi oğlum Ali, mektubuvuma başlamadan önce sana Munzur dağlarını aşan selamlarımızı gönderiyoruz. Seni çok seviyoruz ve seni çok özledik. İnşallah, bize bir kartal gibi kol kanat germiş Düzgün Baba, özlemimizi giderir, seni bize kavuşturur! Annen senin için her gün ağlayıp dua ediyor. İnşallah durumun iyidir! Bizi soracak olursan durumumuz iyidir. Ara sıra dağa sığınanlar uğruyor, yaşı başlarını aşan öğütlerde bulunuyorlar. Ne yapalım. Aç olunca, ekmeğimizi onlarla paylaşıyoruz. Ne yapalım? Onların yolunu beğendiğimizden değil... ‘Biri yesin, diğeri baksın, Allah onun evini yıksın!’ derler ya... Kendimiz yiyip onlara baktıracak halimiz yok. Başka da yaramaz bir durum yoktur. Ara sıra askerler köye uğruyor. Seni sordukları da oldu. ‘Askerdedir’ dedim. Bize bazen ufak tefek laflar ediyorlar, ama aldırış etmiyoruz. Hep söylemişler. Ne yapalım? Bu sene kar çok yağdı. Annen iyidir. Seni düşünüyor. Sana duacıyız. Kims-eye karışma! Aman üstlerine karşı gelme! Askerliğin

yanar! Seni seviyoruz. Seni özledik. Seni dört gözle bekliyoruz. Kızkardeşlerin ve kardeşlerin hepsinin teker teker selamları vardır, ellerinden öperler. Senin için çok güzel bir koç ayırmışız. İbrahim Peygamber’in koçuna benziyor. Gelince kurbanımız hazır. Kullarına acıyan, onları afeden yüce Allah’ım o günü de bize nasib eyler! Hoşça kal oğlum! Baban Mansur.”

Ali mektuve wende, xeyle mote xeta kağıte bi, dıma gıra gıra qat kerde kerde cevê xo.

Wertê Tırku ve Yunanu tenê têwerte ra bi, hama Haq’a sukır ke, herb nêvejiya. Tırku rê çetın amêne: “Çıtır beno Yunan verê pırnıka ma dero? Lınga xo radimê gıne ci.”

Hama oncia ki herb nêvejiya. Ali ki çef kerd. Herbo, se beno - se nêbeno. Kam mirenno, kam maneno beli nêbeno. Ali herb ra xeleşiya. Çef kerdêne. Hem Yunanu de herb nêkot çef kerd, hem ki terisê xorê jêde roji nêmend bi, eyrê çef kerdêne. Endi roji, seati, deqey, amêne mordene. Bınê emir ra xeleşiyêne. Emir ra, her roz ri terdene ra, qomut ra, sıpağê ra xeleşiyêne. Senik rozê xo mend bi. Roji bi nejdi, roza terişî peyniye de amê. Bileta xo bile bırnay bi ra. Olvozunê xora xatirê xo wast. “Non u sola xo halal kerê!” vake Ali.

“Halal bo, Ali! Hêni qesey kena ke, tu vana, ma endi reyna zubini nêvineme,” vake olvozê Ali.

“Dinawa, faniya. Qe beli nêbeno. Niade, Yunan de ke herb kotêne, belkia ma, maya-piyê xo nêdiyêne,” vake Ali olvozê xora.

“Ali jêde pesimist mevel!” vake olvozê Ali.

“Hêni mavaze olvez! Kowunê ma ret nêverdanê. Koyê ma, marê jiargeyê. Hama mîletê xami qedır qıymetê kowunê ma nêzonenê. Ma kowunê xo jiarge vineme. Hama isonê teveri yine xorê siper, qarargax vineno. Ma ret nêverdanê. Ne esker, ne ki yi bini”, vake Ali. Hona qesa xo tamam nêkerde, olvozunê xora xatirê xo wast. Ali xatirê xo wast, bi rast. Bileta xo qurete, nişt otoboz ama Estemol. Estemol ra bileta xo gurete direkt kowt raya Dersimi. Raya cırê jêde derg amêne. Otoboz de gegane şiyêne hewn ra, rewrew ustêne ra. Hama raya xo nêqediyêne. Sodır safaqê sodiri sana ci, otobozê Ali rest hardê Dersimi.

Usar bi, herca khewe kerdêne. Xevera maye çinebiye ke Ali yeno. Supriz kerd Ali. Ali rest çê, maya xo hawa tevera non pozena. Fatose Ali di, zirçê, “Wuy Ali’m!” vake. Uste ra desinde puleşiyê vîlê Aliyê xoro. Fatose nêzona ke se bıkerê hêvetu ra. Zof sa biye. Aliyê xorê desinde şîrê soji pot.

Ali vîrende şî destunê piyê xo, yi phaç kerdî, dıma waya xo, birayê xo, birazayê xo, werezayê xo ciranê xo phaç kerdî. Dıma nişt ro, eve waya xo, mowa xo Fatose, biraza u werezawunê xo şîrê xuyê soji werd. Ciranu ra ki zu, dı mordeni tey bi. Pêrine pia eve çef, eve iştâ nonê xo werd, dıma herkes şî çê xo.

Eskeriye de Ali saniyey, deqey, seati mordêne. Roji

nêverdêne ra. Hama çê de rozê Ali jê owe vêrdêne ra. Ali çê de jêde ret bi, niştêne ro, koli kerdêne hurdi, karê çeyi kerdêne, maya xo Fatose rê ordım kerdêne. Jê eskeriye herroz talim terbiye nêbiyêne. Riyê xo herroz nêterdêne. Eskeriye de ri-terdene ra endi bezar bibi. Ali çê de heştê de reyê riyê xo terdêne. Hire, çor heştê xo vêrdi bi ra... Ali ret bi, serbest bi. Bonê xode, baxçê xode guriyêne.

Ali maya xo Fatosra ra jêde has kerdêne. Maya Ali verê soji de non potêne. Ali ke lewê maya xo Fatose de ronışte bi. Tafta eskeri galmê dewe kerd. Heni zu, dı teney nêbi. Cemsey têdıma bi. Pêrine pia cemsra ra xıla cêri day. Pê Ali guret. Fatose zırçê, “Wuy Ali’mmm, wuy Ali’m!” vake. Biye nejdiyê Ali ke, Ali destê eskeri ra bixelesno. Eskeri eve dıpcığê tufongi kuya Fatose ra, kuye hard ra.

“Qomutanım, sakallı teröristi yakaladık,” vake eskerê rutbeli ra zu eve telsiji.

“Getirin!”, vake qomutani eve telsiji bovera.

Esker tım tım amanê dewe. Dewuzu rê heqeret kerdêne, pers kerdêne... oncia şiyêne. Hama nıka zu teröristo de “sakallı” feteliyêne. Ali ki sakallı bi, herdisa xo biye.

Ali çolis bi ke, cırê durumê xo iza kero, dee, qe gos pa nêkuya eskeri. Ali xo ont ra ke, şero zerre ra kağıta xuya terişı biaro, eskeri nêverde, sana dıpcıgu ver, berd verê cêmsay.

Piyê Ali ame tever, Ali destê eskeri de di, vengê xo nêkerd. Wertê cendermu ra vêrd ra şı lewê qomutani.

“Qomutan Bey, nu lazek hona newe eskeriye ra ama. Nu hona eskerê sîma say beno. Sîm ke eskerê xorê benê dîsmen, sîma buxu mezela xo kînenê,” vake piyê Ali Mansuri.

“Sen sus, pis sakallı! Her tel sakalın altında bir şeytan yatıyor senin. Dağda gelen eşkiyalara, minder açıyorsun, şimdi de kendini mahsun gösteriyorsun,” vake qomutani.

“Ben kimseye minder felan açmıyorum. Sana nasıl misafirperver davrandıysam, yedi yabancıya da öyle davrandım,” vake Mansuri.

“Yedi yabancı? Yedi yabancı dediğin kim? Yatağınza aldığınız adamları yedi yabancı olarak mı gösteriyorsunuz?” vake qomutani.

Esker xeyle ke bi duri, Fatose amê’ra xo. Dıma voste. Zırçê, “Ali’mmm! Ali’mmm”, vake, hama nafa ki Ali maya xo Fatose nêhesnêne. Ali endi derdê xo guret bi... Vengê maya duri ra hondayê ke restêne gos... Ro tey nêmend bi. Goni gonaşır de mend bi...

Çımê Fatose raya Ali ra gınay gonıa Ali, zırçê, “Ali’mmmm!”, vake bolmıs biye. Veng cıra birıya. Ali ki bêveng bi. Vengê ey Fatose ra rew birıyay bi. Dorme sukıtiye biye. Hondayê ke cor de virre-vırıra

heliqopteri, cêr vengê tankê eskeri amêne. Hawa pake biye, hondayê ke puxeriga tanke tari kerdêne. Zövi her ca sukıtiye biye, pak bi. Eskeri sukıtiye fışt bi werte, hama düyê pıxeriga tanku dıma osêne.

Fatose xo kerde letey. Fatose “Ali’mmmm” vatêne vengê restêne asmen. Eskeri ra zu eve tufongê xo kuya Fatose ra, dêmdê hard. Fatose zeleqiye hard ra. Bolmıs bıbi Fatose. Veng cıra nêvejiyêne. Ne Ali, “Dayê!” vatêne, ne ki Fatose, “Ali’mmmm!”, vatêne. Sukıtiye biye werte.

Eskeri Ali ard viyarna qomutani ra. Qomutani, “Götürün!” vake.

Eskeri Ali kerd tanke, şı. Qomutan nişt cipê xo, sarê xo çêverê cipi ra vet, vake, “İhtiyar, bu sana ders olsun! Bir daha teröriste kapı açmanın, onu barındırmanın ne olduğunu anlarsın.”

Qomutani dıma çeverê cipi cada, bi rast. Pıxeriga mazotê cipi jê thımılıge biye ve piyê Ali; yê Mansuri ser.

Tanke ve cipi ra bi duri, Mansur ki hurindia xode jê zu kemere bi husk mend. Veng cıra nêvejiyêne, bi husk u khol mend. Nêlewiya. Hurindia xode bi qızkek, bi jê zu moreke mend.

Tanke taftê vınete. Cipê qomutani ame verê tanke de vınet. Esker, yüzbaşı ve çawuşı ra amay cêr qomutani rê hazır vaziyet thik vıneti.

Qomutan qe hêrs nêbi, ame lewê Ali, cıra persa: “Mırê namu vaze! Zövi thowa nêwazon,” vake qomutani.

“Komutanım, ben daha yeni askerden geldim. Asker sayılırım. Kim geliyor, kim gidiyor bilmiyorum. İnanın bana, hiç kimseyi tanımıyorum,” vake Ali.

“Ama baban tanıyor, vake qomutani.

“Sanmıyorum qomutanım,” vake Ali.

Ali çıtur ke hên vake, qomutani juye koka vılê Ali de dê pıro. Ali tenê ame’ra xo vake, “Komutanım, babam inanç sayıbi bir insandır. Misafirperverdir. Gelen kim olursa olsun, ayırım yapmadan varı yokunu onlarla paylaşır.”

“PKK ile paylaştığını biliyorum,” vake qomandani.

“Sayın komutanım, babam PKK ile değil, Allah’ın kulları ile paylaşıyor,” vake Ali.

Qomutani ver ra zu şılpağê dê pıro, goni este tever pırnukunê Ali ra. Dorme bi pırre goni.

“Hani askerdin. Şimdi de PKK’lı oldun. Hayır, ben PKK’lı değilim. Babam da değil. PKK Kürt milliyetçileridirler. Onlar Kürt, biz Kırmancız, Aleviyiz.. Onlar Kürtçe, biz Zazaca konuşuyoruz... Onlar Sunni, biz Aleviyiz. Onlar camiye gidiyor, biz gitmeyiz. Onlar Ramazan tutuyor, biz Hızır orucu, on iki imam-ları tutuyoruz. Onlar Haca gider, biz gitmeyiz. Onlar beş vakit namaz kılar, biz kılmayız. Onlar... din olarak bizden ziyade size...”

Ali hona qesa xo tamam nêkerd bi, qomutani pê porrê Ali guret sare thik ard verê çımunê xo. “Bize mi?”

persa qomutani eve hêrs.

“Dini olarak komutanım...”

“Ne dini olarak ulan? Müslüman değilmiziniz? Ermeni misiniz?” persa qomutani eve hêrs.

“Hepimiz müslümanız... Elhemdülulah...”

“Hade siktir! Siz Müslüman felan da değilsiniz... PKK’nın arkasında Ermeniler, gavurlar vardır.... Emperyalist güçler vardır...” vake qomutani.

“Qomutanım, biz onların yolunu kendimize yol seçmedik...”

O zaman neden onların peşinden gidiyorsunuz?”

“Ma keşi dıma nêsome qomutan Beg. Yi haqa xo müdafa kenê, haqa xo wazenê. Ma ki...”

“Çık, çık?” persa qomutani eve hêrs.

Ali vengê xo nêkerd.

Qomutani davançê verê miya xo vet, eve davançê xo koka vilê Ali de dê pıro. Ali jê qawaxe gına waro. Ali ra veng nêame.

“Götürün, gözüm görmesin bu piçi! Bu dinsizi!”

Cawuş, cendermu nat dota da pıro ke, Ali bêro’ra xo, de Ali ra veng nêvejiya.

“Bağlayın tanka!” vake qomutani.

Eskeri pê lesa Ali gurete kasê verê tanke kerd. Çipa-çip eve şerit dest u payê Ali gireday, Ali tanke ra gireda. Tanke şıye, lesa Ali dıma kas biyêne.

Qomutani tanke Teşnige de vındarnê. “Durdurun ki, dünya aleme ibret olsun!” vake qomutani.

“Vuyi, phepo phepo! Nu Ali’yo,” vake Sekina eve zirçayıs.

“Vuy! Vuyyyy! Kısto! Kısto! Ali kısto!” vake Sekina. Sekina hêni de biye, owe berdêne çê.

Ciranu vengê Sekina hêşiyay pê, bi tever, meyitê Ali de niada, vengê xo nêkerd, pêser şı çê xo.

Xıdır kokimê dewe bi. O ki bi tever ama lewê meyitê Ali. Reyê Ali de, reyê qomutani de niada. Cêra qomutani, vake, “Qomutan Beg, suçê na lazeki çık bi?”

“PKK’ya yardım ve yataklık etmek,” vake qomutani.

“Persê mı ki çino, qesê mı ki çino. Hata ke na lule destê sîma dero, vatena mı çina. Kerdana sîma kerdena; vatene sîma vatena,” vake peyê xo çarna gıra-gıra onciya hetê çê xo ser şı. Hona ke çêverê xora zere nêkot bi, “Adelet! Sene adeleto? Tuh şero adeletê nianeni!” vake kot zere.

Qomutani emir da eskerunê xo, bi rast. Cip verde, tanke dıma biye. Lesa Ali ki dıma biye.

Dewu ra ke vêrdi ra, nafa ki koti suke. Dı malay feteliyay. Lesa Ali ki hona dıma biye, tanke lesa Ali xo dıma gız kerdêne.

Maya Ali, “Ali’mmm” vatêne jê phepugê koy feteliyêne. Ali endi çine bi. Se bıkeroy, kata şero Fatosa fıqariye. Perrê xo şikay bi. Nêşikiyêne rapero Fatose. Gama zuye estêne, gama diyine ginêne waro. Teqete

tey nêmend bi. Tu vatêne cigêra zerri cıra onta berada.

Piyê Ali ki çêver ve çêver feteliya, haqa Aliyê xo sayê kerde. Hama cırê çêverê ki ra nêbi. Avrupa ra isonê haq u huquki amay, hama Tırkiya de çêveri qapa bi. Pi rê qe zu çêver ra nêbi.

Teseliya piyê Ali, teseliya “İhtiyar” Mansuri qediyay bi. Derd u khulê xo ont zerrê xo. Derdê Ali zerrê Mansuri hurdi-hurdi rid ra. Xeylê serri vêrdi ra, hama ne Fatose, nê ki Mansuri Ali’yê xo xovira kerd. Herroz aql de bi...

“İhtiyar” Mansur nêwes kot, cıle de bi. Vişt serre vêrd bi ra kıstena Ali ra têpia. Kincê Ali vişti serre ra têpia ardi teslimê pi kerd. Pi nêwes bi. Roy verde bi. Çimê xo kerd ra, reyê kıncu de niada, vengê xo nêkerd. Çimê xo oncia nay pa.

Maya Ali, “Ali’mmm, Ali’mmm” vatêne jê roza vırene. Kincê Ali gonin bi. Goni pa bıbi husk. Maya kincê Aliyê xo kerd vırara xo, eve şüare berbê. “Ali’mmmm, Ali’mmm, tu se kerd ke, na zalimi qemisê canê tu bi? Tu kami rê nêqiye kerde ke, tu kısta? Tu kami rê dısmenêni kerde ke, torê na eziyet kerd? Ali, Ali, Ali’mmm! Tu ma çayê rew caverdayme? Tu ça ma kerdime wayirê derdu? Ali’m, kami qestê canê tu kerd? Kami tu dazna? Ma ça xorê korriye arde? Tu rusna eskeriye? Ma çı zona ke, na yena tu sare? Dısmeni qestê canê tu kerd, ma tu teyna caverda. Axx Ali’mmm! Axx Ali’mmm!”

Felek endi amay bi diarê balişna piyê Ali; Mansuri. Royê xo teslimê felekê khali kerd. Endi jêde damıs nêda, şı lewê royê Ali. Maya xo Fatose hona royê xo teslim nêkerd bi. A mêrdê xo sero bervêne, hama “Ali’mmmm!” vatêne. Zovi derdê de xo, geyalê xo çine bi yê Fatose. Bıbi phepugê wertı, “Ali’mmmm!” vatêne. Fatose endi Ali reyna nêdi, hama Aliyê xo kerd bi phıstunê xo feteliyêne.

QESÊ KAMILÎ

Kemal AKAY XAMIRPÊT

1. Ebe kemera viraştiye, hosta nêbena. → Bitmiş bir taşla, usta olunmaz
2. Lojına bêaşmağê, phêsa bêdağê xovira ke. → Kirişsiz bacayı, damgasız hayvanı unut.
3. Barano kel, koli ra hewlêriyo. → Boynuzlu koç, boyunsuzdan iyidir.
4. Derba baranê dendi, gırana. → Küt boynuzlu koçun darbesi ağırdır.
5. Heskerdene hesbiyane, ju hunero. → Sevmek ve sevilme, bir sanattır.
6. Doman zernê çêyiyo. → Çocuk ailenin altınıdır.
7. Cêniye hem ustına, hem roştiya. → Kadın hem evin direği, hem nurudur.
8. Heqî ra ke non bîwazê, vêşan manena. → Allahtan ekmek istersen, aç kalırsın.
9. Eke va “wa u bîra”, gere têduştêni bîbo. → “Kardeş va baci” denildi mi, eşit olmak demektir.
10. Dewlete kozik ra nêna viraştene. → Oyuncaktan devlet olmaz.
11. Sılam sılamê miyane surano. → Selam mülkedir, sahibine değil.
12. Edelet eke esto çiyêro, zobina nê. → Adelet varsa bir şeydir, başka değil.
13. Kamci roje, roj nêşiyô koro! → Hangi gün, güneş batmamış!
14. Nona xo dîma şo, şari dîma meşo. → Emeğin peşine git, el peşine gitme.
15. None pîze kena mîrd, zure hard keno mîrd. → Mid-eyi ekmek, yalanı toprak doyurur.
16. Merdene qanunê kowano, pê nêşkîna. → Ölüm dağ kanunudur, baş edemezsin.
17. Vareke ke meqîro, maye nêşkîna bîvêno. → Kuzu melemmezse, annesi bulamaz.
18. Îsano bêyom, çîmara kıvşo. → Uğursuz biri gözlemlerinden okunur.
19. Zirçê gerzi, koyê berzi, velgê derzi xovira ke. → Horoz dışkısı, yüksek dağı, sırtındaki meşe yükünü unut.
20. Gawo xayın, qatîgo boyın, rono doyn xovira ke. → Tembel öküzü, kokmuş katıkı, ayrılanı yağı unut.
21. Saro gîrs, texto hors, tîrpanciyo qels xovira ke. → Büyük başı, tahta örsü, gevşek tırpanciyi unut.
22. Düyê cirani, isano khêbani, ciamêrdo hokkani çîma ser. → Komşu dumanı, becerikli bayanı, yiğit adamı baş üstüne.
23. Persa weşe, mayîna meşe, dara weşe çîma ser. → Tatlı söz, tırıs at, güzel ağaç baş üstüne.
24. Pîrdo xaxud,- cemedo tenik,- astoro bêzên ra bîterse. → Yamuk köprüden, ince buzdan, eysersiz attan

kork.

25. Ağwa şipe, gîrmîka kipe, raya tike ra meterse. → Akar sudan, sıkılmış yumruktan, dik yoldan korkma.
26. Qesa derge, kılama derge, mal kewto merge. → Uzun laftan, uzun türkünden, koyunlar çayıra.
27. Sarê xo medajne, aqîlê xo bîdajne. → Başını incitme, beynini incit.
28. Ebe kod bîrame, ebe tiğê vîla ke. → Teneke [kod] ile ek, yığın ile dağıt.
29. Tendure bê kulfîke nêbena. → Havasız tandır hiç tutuşur mu?
30. Porrê sari nê, rüyê xo sîpê ke. → Başını ağartma, yüzünü ağart.
31. Şama sure teyna şîkîna’re veyvîke. → Kırmızı poşu yalnız geline yakışır.
32. Bêdawîl, bêzurna, bî veyvê cîn-periya. → Davulsuz zurnasız düğün, oldu cîn-peri düğünü
33. Qevsingê maya, vîrana waya, kola piya. → Anne koynu, kardeş kucağı, baba boynu.
34. Heş paşna, isan kefa xo lêseno. → Ayı topuğunu, insan avcunu yalar.
35. Emegê herm u doşa, tî vana hemgênê mêşa. → El kol emeği, sanki arıların ballı.
36. Tîfang vejîya mertêni,- pere vejîya isantêni merde. → Silah çıktı mertlik,- para çıktı insanlık bozuldu.
37. Omîd zerre de,- qudîm çhoka de beno khêwe. → Umud yürekte, takat dizlerde yeşerir.
38. Mîrdbîyane ebe pîze nê, gere ebe nefis bo. → Doy-mak mide ile değil, nefis ile olmalı.
39. Bîra teyna miyane,- waye sare ki şuna. → Erkek kardeş yalnız sırtı, baci başı da yıkar.
40. Pî qaputo, maye orğano. → Baba palto, anne yorgandır
41. Çîqa [ez] dêyîra duriya, hondayê heq ra nêzdiya. → Sevmediğimden uzaksam, tanrıya daha yakınım.
42. Tefkîrî; teyna xalî nê,- heyatî neqêşnenê. → Dokuyanlar; yalnız halıyı değil, hayatı da süslüyorlar.
43. Kelitê tefkîre, nêgînenî ju caro. → Dokumacının aleti, yalnız bir yere değmez.
44. Heqîbe de, dî rû estê. → Heybe’de iki sima vardır.
45. Mîya khure, kêriye xo dîma oncena. → Kısa kulaklı koyun, sürüyü peşinde sürükler.
46. Nuxre u hîle, thawa benê ju? → İnsan ile hayvan bir olur mu? Nuxre insan için hîle hayvan için kullanılır.
47. Roştber gere tariya roştî,- çetîna rehet,- berbişa huyayîş fiyo. → Aydın, karanlığı aydınlık [etmeli], zoru kolay [etmeli], ağlayanı güldürmelidir.
48. Hunerbend can u royê qomê xo, aynê mîletê xo bo.

→ Sanatçı toplumun ruhu canı, aynası olmalı.

49. Morê pê pêriğa siya, tîmî tari, tîmî rû siyayê. →
Karanlıkta kıyılan nikâh, hep kara ve yüzü kara.

50. Eke şîira ju qomî çîna, ne huyayîş ne berbiş zanê.
→ Bir toplumun şîiri yoksa, ne ağlama ne de gülmek vardır.

51. Ebe dua şari, ne bena mîrd, ne ki bena weş. → Ellin
duasıyla ne doyar, nede iyileşirsin.

52. Kose; xasê xasano, tîmî heş meymano. → Köse
buğdayı hasların hasıdır, hep ayı misafirdir.

53. Xamîrpête de mosê, hêgawa de kosê; marê besê. →
Xamîrpêt de balık, tarlada köse kime yetmez ki.

54. Tîjia homete, astora kimete, ma ana têhete. →
Nurun varlığı ve kimet atı bizi bir taraf yapar.

PHESKUVÎYA KOYÊ BINGOLÎ

Gürsel SARIKAŞ

*Dêw u rüyê to
Mîra helenay
Anê zerr u cigêri
Hên ke xo ser ra
Melekê ênê zani
Rindekiya to verde.*

*A hene bene züya
Çhema de ağwe dera
Zeke astarey rişînê de
Peşê fîştanê tora
Şewle kuno 'rê rüyê to
Benê roşti ca u cangi mîra
Eke bejna titale
Xo tadana navkelo bari ra.*

*Cem u cemaîle to
Beno eşkera rüyê mîra
Se ke mîra dest u pawe
Lerznena na rivişîna xora
A şope, dêw u rüyê mî
Hên beno thal u tîrs
Ez a hene vêrenu xora
Zeke tey bibi xêğ
Honde ke heskenu tora*

CÊNÎ **Gürsel SARIKAŞ**

*Zê hurîka çêyi
Ca-ca hêga de
Re-reyê merga de
Ge-ge beriye de
Sat-reyê kulinde de
Rey-rey khêvani
Ge-ge aşîre şîti pişti ra
Ge fabriqa de çerx tadanê
Tîm-tîm kar u gure, şugul de
Şop-şopê tevgîrê xali u doşîrma
Defe-defê do kıl kenê
Dolîm-dolîm xo şanenê jani ver
Teyi xo verê mal u dawari de
Rena xîzmet u azetê çêyi de
Defêna hebe darena non pote
Van; bimbarek bo roca şîma!
Çîm ke şîma roşna çîma
Omudê zerrê manê..*

OMID

Kemal AKAY XAMIRPÊT

Omid çî waxt rîndo, omîd xo şaneno kamci rîke. Ğealo, ya ki raştiya. Tî şikîna ebe aşma ebe serra omîdi sero vînderê. Kam omîd ra çî fam keno. Fekê her beni isanra na qesa vejîna. Na qesa hesab biya, çî waxt êna, tî şikîna soz bîdê. Tî şikîna bîra xo bîbîrnê omîdi de. Kam ebe to inam beno. Omîdê xo sero, ju projî şikîna vîrazê. Ğeal, hewn, çîyêde bîno. Omîdi şikîna Ğeal bîkerê. Beno ke hewnde ki bîvênê. Wertê nê çîyade êna şona. Kam şikîno to wertê ninara vejo. Îsano ke zaf omîdê xo bîbo. Zaf omîd ra qesêkero pozîtîfo. No enerjî dano isanê ke dormê dêde vernîya isana keno roştî. Îsani o waxt weşîyera, kar gurera heskenê. Ebe omîdê de pil weşîyede niyadanê. Eke omîd qedîya isan de enerjî, kar gure roştî nêmanena. Cokake heyat /weşîye omîd motoro omîd qeweta. Eke omîd bîriya seke çîla lembe şona xora heni beno. Mordemo ke omîdê xo kerd vîndî, her çîyê xo keno vîndî. Omîdi sero xêlê qesê pîlanê veri estê. ‘Mordemo ke omîdê kerd vîndî, herçîyê xo keno vîndî’ ‘Omîd heqî ra nêbîrîno.’ Omîdê mî, çîla mîna’ No çî, doman beno, heskerdene bena, isan beno,, ju hênî ju aĝwe bena...ebe ju mîsqal omîd, mî koy eyştî pê xo. Beno ke tî her çîyê xo vîndkerê, hema omîdê xo, xo vîra meke/merze. Omîd pere ke cêvê tode, hazîr niyê owo.. ‘zaf çî amay mî serde, hema, mî omîdê xo vînd nêkerd.’ Çînebiyena mî (Omîd) şîma kaşa asa

ra erzeno.’ Caoke tariyo, caoke çetîno, caoke qîyamo, verende ez kuna vernîya nîna oncena. Omîd çîyê de niyanêno. Seke ju ra êno vatene; Mordemê de manqul, kêf weş, zanoĝ, hunerbend êno vatene... Ju çî kêmi mend, eke vajê omîdkar, qêret u qêretkaro omîd dano isana. Ju enerjîye de pozîtîfo. Ebe pera nêno hernayîş. Reklamê xo çîno. Şikîno re herkesî. Bê dê golê de bê bînedera, rayê de dergedera, tariyê de bê çûlûskîdera, hewnê de tersenokdera. Eke o çînêbo, roê isna sero heyat beno bê tham, meyste de xîrabîn, birra de bê zewq niyadana. Eke kewta tîxtorra dest, na ki rêçê de bîna. Hatani ke resta guman u omîdi. Ez van; Îmzaa ke tî zere xode erzenacî, omîd uyo. Şahad, ca , notêr resm, lazîm niyo. To ke çîmê xo şanîti duriya, bîjangî bî tik, buriya kaykerd, lîlike zê dûrbîne duri ardî nezdi, corde zipikê araqi çare ra zê çîrtîke corde gîlêrî bî, nahet u o hetê tode dawîl zurna pîrodê, eke nêheşîna... Ez zan ke omîdê de gîran de kewta mîsevre, wazena ebe zor kaşkerê biyarê. Repî tepîya şîmawa. Ezî ki tora mûsa şîliye çîka, pukeleke çîka mî raa roştî diye ma ez thawa aye ende kenane tariya. Heskena sed piya mî peyser kaşkerî. Ez omîdi dîmawa. Ge ju heskerdoĝa ke, pê hawt koa de, ge ju nêweşîyê de gîrane, ge ju gîrê de kor, ge jarê dîdanê morî, to di omîdo ke to mîrê dabî we, ebe dê di. Ebe dê kerd ser rayşt...Mal u ‘varê’ dînya çîko ke. Mî milyoni cîkerdênê safî nêkerdênê..

Hatani kîlî mebo,ju kupa ra nêbena. Omîdi ki çîyê de niyanêno. To defe ke kerd vîndî, îş to çîno tariya de, çetîniya de heyatê xo çetînke. Çetîniya de qurdeşana de bê şo. Xortî u azebî, zaferî çîmanê jubinde, huiyayîşê jubin de, hewnanê jubinde, ebe omîdi cêrenê. Xo rê kene germinîya kafa destanê jubînî. Qudîm u qewetê de henênê cênê ke tî vana , çerxê dînya dîna destero. Tî vana va de pukde, vartîş de, zere dîna pîrê omîdiyo. Coka nêqefelînê. En cao teng keno hîra, en cao tari keno roştî, en berbîşê tasêle kenê haştî.. Eynî zê Miran Can’î (Arîf) seke zonê ma qesêkeno. Marê kosê Xamîrpête ra firîgê zê zernî kafa xo de lur kero..

SONDÊ MA

Sait ÇIYA

Ma ke doman bime, sodiru hona ke nêkotime sinîfe, verê mektebi de amêne têlêwe, sondê ma wendêne. Mecbur bi. Domanime, hona thaba nêzonenime. Aqilê ma nêreseno cı, hama ma rê ecayıb amêne.

„Tirk’une! Rast’une! Pêt gurekarune!“

Ma zonenime Tirk niyime, gunê her sodır nia bıqırime.

No ki bes niyo, „Estena mı, estena Tirkêni rê haleta bo!“ vacime.

Badona ki; „Xecibê deyrê ke, xorê vano; Tirk’une“, nia giredime.

Vatena na son di, zaf miliyetçiya, zaf perresta.

Wazenê ke her kes Tirk bo. Xo Tirk bıvino.

Qıckekêni ra mezgê domanu şünê, domani serbest nêfikirinê. Kok u bingê xora kunê duri.

Dina de irqçı u faşisti nia kenê. Diktatori na raye ra sonê.

Zamanê serba Saddam u Hafız Esati nia vatêne:

„Be can, ‘be ro, ‘be goni tora piarime!“

Na son di de ki vanê, „Estena mı, estena Tirkêni rê haleta bo!“

Domanê ke na sistem de benê pil, tayê benê zê roboti, tayê benê gêzeb, benê belayê sarê qomi. Coka, Rakel Dink Xanime vatbi, „No sistem phitê bêgunay ra, kistoğ resneno ra.“

Domani bêgunayê. Kulturê made masumê pakê. Gunê haskerden u haştiye ra pil bibê.

Xora, dormê xora hast bibê. Kaykerê, dina naskerê.

Serba merdene nê, serba weşiye biresê ra.

Serba domanu pêro qom u qebili [jübini de] nast u dost bibê. Hêni bizonê. Çitır ke xo,- zonê xo,- welatê xo haskenê, yi binu, zonê yi binu ki haskerê.

Dina domanu de dismêniye mebo.

Miliyetciyêni [perrestêni] mebo.

Sayır Ataol Berhamoğlu vano, „miletê phitu çino.“

Domani bêgunayê. Qemîsê domanu mebê.

Ez vanune; domani ke son di wenê, sondê xo zê hemgên bo, fek de thamê xo bımano, zerri de haskerdene têra bo.

Eke wanenê, na kılame bıwanê.

SONDÊ MA

Ewro domanune

Meste xort u azebune

Wazon bıwanine, bımusine

Tim bıhuyine, kay kerine

Zerri ra haskerine

Badona pil u khalune

Ley u gulu ronine

Şiye de ronîşine

Tim zerriwes bine.

DAYÊ

Fatma MALKOÇ

Dayê, na dina çand rojiya

Feleki dest’a kam xeleşiya

Ustına Sultan Sılameni şikiya

Heqê xode, heqa qenterî ra nêvîşiya

Dayê, tu ke zerre ra vejiya

Mîrê zerrê roji cêriya, zerre dejiya

Mîrê korriya çımu ra roştî rîşiya

Mîrê têsaniya zoni fek de şikiya

Dayê, adır u kıla zerê mı nêxeleşiya

Pesewa, sewe letiya, çımanê mı ver feteliya

Royê mı tu biya, endî qırtıka mıde bojiya

Thamê her çiyi vuriya, la derjên ra vîşiya

Dayê, rêştıke ra rêş nêrişiya

Vîleçewtên u bêkeşiya

Tiru ra puçık nêvrajiya

Çinebiyêna to mîrê cankêşiya.

Sima Nêverda Ke Roz Era Çımunê Mı Ver Kuyo

Veli KIŞIOĞLU

Xelefe, jüru eve dosu erzenê pêser, adırge finê zerrê destê to, vanê, “tı zonena, ya pane, bixeleşiye ya ya ki xo once, bine de binale.

Gamê so, gamê xo dime nia mede. Çımê to dardebi-yaey manenê. Nika ke bi ve paka, cemedinê. Xora usar bêro, bijinê ra. Kunê ra şilonti ver, binê dara merxe de benê werdê lüye.

Lüye wes wena, thol virêzena ra. Lüye zerre cêna. Gosu melesnena xo ra, khuzena, zukhena, dimê xo meleqnena qına xo ra, perç u pufele bena. Heyvetunê xo ver. Wele wena, birrê lüye ruçiknena, awe sime-na, axırı ke virêzena ra. Pencikê hu’yê raşti ra, çimo chep, pencikê hu’yê chepi ra ki çimo rast xıla xıl kena, erzena.

Çimo chep u çimo rast’a nêzonenê ke se bi? Liliku vera dari vênênê ra, ray vênênê ra, koy vênênê ra, jü virênîya dina de, jü peynîya dina de ginenê hardi sero.

Cêr hardo dewrê, cor asmêno khewe. Ça vato ‘dewrê’, ça vato ‘khewe’, ez nêzonen. Asmên khewe niyo, hewzo. Gegane gewro, gegane çeçero, gegane sîpêo, gegane ki tîng u tariyo, şiao. De bê, tivarê xo ve çimu bia, rengê asmêni ispot ke. Ali ra pers kerê, vano ‘khewe’, Weli ra ke pers kerê, vano ‘hewzo’. Fatose ve Yemose ra ke pers kerime, roz ra çir u birre ke qesey bikerime, têsarê nêkeme.

Ma serê hardi de astik u postikime. Asmên de astarime, tı vaze? Sewlê astarime, ma ke sewxt da, ma ça nêvêneme? Sırr u binatê na dina têlmase nêzoneme? Eke bizonime, pay ra vîndeme? İsoni ke sırr u binatê Heqî ra sık kerd, kot ra ser, şikino na dina de weşiya bîramo? Dêma ke sır binat ison eve çimu nêvêneno. Sık u guman keno. Tivarê xo ve çimu, gosu nêano.

Dina ra qederi kainat (kosmos) esto. (Ez teyna pel-ga interneti “Zazakikosmoz.com” zonên, a ki dî serri ke nêgureyêne, hona kerde ra). Kosmos ma ve çimu nêdiyo. Na isonê ilm u bilimi heni vanê. Xeta u guna iyê dinu bo. Guna dinu kutik nêonceno.

İyê taine, eke bi ve su’, çımê xo lese ra vejînê, dina fetelinê. Ser u binê hardi, asmên, asme, kainat, kosmos, pêrûne kenê têsar u têbîn’a kenê. Xora ke

wast, hona ke era sodır nêbiyo, gereke bêrê, hurendia xo kuyê. Gegane jü yeno, teko bin nino. Eke nêamey, koti herey, ison sodır urzeno ra ke çımun’a biyo şêfil. Daasê roji dano xo ro, berveneno. Bêfaydiya. Endi dina tariya. Çımê isoni ke çînê bi, ison çutiri berveneno??

Vanê ison ke bi çimeşêfil, perda botini darina we. Çımê zerri benê ra, to her çi ra kenê xeverdar. Çiyê erjino zerrê to, tı bena dewrê.

Roji vênênê ra, satî vênênê ra, çımê zugirtçiyê mîx-enetî vejînê, yenê. “Ma ve xeri - xêr ve sılamet! Endi qesey kenê, vanê, “ma no di, ma o di”, mezal jüvini nêdane. Jür u pol, hewl u xırav sanenê pede, erzenê, adırê lilika xo danê we.

Çimi sonê sere sari, postikê seri çimi danê we, vanê, “şêrime hurendia xo.” Postik meleqiyo pêra, ra nêbeno. Hurendia çimu biya tomere. Lilika çimu dileena ra. Vanê, “ma nika se beme, ma bêsare mendime, ma alange de mendime. Ma nia rut u rupal, na hardi sero se bikerime?” Cêrena ra lese, lese ra vanê, “Tı bê ma se kena? Raa xo çutir bena?

Rindekiya dina ra morum manena.

Sur u çeçer çutir nas kena?

Dina teng u tariye de se kena?

Rindekiya na dina çınay ra vinena?”

Lese cêrena cı, vana,

“Sima ke şiyê, nêşiyê; dina mı sero biya senikiye.

Sima mîxenet biy.

Sima çimevêşani biy.

Nezerê sima xıravın bi.

Heq ke Heqo, tersunê sima ver, perda esta wertê xo u quli.

Sima hata nika ez xapıtune. Sima her çi nêwerna, jêdekariye ra qesey kerd. Sima guk di, manga nê ve pa. Endi tivarê mı ve sima nino. Sima ke şiy, hona çımê mı biy ve ra.

Sima nêverda ke roz ra era (çımunê) mı ver kuyo...”

Qesebendık:

gosu xo ra melesnaene (gosu melesnen- xo ra ; goşi melesnay xo ra, gosu xo ra melesno ~ bimelesno xo ra) - duymamazlığa vermek (dahası hayvanların kulaklarını indirmesine denir)

qına xo ra meleqnaene (meleqnên- qına xo ra) – kıcına yapıştırmak

pêromeleqiyaene (meleqin- pêra) – birbirine yapışmak; pêrathebeqiyaene
 xıla xıl kerdene – fırlatmak, atmak
 sewt – sewt, şewq; ıfık, şavk
 Sırr u binat – temeldeki sır, işin aslı
 botım – batın
 radıleyaene (dıleen- ra) – açılmak, dört gözle bakmak, faltaşı gibi açılmak (göz)
 nêwernaene (nêwernen-) – abartmak,
 jêdekariye (maykek) – füzuli, yersiz, işgüzarlık

Jü Huyayis Esto ***İklim YUMLU***

Jü huyayis esto, vengê xo de mı kerdo herd
Varis vengê mı dano, pelge mülmlnena.
Sande çıtana vana, pers kena
Jü sawa poyaya sure xonça mı dera
Kermanê xu pinna,
İsani key fikir u itiqatanê xoa kerm cene pe u poy-
ennê.
Dêci nêmurenê, zerrê isan de isan mirenê.
Çhik gıno ro pıru, şiya roştıya mume ro.
Vengê mı de vengê bellu
Decu ancenna,
Senê mı de, Milçkê ke demserrranê xo xovir ra
kerdê yene herd dayinê...

NOĞD ***Vedat ALDEMİR***

Hiriso heşt
waxt roy da
Dina bi tariye, xora tersê
Dereo derxani jibê
Herd bekes mand
Dec xo ra ar kerd
Heq vane esto, koyti mand
Domani teyna mandi orte goni dı
Bırrayişe xo herde asme rızna
Kes neheşa pe
Zulm nayn nebi
Adır xora tersa
Tıcı mara mıradıya a vağt
Herdo asmen bi lal u kher.
Hiriso heşt
Çı perskenay çı vaci
Qeşi şi
Mobete insani şi
Huyayişe domano şi
Her çı bi vindi
Höyne milçhiku bi vind
Cımanandı herca bi şa...
Reça koo bi vind
Warwai mandime na dina dı
Hewne sewe kut temiyu decan ra
Hiriso heşt
Qı virra sona, tı vacı nıka.....

ZERYA MINA VÊSAYİYE

Bülent BORAL

İpek mendil / Dısmala ipeğine

Sait faik

Nezdiyê sodiri bi. Teber ra uledetê amenê. T1 vana serê dara tûye de isanê est bi. Tersan ra ne şikiyu raurci, ne ki şikiyu bızırçi. na dem de pençere de jü qılatiye asa. O bi, pencere ra xoali semetiya ra şî. Vırniya mı ra ke vêrd ra, mı çimê xo cınay pero, şî dolab fitvere. Çiyo ke amo qor kerdene, pêro sanay ro. Mı vengê xo nêvet. Raştıya ke, gon qeyretê ey ver, çı esto çı çino pêro biaredêne, bıberdêne, mı ancia ki vengê xo nêvetêne. Meşte patron;

- Law, vele herre biya toro, heywan, vano pasqulê erceno qına mı, mı rê naca ra def be so vano. Mı ni pêro zanitêne, ancia ki mı endera xo nêlewna! Çıko ke o, çıton ke ama hên thıp u thal pencere ro ancıya şî. Na helm de jü çırtayisê lızgey hêşiyu pe. Gınay bi war ro. Amu ke war, cêr; mı di ke, berkar be dı hirê keşî sero amê têare. Roy verde bi. Gırmıka xoa ke çip a çip nımıtaeya, berkari kerde a. Na gırmıke miyan ra dısmalê da ipeğine zê awe sewetiyey ra veciye. Ma... dısmalê ipeğınê hewl u xaşî têde niayê. Zerrê lepa xo de çıqa ke bıwaze hende ana jü ca, qermeçnena; bado lepê ke biye a, destê isan ra ze awe sewetina ra phışkina!

Sait Faik Abasıyanık – 1934

Son Kuşlar / Milçikê peyêni

Sait Faik

Rocê yena, demserrê payizi de, asmênê khewi de, endi neşikinê çınikanê şıawu bivênerê.

Rocan ra, jü rocê; kişta raan de, herdê dewreşi ra porrê de khewi ke nêşikinê bivênerê.

Serba nê; çıko ke, domanenê seveta sîma zaf beno koti. Ma milçiki be khewey zaf diy. Seveta sîma zaf beno koti/bed. Mı ra hêkata xo.

Söyledim durdum. (Mı vat, findetu)

Sait faik

“Ez fîqaran ra hez kenu,” vana xo xo de, çıko ke zura. Bexo ki inam nêkena. Kamcin fîqarê, senên fîqarê? Na cênıya pars kara ke zê cınauriya? No domano bêar u bêedeb u har biyayey? Saydkarê masano ke vırniya mordemê qefçil de yeno çhoku ser, ey? Ya, no kestaneciyo ke na çenge de findeto,

kestananê poyıyau, nao ke ri ra vêsaniye, bêkeşiye, tae ki xeğiye, dina ra bêzar biyaene recena ey rê rotene rê cad keno, o?

Kamo, no isano ke cı ra hez kena? Famkerd, feqır, bêkes, bêbext... Hama kam?

Kam bo? Tiya. Xo be xoa. Heya, na suke de herkes çerrexino, fetelino xo de qerar dano. Nevinena ke jü mordem jüye de bini ra hez bıkeroy. İmkanê biyayeyne ke çino. Taê isani estê, cı rê rındiyne kena. Jü dolme kena, dı dolmi kena, hire dolmi kena. Bado nêşikına çiyê bıkere, to dest ra thebayê nêno. A sure reyê sêr kena ke to rê biyo dısmen. Ma pêro niayimê. Çıqa dosteniye, rındeniye esta, pêroine zê tırımpa sipenime. Bado dosteniye, rındeniye zê çala awke bêna jüp u jüa. A taw pandomime, gerreyo pil cêrino de.

Haritada Bir Nokta / harita de noğdeyê

Sait faik

Mordemo ke mase nêdiyo cı, demdiyay bi kurşiyê de qewa ser. Qewa gurenoğ amay bi sere mordemeki;

“urcenime ra, urcenime ra” vat gurenoğê qewa rê.

Weşt ra pay. Mordemo ke serba ey cı rê qeşi vaciyê, ey rê:

“zerarê xu çino hemşeriye mı,” vat. “zerarê xu çino, wa mederê, nêvazon.”

Vapura ke ase, ae ser şî. Gamanê hurdiyana ze şarloy terkit, küt (kewt) duriPers day bi xo, xo xo de: Nusteyê vace, nênusenu. Nuste nustene cedeleyê ra ber çı bi ke? İta de, isanê ke ar u edep kene, inu miyan de bêveng u bêvac mı do merdena xo bipitêne. Cede be hengame çike mı rê! Nêşikiyu finderi. Veştu leyê tutın rotoği. Xete be qelema gureti, niştu ro.

Kişta raa vızgeya alangi de feteliyaene de bıbo ke hediriya mı niyame, mı waştêne ke daranê kılmu xo dest de bıtaşı. A sevet ra kardia ke peleka mı de biye, mı a kardi vete, fekê qeleme vet, dıma gurete pe, lew na pa.

Eke menusenê biyene gex.

LACÊ MI

Gule MAYERA

-Çı salasuri estê kam çizano serê ni herdu de...
Ma, wêşiyê ramitene rê amayme na dina vanê!
Cindî mirene her roc hergu ju cayê de tîpîtêyna!..
Gurê wêşiyê tîrtî berdi inura !
Xoseriyê sindorê xo zanayîna tî heşîya pê beka...
Ne sindore xuyo ê yînu , ne zanayîso tî zana nayê xora !

To ke sênê mî yakere goni;
Ye ju roboto zê yînu yakêre telu vênena vana!
Neşiyato torê eke henîyo Mayêra :
Xo pêce !
Hadare nefse xo be!
Mavace sîma ju dina wa nêwîyê sanope, tek ez o sero!

Kes ke çîno meterse qayte astaro ke ez uca o!
Bêkes niya ju dosto to ke esto!
Sekana bike;
Tî memîrê sebeno; terson hurenda to pîr nêbeno !
Mixê dina lewîyo bao!
Persê to nêqêydine o sodîr bî no ki sano!
Nezon vana ez kotra amo ?
Xetê sero nuste, vane uca o,
Kotra zane ke uca rîyê dina o!
Mîra durî kuna raye oğul sona pê dina,
Qe nêvana na mayê çikê xo bîroso bero mî dîma?
To diyo heya, xora zêde; serê xora zêde!
Vana axpine mî esto sayke?
No bağubaxçe ê kamiyo?
Dara da tuya goze bîbo qekêne ,egle be waxte cayede xorê !

Barkerdena hama ê to warê to sên bo!
Kes nezano ke kotdero bonê zerê to.
Teberîkê xo estê , kutkê de to verê çeberde laweno misal?

Çînê zanon bao bao çînê,
Dêse xo bilê çînê ê bonê to savana?
Teyyy ma tî hona çen serriya?
Mîra ke perskena,
Boa sîti yêna fekê tora hona!
Çîmê mî de tî; domana de sawkeka hona!
Tî pilmebeeee, mereseeee salê ...
Na niya wêşiyê !
Zaf vênena zaf pê wena hona !
Çeberanê çetîniyêra meterse; so zerê kuye!
Nêbene ya...
Rêyna, rêyna so...

Rînd gosmîserne!..amayme dawa xoriye!
Xeğ yênimê ma pero rîye na dina; xeğ nêmanenime hata pêynîye hama..!

Ma anê raye...
Wazene to ki biyare rayê!
Xêğîna to baqîlîna inura ustuna !
Ma çayê zê herkeşî biyayîne baqîlîna?
Qeyda ki ê ma niya; qesa ki!
Qayt ke;
Werdena to, kînc u kolê to, waxtê hewnê to, kar u gurê to, sîmitena to, berbisê to, wayisê to....

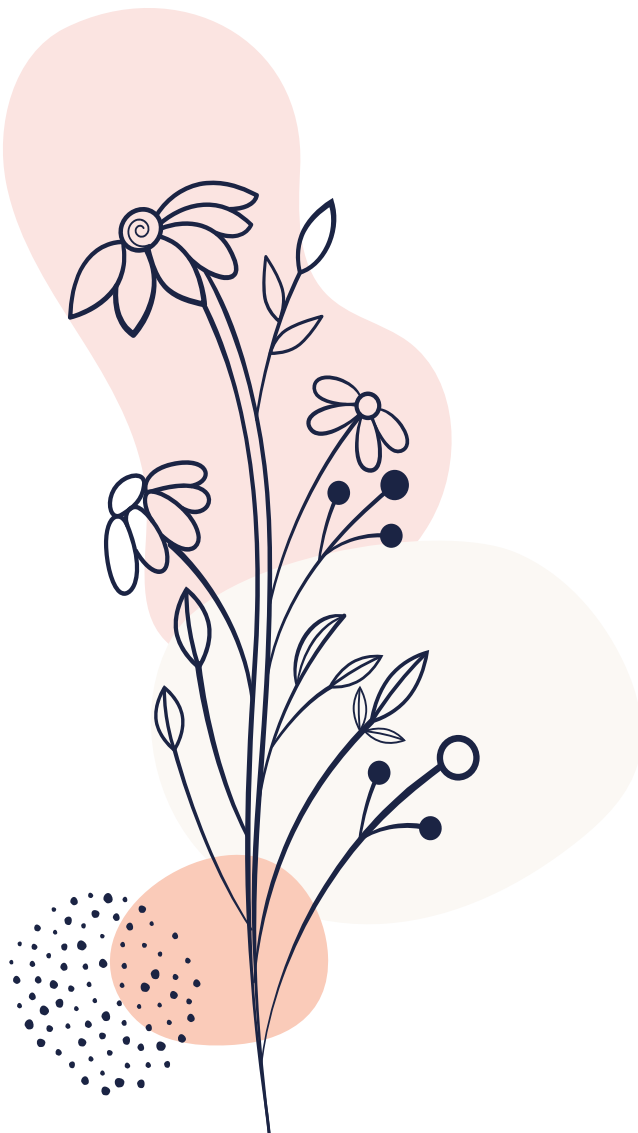
Nêmendo inu!
Ju pistoyê to bîbo mîqerrem pistînê to de...
Hurenda qersunu de çiçeg kena tî gilê pistoyî!
Çî ise to beno qersunu de bomê zerê mî..
Bîya zerya ma ser rone çiçegane xo!
Tomete vênene torê vacî, kotra bîzane zobîna dina diyê !
Zê inu mebe tî!
Buvîrne hurenda çî mî gégane..
Qoltuğê xo wadare misal, bîya pencere ver roştî-yede ronise !
Roc hirê rêy mewe misal, dî reyîya bena mîrd beka!
Porê xo derg ke, herdisa xo metere misal , kîncane perspanu xora ke, nanê xo oncîli bore misal kamre çî?

Xêğîna xo cameverde çe de, eke vecîya teber !
Mîra bîya qa tomete niya gosnana mîser!
Mix çîqa lewîno bilewîyo, tî xode serke!
No kao de mixenet o, to qîlotneno !!!
Roca to sêw, sewe to rocî be, memane inu !
Durra paçkene, qesune gîribu vane jubîn re, hezkerdena xo bile zura!

Tî lilika çîmî ra, tela porra , surê lîskanê xora helkena ana hezkerdenî dana na dina..
Armeke yamu yamu zê xo biyayîne ra!
Wêşiyê ke venge to dana so dîma..
Xo çêwt meke têyna;eke rastê feleki yêna!
Zere to ke beno letê bîberbe !
Misal; ju maye ke rest domane xo, tabuta juye ke venena hermu sero , juyo bîn resto waştîya xo , yan terkno şîyo ju film de....

Bîberbe!
Xo mece !
Bê mobet bîkîme tenê.
Ju yo ke kudo resîm virazeno vace hala?

Ez zon ti cuwabê na persê ki zana..!
 Ma destupayê xo nêcêne çimora sefil niyo ke !
 Qa neşkino xo bilewno; sere xo lêwneno vana!
 Kam vano ke ti baqıl niya?
 Ju fenere girêde qafke ro;
 O, xo ahet nahet ser biyaro bero vana,
 Dost qeleme bicero,
 Kud fenere bilewno,
 Roşt ke sona koti qeleme dîma sero vana...
 Xeğê mi ti resm bile virazena!
 Fikir e to, virastene ê doste to!
 Eke qeydiya resme to "Roşt be Dost" bo namê xo !
 Heya, hama to onca ki en zaf maa xora hezke ez
 heyranê to!
 Gos mîserne!
 Ne kes ze mi tora hezkeno, ne ki zê mi to nêjdira
 naskeno!
 Heqa maye bî do gunê insan na weşiya kılmeke de;
 Çıxa waxt ceno va bicero omîr tora!
 Çaye ke no xeğo baqıl mi ard riyê na dina...!

PÉRO PiYA **Mehmet TOPTAŞ**

Péro piya péro piya
 Gırmıkuné xo bar keré
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Milleté ma péro piya

Tayé céra tayé cora
 Mavzer bize şime kora
 Haydé wayé haydé bira
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Karkeré ma péro piya

Tı gos mede qesé sarı
 Qırımé Désim boya xo biri
 Cénî camerdi emegdari
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Milleté ma péro piya

Tı gos mede qesé sarı
 Qırımé Désim biya xo biri
 Cénî camerdi emegdari
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Milleté ma péro piya

Urze xo ser haylemeke
 Vegé xora vengé mîke
 Dest berzera linga çeke
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Milleté ma péro piya

Na zulım éndî besi
 Çhor hetura qol péreso
 Na qéydé çıxa weso
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Millété ma péro piya

Xeriv Memed niya vano
 Venga milleté ma dano

Na ceng cengé camerdano
 Péro piya péro piya
 Çıxa rındo péro piya
 Karkeré ma péro piya

VERÊ ÇIMANÊ LAZÊ MIDE

Enver ŞENER

Waxto Amnanê wertêni 2019ine de, ebe Otobus Bursa ra sonime Balıkesir Sarımsaklı. Raya Asfalte vêsena, puxur hin vêjino ke, dūr bero. Endi dengizê Ege amey çimanê ma ver. Kowunê Kaz (Îda) be hêgayê zeytinu her cayê de vinena. Otobusê ma ame garajê Sarımsaklı. Mı şime lewê jü Taksi, va:

- Ma be Xêr di Hosta.
- Xêr be sılamet!
- Hosta, Tı ma erzena na Adrese?
- Heya

Ma kutime zerê Taksi, sonime cayê Otelî. Tabî kınari rawu çhep u raştu de Dukanu ro şêr keme. Tabelayê dukanu de jêde çekuyê „Bosna” estê. Restorantê Bosna, “Bosna Oto yıkama”, Bosna Börekevi”... Tabî ke ez zanon mîletê ithay tayine Bosna u Hersek ra amê itha. Tayê ki qomê mara Tertelê Dêsim ra têpia surgın rusnê itha. Qomê ma ki itha de zafo. Mı Şöför ra pers kerd, “Hosta nu çiko, her ca de tabelayi dukanu de çekuyê “Bosna” esto?” Têpia merik mîra vake; “Sırbi ni qırr kerdî, her zulmî ninu rê kerdî, ni ki remay amey welatê ma. Nika ni ma itha de nêwazenê” va. Tabî merik tarixê nejdi ra qesey kerd. Ma o çiko? Herbê Bosna 1992-1995 ra vano.

Nika sonime Bosna u Hersek. Bosna u Hersek, dewletê da qıtay Ewropawo. Cayê xo rozdayê qıta Ewropa dero. Dorme ra Xırvatistan, Montenegro, Kosova, Sırbistan u Deryawo Adriyatik estê. Paytextê xo; Serayewo. Nıfusê xo 4.498.976’o (Çar milyon, çarsey u neway u heştazar u newsey u hawtayses). Zonê xo Xırvatki, Boşnaki u Sırbkiyo. Sistemê idarey cumhuriyeto serra 1992’ine de xo reyna ra, welatê xo xoser ilan kerd.(1) Hama Bosna Hersek ceng ra tepia 2 mıntıqayê idari rê vıla kerd; Cumhuriyeti Sırbi (idare teyna yê Sırbi yo) u Bosna u Hersek (idare en zaf Boşnaki u zaf senkek ki Xırvati dest dero.)

Herbê Bosna da, morê resmi de 200.000 - 300.000 inson merdo. Eskeru ra se de 60 (%60), sivilu ra se de 40 (%40) merdo. Eskeru ra gore se de 65 (%65) Eskerê Boşnaku merdo, se de 25 (%25) yê Sırbi, se de 8 yê Xırvatu merdo. Sivilu ra gore; se de 83 (%83) yê Boşnaku; se de 10 (%10) yê Sırbu, sê de 5 (%5) yê Xırvatu merdo. 2,2 milyon inson welatê xo terq kerd, remay şî welatunê jobinu. (2) Hama nu more resmiyo ra kes inam nêkono. 40.000 ra jedê cênîkê Boşnakunê müslimanu rê eskerunê Sırbi

têcawuz kerd. Hani Kamer Söylemez helbestê xuyê “Memikê Kulavi” de vano ya; „Herb qılerino, Herb qêfçilo. Damo qewğaya rindeki”. Herb qılerino, qêfçilo.. her zulm yeno aqilê dismêni, bêwıcdani, bêşerefi. Têcawuzu en verênde yeno.(3)

Foça, Serayewo ra 70 km duriya na qeza. İtha de 1992ine de, eskerunê Sırbi ciniyê müslimani Bosna de sistematik têcawuz kerd. Ni ciniyi ki têcawuzunê eskerunê Sırbi di, tayine amey têlewe serra 2003ine de jü komele vıraşte. Namê ni komele; Dezgê serva qomê ke binê tehdit derê, yê dinu. GfbV. (Die Gesellschaft für bedrohte Völker GfbV). 392 Azayê xo estê, jêde müslümani, 4 cêniyi Xırvatu estê. 90 teney remay şî teverê dugelunê binu. Serverê na komele; Bakira Hasecic’a. Bakira Hasecic vana; “jêder ciniyunê Bosna ki ni têcawuz di, hama nêwazenê qesey bikerê! Çayê: Çê xo nêwazono. Birayê xo, maya xo, piyê xo.. cıranunê xora sermayinê, tersenê “ni mara nika çi vanê, qesu vanê”. Çê mı, mirê poştî dê, zananê ki mı nu zulm di. (3)

Esmia Kundora vana; “Eskerê Sırbi ez pê guretu, ardu itha (Foça de salonê Spor) zor ra ez rut kerd, mı zori ra xonça serde raks kerd. Mı nêzanitêne ke, ez doman ra nêwes nêwesa. Lewê mide 2 domanê mı bi, verê çimanê lazê mide (10 serru) mirê têcawuz kerd. “Esmia Kundora a waxt (röpartaj ki vıraşt) 40 serre de biye. (2005)(2) Adila Kovacevic vana: “Dı heftey ra jêde, 4 eskeru Sırbi mirê têcawuz kerd, mı hona ora ravêr nêwesxane de doman ardî dina“. 1992 de a 15 serre de biye.(3)

Damir Saracevic (Merkezê İnsiyatifê Awusturya-Avusturya Güncel İnsiyatifler Merkezi) 17 Amnêni pêyen 2008 Bazar. Vano ke; “Verecoy naye vajine ke, nu cêngê mavênê qomî (İç savaş-Bürgerkrieg) nêbi. Waştina Sırbi, Boşnaku (müslimanu) itha ra, na hard ra pak kero, defkero ke, naza de welatê Sırbiyo gırs bıvırıjiyo. Coka Sırbi her ca de galme est ma ser, marê sistematik têcawuz, işkence, kiştin u tadaye vıraşt. Çı hêf ke, çimanê dinya verde nia kerd. Sirebrenitzka de Jübiyayisê Cemiyeti Dina (UNO-Birleşmiş Milletler) vat ke, çekunê xo bıderê ma. Ma teslim kerdî çekê xo, têpia se bi. Çimanê UNO verde ma pêguretime, qırrkerdis ard maro. Cengê Bosna da texmin ra gore 40.000 (Çewres hazar) ciniyê Boşnaku rê sistematik têcawuz kerd. Verê mêrd u domonanu de kerd. Çayê hin kerd? Çı ke wast ke, moralê ma bişikiyo, ma ceng mekerime,

qudretê ma bıqediyo.”

Radovan Karacic, serdarê Bosna-Sırbi bi. Esker-unê xora bilakis vato; “Destê sımara ke yeno, sım ciniyanê müslimanu di, təcawuz bikerê. Nu Cengê Stratejiko hini bi! Hala şêr kerime qesê Srebrenitzka se vano hele: “Srebrenitzka da tertêleyi eskeruna Sırbi viraşt hama lewê yinu de 3000 polisê Sırbi ki bi. Ni polisê təcawuzkerdoğê, ninu ki zaf təcawuz kerdê. Hama ni nıka gureyê xo derê, gurinê. Cêni ki xorê kağıdu, ewrakê ke lazım bi, sonê daire, daire de kami vinenê? Təcawuzkerdoğê xo vinenê, çı hêf ke no ki esto! Hama cêniyê jêderi fekê xo nêkenê ra, herkes ra tersenê, qetilê xora, cirane xora tersenê, çı ke ni ki yenê cıra qesu vanê. Çi taliyo şıawo ke itha de zaf komalê cêniyu viraştê, hama Komalê Dügêlu (Uluslararası Örgütler) phoşti nêdanê. İtha de Komalê Cêniyanê, idare ra (cayê mıtıqa Sırbi ra) polisê nask-erdoğu ra (Polis kimlik tespiti) doskerdisê kimlige wazenê. Hama idare, namê polisê nêdano, vano; yasaxo. Hama təcawuzkerdoğ karê xo dero, kes keşi rê thawa nêkano“. (4)

Wertê Ewropa da sistematik qırrkerdiş, pakkerdişê etnik, təcawuz hin kerdê ki qal mekerê. Her ceng de taliyê cêniyu, kokımu u masumunê paku tım şıawo. Ma da ki rozê şıayê bi 4. Gulane, Dêsim, Maraş vs. de şıayiye biye.. Qesewo peyên; Naleti şêro’ro Faşizmi!...

Çıme:

- 1.wikipedia zazaki.Bosna
- 2.de.m.wikipedia.org/Bosnienkrieg
- 3.www.welt.de/vor den Augen meines Sohnes
- 4.www.cumhuriyet.com.tr/haber/karacicin-hatirlat-tiklari.

GULÊ ŞANI **Fırat ALİ**

*Gulê şani danê tani
Ğeyali rew biyê khani
Deşti biyê berz, ray biyê bari
Roşti biyê tari, guli biyê huşki
Zerê gulistani de,
Mı jü gule ra hes kerd bi,
zê hewnê şewa
Ğeyal-meyal yeno mı viri:
Ne şıma perskerê, ne ez vaji.
Zê şanıke de derge
Zê raya bêpeyniye
Zê gola bêbine...
Mı jü gule ra hes kerd bi
zê asmeni paka,
zê ağwe zela
Zê boya misk u amberi
Henî weş,
jü bina xo mı kena serxoş
Ne eşq maneno, ne ji dej..*

*Guli derbaz benê, zerê dema ra
Zerê eyama ra, zerê demserra ra
Verê çımanê mura, gulê usari
Gulê hazar rengeni, gulê şodiri
Gulê şani, gulê teşani...*

*Nıka gula ağwe danu, ebe hestira
Mı kenê vêşan gulê şani
Pela ra roşti pallegnenu..
Rüyê xo çarnenê mı, gulê vile çewti
Rengê xo beno zê adiri, neşkin phaçkeri.
Mı jü gule ra heskerd bi
Çê xo verê khendali bi..*

Zend PIGAR

KARD WENDİŞ

Kard wendiş, cuaver ma kueyon'a, waron'a qey (semedi) pês'a kiye kerdên. Hela yow 'heywon tebera mendên u şin, geyrên cı, nıdın. Komı g Quron ra due'hey zonên, kard berdên cay yı u yı feki kard kerdên a u wendên u feki kard cenên pyer[o]. Pê ini wendiş'a feki cınawırî girê dênı. Hetonê eya 'heywon ca kerdên, feki kard a nıkerdên. Waxto g 'heywon biamên vinayış, Eya kard heywa berdên cay malley'a (komı g kard wenda) malley kard pê wendiş'a kerdên a u pıf kerdên tıra, vatên, cınawır (verg) feki yı girêdaye mend, wa 'heywon fekgurete, vêşonê ver memıro. Ma zafê rey cerrıbnı, kom hel kard wonıyey, çey cınawır eya 'heywon fek neşt cı u zerar - ziyon nêame eya heywon.

AWK AFSUN

Awk afsun, honc waron'a, kueyon'a kerre ra klê vıraştên u xêm ser guretên a. Dyeson ver ra, bergê xêm ra mar amên zerre u tıra gêrên. Nyo z qulê mari ey zerron'a bi. Mar pê kê rı medero, awk kerdên yow mêsın (paxır) nyo z kerdên yow badına gırd u komı g 'heqi wendişi ra biamên, awk rı wendên u eya awk ardên, şên zerrê xêm ra u çerawêr zerrê klê xêm u aw mari nıdên kê rı.

Cerrıbnayışi yow meslay mar u awk afsun: Yow ruc yow cenıyek dow ıd torê bari mıl'a yena kiye. 'Hend vinena yow mari terrıki xu astaraq ra verdao rue. Bueçê xu liyofneya cısır'a u sarê yı ameo 'erd. Terson ver torê xu nona rue u şına cay Malla 'Usmoni ra vona, "malla awk afsun ık!" Malla awk rı wonen u ya bena, awk şonena kiye ra u yena teber, onıyena berge ra syer kena. Hend vinena, mari tu berge ra bestıyen ra u cuar d xu nışnen aw tat u kuen miyoni xılxlı kerron u ben vin.

Zend Pigar

CİKİ SARCON

- Qelaya belek, xeber da felek. (mektub)
- Ryez ryez, 'hetonê qarmiyez. (mueclı)
- Pılê pemi, mı eşt gemi. (arweş/arguş)
- Yow vona, "ay, sarê mı" (Estûn)
 - Yow vona, "ay, miyonê mı" (pırd)
 - Yow zi vona, "deyağ bıç". (herr)
- Ruc gêyrena, şow yena, 'hendê vist-ponc qurış cey xu gena. (Çuw)
- Şow xızmkara, ruc ağaya. (cıl - cuel)
- Dara çowt, pey bonon ıd kowt. (rêyer)
- Yow şına (awk)
 - Yow vındena (kerra/kemer)
 - Yow z gıl tye şonena (vaş)
- Zelê zivona, nexşê divona. (mar)
- Gırbest, da kêynon dest. (gezi)
- 'Heyderi, mı eşt lewê deri. (zımyeli)
- Patilê vaş, mı eşt kaş. (erdiş)
- Klaya tût, pırri nût. ('henar)
- Pençeray bayki, ha pırri wuraki. (dıdon)
- Merdeo, fek akerdeo. (lastık)
- Dona kerra r, nışıkina; dona awk ır şıkina (peli qağıt)
- Sultona byedeva, byedıdona (kerğ)
- Bon berzyera, kek qıcyera. (çıqırıq)
- Qat ıb qat, 'hetonê 'hukmat. (le'hone)
- Boni xu yow estûn ser virazena. (sung)
- Gay mın'o buetz, bını xu ken pırri tuez. (ariye)

DINA VURIYE

H. KÜÇÜK

Domonênia ma de sanikê ma bi; sanikê bêtersi.
Sanikê ma bi; verva xiravênia bêşindori. Sanikê ma bi; verva qefçilênia ke nêpêmina. Zerrê sanikunê ma de gul u gulistan ki bi.

Dina vuriye...

Virênde ra ma eve lingu şiyenê suke, amênê. Peyê coy aravey, treni vejyayi. Do ra dime tayarey perray ra. Nika soder Mamekiye derime, sonde Almanya de.

Waxtê, radyonê kami ke bi; ma, şiyenê bonê ey ser, ma gos nêne ro lozune ser ke vengê radyonu bihesnime.

Peyê coy televizyon, internet vejya. Na telefonu dina zof kerde qiskek.

Nika her çi na telefon de yeno diyene.

Çê xo de vindeme, peyniya dina rê vame, “hello!”

Hetê ra ma zumuni ra kotime duri, zumuni nêvineme, hetê ra ki zumuni ra bime nejdî; key ke wast, zumuni de qesey keme.

Dina vuriye...

Nika hetê ra avê, hetê ra ki peyser some. Eve qesunê Lenini bese keme ke vajime, “zu gamê avê, di gami peyser.”

Qesê Lenini ixtilafê partiye ser amê vatene. Yê ma’ê ma, qomê ma ser vajinê.

Dina çerexina, hetê ra dormê xo de, hetê ra ki dormê tiji de. Çıqaşi ke eve çımunê xo nêvineme, çıqaşi ke çêverê bonê ma tım zu het dero, uncia ki zoneme ke dina çerexina.

İsu’ çımu ra her çi nêvineno, taê çi eve fam u izan yeno vintene.

Domonênia ma de, jü ke rastê ma amênê, pers kerdenê, vatenê, “tu kama, kamci dewe rawa, lazê kamia? Vêšana, têsana?”

Dina vuriye...

Nika, kês kêşi nêvineno, destê pêrunê de têlêfon esto, têlêfon de nia danê.

Eke kota mobet, perso virên, “koti gureena, çıqaşi peru cêna, bonê tu esto?...” Ya ki “tu biya teqawut?”

Persî ki endi vuriyê...

Rewra zu ke/jüye ke feqir viye, zerrê quli cı rê vêsênê, vatenê, “gunawa, guneko!”. Nika, pê feqiru kay kenê, vanê, “thuwaê ney ya ki thuwaê nae çino”.

Mêrik Karl Markşi zof rınd ardo ra zu, vano, “sistemê kapitalistu de peru, mavênê quli de huren-

dia her çi gureto.”

Raşti ke henio.

Waxtê ma de, cêncu politika kerdenê.

Waxtê ma de, ma her çi zumuni de bare kerdenê, pia werdenê, pia simitenê. Şiyenê yergatiye.

Dina vuriye...

Ma dest de kıtavi bi, wendenê. Nika destê cêncu de bira esta zerrê teneki de; koti ke simit, uza erzenê hard, sonê.

Waxtê ma de, ma kotenê çhem, hem tede azna kerdenê, hem ki uwe simitenê. Nika çhem ki vuriya, kerdo qilêrin.

Tım dina de problemi bi. Nika ki estê. Koti ke qul esto, problemi ki uzarê... Qul ve problemu ra mor-demê zumuniê.

Vane kê, “kerge ke uwe simite, xo sero Haqî de nia dana”. Ğeletiya ma ki biye, raa xo rınd nêvete. Hata ameyme ra xo ke xêlê waxt bi vindi, şî.

Herey gınayme pure ke zon, zagon u kamiya ma zof muhima.

Uncia ki ma xêlê çi avê ard. Domonêni u cêncênia ma de dızdêni çinê viye. Çêverê her kêşi hata peyniye rakerde vî.

Nika dijdi zofiê, qe serm çino. Fıkıru ki tîrenê.

Na hardê ma de, sıftê waxtê cêncênia ma de cinık u ciamêrdi pia, têlêwe de zuzaqu de feteliyay.

Waxtê ma de, jü ke ma ra pil vî, eke sa vatenê, ma vengê xo nêvetenê. Ma kokımu vera ustenê ra. Nika pilu re hurmete dariya we.

Waxtê cêncênia ma de tu ke has kerd, qesaweta zovina çi nêkerdenê.

Dina vuriye...

Nika tu tersena ke has bıkerê. Pers kenê, vanê, “çikê tu esto, bonê tu esto, aravê tu esto?”

Tu kenê posema’ ke tu has kena. Çı ke zerrê to ra yeno, kerdo tomete.

Nika mılê tu ke çino, kês riyê to de nia nêdano. Na dina de tek u teyna manena. Tu çımunê quli de geves osena. Kês pê to qayıl nêbeno.

Dina vuriye...

Waxtê cênciya ma de yergatiye; nika ki mılê muhi-mo.

TEY KEY (TAY KAYÊ) MA

Zend PÎGAR

KABE KEY

Kabe key pê kabê mi {myeşna} key ben. Hirî qêydê ser key ben: MÎRI, XET EYN

MÎRI: her kes yow kabe (kavok) tyekışt id non rue, binê weta xet onciyena, her kes deqi xu erzen. Kom xet ra nızdi eşt, ben vererek, kom dûri eşt, ben qerek. Vererek kabî eşt, da piri, hirî lingi kab'a dûr vır bi, eya gen, yowna bin çırr ken ya zi şî, yen cey xet howna erzen. Na rê eyi bin erzeni, Ço berd, berd; nıberd, vererek hona cey kabon ra erzen. La deq miri ame, pyeru erzeni miri. Komi da miri r, narê kabon pyeru gen. Reya bin honc her kes kabey xu non rue.

XET: Xet ontış çerawer xeta guliyer onciyena. Kabon binate dı tyever non rue. Kabon keni we. Komi miri ard, ben vererek, dıma dımek o qerek. Vererek xu ver d gen ra, yow lingê xu teberi xet ver non rue, linga bin ken berz o kuen pa. 'Hela da piri, kab'a zerrê xet ra veciyay eya bena, hê yî, hê dıdın zerri ser xet ra nızdi ıb, fil ken. Fil bınatê engışta pıl o engışta şedi dergê awı bınatiya. Fil'a pey çırr ken ser ra, ser pê deq'a non pa. Xet id pa kuayış, kabon cı gınayış kab'a xet ra veciyo teber.

'EYN: 'Eyn kabê niyen rue, her kes yow ca xu ri ken beyon, şen kue o ken we. 'Hela miri ame, eyi bin yeni, cey kabon ra erzeni cı. Komi da piri, kabon nigen, eyi mendê iz na rê erzeni yî 'heton pêni, komi da komi ır. La kue id ço miri nêard. Narê vererek erzen kabon ruenayon. 'Eyn id berdiş hendu ga deq gına cı, eya gen eya bin ver, deqi xu ken weş. Eyi bini erzeni, gına cı, na rê erzeni vereki, da piri, kabey vereki zi geni, vererek veciyeno. La nıda piri, vererek narê erzen cı.

SALMI

Salmi eştiş: inı kay yow kerraya derga şenik gêriyena. Salmi yow perr keni salê desti xu u hewa ra desti xu ver d u pey d, bınatê paloni xu ra tye şoneni o Çondi g tıra ame pê quwet'a verni ser hewa ra erzeni. Komi zaf dûr'a eşt, ça (koti) gına 'erd, uca viçonê weti hesıbiyına

WEQA EŞTIŞ:

Weqa yow kerraya gulyer kye/kê ken salê desti xu u kye/kê desti xu keni qêmi. Desti kye/kê verondê, mılı ki ra yow, dı rey şen ra, yen ra, weqa erziyena.

LASTİKÊ TÊYLIK (TÊYLYON):

Ini key pê yow lastik siya o kerrêy têyli qışkeki key beno. Dı perri merdımı sera ra lastik erzeni têylon ruenayon. Komi lastik da têylon ır, remen perri bin, dumarê têylon vınden, lastik don pye o pê lastik eyi binon key ra veceni. Perri bin yow perri ra remen, perri bin ra têylon non rue. Hê veri têyl hona niyay pyeser, awı perr hona lastik erzen têylon. La têyl nêniyay rue u awı perr pê lastik cı qeldış'a (dêmdayış'a) pyer veviyay. Narê têyl ver perri bin kuen dı.

KAL U VÊYV

Cuaver xuerton kinci kal o vêyv guretên pera u şow kiye kiye gêreni. Amêni dayn beri kiyon ır, hela ber bin a hê veri guevend kerdên, destmalê xu kerdên dergi çi waştên. Kali ri xu mılqınên tenê'ya, zımeli o erdiş peşm ra ri xu'ya bestên. Vêyv kinci cıniyon guretên pera, sarê xû pê laçık'a pıştên. Sê vêyv xumar xu guretên. Çi guretiş'a pê kal o vêyv ri xu muetên awı kiye. Cuapê şin kiyoni binon gêyrêni.

AĞATÊ

Ağatê yow raşte d, bınatê hirî - çeher merdımın key ben. Yow çuw kuyeni 'erd'a, merdım weyeri çu- wey ver vınden. Eyi bin bınêk dûri ra sera ser çuwê xu waweni pa. Kom nişondarb ıb, da piri. Weyeri çuwê ver paweni la ço neşka nişondarb ıb. Weyeri çuwê 'hetonê yî byer, cey çuwoni xu bigır, wı ben çuwê xu ır, remen, şen seri xetê wuperri. Kom çuwê xu ardış id kot erey, ina rey wı kuen dı.

QONZ KEY

Ini key dı perri niyo z (ya zi) dı merdımı tyever yow raşte id kerron non rue, sera ra cı geni, pelkuç geni, erzeni kerron. Kom nişondarb ıb, hê veri kerron ruenayon bıqeld'o (dêmdo) awı nişen komig kerd vin. bınatê wırd perri kerron, namê yın qonz. Komig qezenc kerd nişen cı, şen, yen.

PİRÊ PITIK

Ini key yow merdım pê çit çımoni xu girê don. Eyi bin dumarê yî şeni, yeni, penc erzeni cı, voni, "pirê pitt". Çım girêdaye 'hela penc erziya cı, Goni hını merdım tepişo yow perra z çit çımoni xu ra ser rı kiro(kero). Na rê awı bin beno "pira pitik".

NAK KEY

Nak pê hiri - çêher merdimon'a key bena. Yow raştı (düzlük) dı çala qışkek keneni o pelkuça gulyer oni. Yow ken dı, pê çûwê'ya pelkuç wazen biyar, çal kır. Eyi bini pê çuya doni piri, çal ra fineni dûri. Piri-dayışı nak 'hetonê nak şı u leqay, merdim nak eşken desti xu eyi binona no u yın herundê xu d dek u nak berdiş çal ra veciye ro.

YEL'Ê BIRRÎ

Yel'ê (khela) birri binatê dı perri key bini. Yow perr yel ser vındertên. Perri bini waştên yel bıgi bindesti xu. Yel ser yow teni vındertên, embazi yı çerawer dumarê yel perwerê kerdên. Perri bini ra yow merdim binatê yel o embazi perwere ken, miyon ra biremên perri bin, bıvyerên awı key ra veciyeni. Kom biamên yel ser, yel ser vınderte, dest paneyn awı veciyeni, Awı g biamên yel ser, hê veri pay xu yel qeldeyn, bıvatên "YEL'Ê BIRRÎ", key qidêyn.

KEY (KAY) DELQOÇ

Pê ponc tenê xiçê kerron'a, 'hendê ğar gırd. Inı key, key beno. Hê veri (aver) delqoç erziyên we. Yow kerra miyon ra gêyrena. Eyi bini uca moneni.

YOWIK

Yow dest kerra erzen hewa ra, dest ıg kerra erzen hewa, 'erd ra yow kerra gen pyera, awı dest, cuar ıd kerraya ga yena war, dest ver gen a. Eg eşka wırd kerron ız qeş bı. Na rê,

DIDIK

Dıdik dı, dı kerron yow ca d tepşeni. Hona,

HİRİK

Hirik hiri kerron gen pyera, la yow kerra fer mone-na. Eya z têyna gen.

ÇEHERİK

Çêher kerron yow ca d, yow dest ıd, qeş ken, towr delqoç cuar yena war, ponc kerron yow dest ıd tepşen. Cuapey

XALIK

Yow dest, engışta pil o engışta binatin tye veronde, rap qonzi vındariyeni, sê kela (kale). Engışta şed, po lyef niyena engışta binatin ser. Dest raşt, bin englê desti çep ra, na rê ser kerrê, erziyeni inı perr bin. Awı merdim dowrê xu pawen key bı, Xal xu von, Na rê kerrê yow perri ra, grêka pyer megini yow perr ra zi, kerra erziyena, hewa ra 'erd megınır. Ina rey serê Leq dekerdiş yen.

SERÎ DESTÎ

Ponc kerron ız keni yow dest. Dest ra kerrê erziyeni hewa. Dest paşt ser niyeno ver. Çond kerrê diyar desti'a mendi. Hona kerrê erziyeni hewa ra. Salê

desti gêyrena a. Inı kerrê pyer hona pê dest tepışiyay, e'hend leqi kueni eyi bini d...

BAZIRGON BAŞÎ, QULÊ 'HEŞÎ

Ma qicê dı inı key, key kerdên. Dı embazi pay ra tyever vındertên. Desti xu ageye cuara kerdên tyer. Inı bine tiye dıma diyar dumarê yın riyezi şını amên u inı vatên BAZIRGON BAŞÎ QULÊ 'HEŞÎ Howna amên, binatê wırd merdimon ra viyêrtên ra. Pêneyın 'hela viyêrtên ra, Wırd vındertê, dêt xu ver ra u pey ra êştên ver u persêni" tı çıney wazêni bûr. Çı bıwaştêni bûrır şını awe perr. Bacê wırd pêrr, tiye ver dêt yowbinı guerêrtên piye ra, eyi bin ız dım wırdina pey ra dest verar şını merdim xu ra u dêt xu miyone ra hêt vêr ser qeş kerdên. Wırd perron yowbin tye heta kaşkêrdên. Binate dı yow sût ontên. Kom sût ser ra bıvyêrtên. Key qıdiyêni.

LENGU KEY (KAY)

Inı key ma cuaver seri gummê herrına key kerdên. Yow xeti binate ra ontên. Yow perri ser key kerdên. Hiri - çêher embazon ling kerdên. Kom pay yı bam-eyn seri sarpueziki pay eyi bini, awe tira veciyêne. Awı bin towr eyi binon ling kerdên. Pêni d kom têy mendên, awı yow ling kerdên berz, linga bin ser pey ra nêni inı binon dıma. Kom pılzınên ca'o teng ra, dest dên pa. Na rê dest padeye kowtên de. Komi zıgelê ser key bıkerdên, tira veciyayışı yı qebul nêbin. Suarne ser, rey rey ma xu neşkêne ragê, cuar, ma xu eştên war vowra pey surutme ruti ser.

RUECÊ MİLÇIKON

Inı key, kye/kê kerron ser erziyeni u pay nınon 'erd ser. Kom zaf kerron ser berziyo awı leq ken eyi bini d. Ruecê milçikon, ça ca kerreyın ıb, ma uja key kerdên...

SİRKUT KEY

Inı key ıd, yow çık persen, awı bin ız von, "Ez bızon, tı mı doni ça?" Awı bin von,

"Tı ça von, ez tu dona uja." La eg nızona, na rê von,

"Tı şeni kêy komi"? Kêy komi vacır, 'hendê sarê merdimi awı kiye dê, sirkut gınên sarê yı r. Eg pısingê awı kiye bı bı, vera sarê pısing ız sirkut wen...

ÇALIK KEY

Çalik key, 'erd ıd, ponc çal keniyên u çêher çal her yow ponc xiç erziyên dı. Çala serin veng verdiyena. Her kes çala cêrin ra cı gen, xiçon ken xu dest u sere ra cı gen, her çal yow xiçê kerra erzen dı, şen. Ça xiça peyın eşt çal, ıja eg vengo dowr gêyrena eyi bini, la kom çal ıd, sobna xiç bıb, ken ser o pyer pya gen u key xu 'hetonê ça xiç amê çala veng, key ken. Inı key ıd çal serin pê xiçon beni dı, uja pyeru ariye

don. Çalon ıd xiç pyer pê key bi o çaloni serinon ıd tuap bi. Na rê serê umartış xiçon yen. Xiç umartış ıd xiç kom kemi veciyay, yow çalıkê yî qefliyena (qapan bena). Çalık key ıd ço neşken xiç berz çala eyi bini'a serin. Ponc çal tyevev o her çal ponc xiç kerron ra beni dı. Çal serin wırd z veng verdiyên.

(Oyunda söylenen tekerleme)
HÊ KEL'Ê, DI KEL'Ê
ÇARİNGÊ, ÇEPERÊ
BISKOCÊ 'EMERÊ
PEL UC
UC QEYTON.
ZINCÊLÎ, BAZINCÊLÎ
TURÎTA, MIÇ MÎRA
ARAGOGÊ GORA XIÇÊ...

(Oyun oynarken söylenen)
PIŞQUL, PIŞQUL, TOMA PIŞQUL.
EZ ZERÎNA, TI ZERÎNA
ŞOMA ŞÛLA, KES BILBILA.
XON AĞA, QONTIR AĞA, HI LÊFÎ, MI LÊFÎ.
BER TÛTIK, BERBA TÛTIK
ÇIXT ÎNÎ, ÎNA VIRTİK.

TEVERİKA HEWSÊ QIZILBELÎ

Sevim AYDIN

*Mêşte mevejiye meşo na berteng ra
Helmê to, destê to zaf germa
Serdeçinme to dimera
Recefinê se u jû xağê ma*

*Vîlê ma şikino 'ra ma ser
Sey manenime orte de
Bêto, dina ma sero bena tari*

*Teverika Hewsê Qızılbeli,
Lilika Bava Baqiri,
Çıla çê piyê mî
Mesayne we, meso mara*

*Hard u asmenê ma
Tode çerexino çerxê ma
To dest ra yeno vila
Qede u qırvanê ma
To fek ra yeno vatene
Minete u gulvangê ma*

*Morve amo de mevaje
Xo mewonce meşo mara
Niade, usar nawo yeno
Dina xo kena newe
Xemelino, beno khêwela
Bağ u bostanê ma tiya
Züya meke...*

DAKILA MI **Fırat GÜNEŞ**

*Rüyê to bîyo şuva payîzî
Xet be xet
Feraset bibo ke mordem buwano.
Kamejî xete kesera
Kamejî xete axa
Kamejî kedera
Kamejî xete derdê kulê
Va berxê mi
Sere hezaru newsido poncas
Zere ruto repalo
Feqîrîye her hetra bereqîna
Dowu tirş kamî kerd vîndî
Ma bivênîme
Ju ezo ju kî mêrik
Vaşê çola doşegê ma
Kincê ma orxan
Ju ke çîye da ma
Zeke çila takîyo henêna
O bî şuwane
Ez berxvan
O bî gawan
Ez golikvan
Serî bî glêrî
Ma kî tey
Kesera zerî xorîya
Têla heqî barîya
Zimistanî hemlê usarîya*

*Berxê mi
Çi vajî çî mevajî
Derdê ma pojenê nonê saji
Serî derbaz bî
Heqî dayî çênek u lajî
Tî perske ez torê vajî
Mi va Dakila mi
En derdo gran çî bî?
Va berxê mi
Mi ponc verekî kerdî binê wele
Derd o derdbî ke
Sureka de çêneka mi va axwe axwe
Çimê xo guretî
Ma çiko ke
Surekade axwe nêna werdene
Kamî kerd bî no zur
Hem feqîrê malê dîna
Hem feqîrê aqilî
Nêzantene çixa zora
Axxx berxê mi..
Feqîrîye derdo bê dermano
Derdê domana...
Vergê serê kowa o kî gunawo
Verê şima piro
Şima vanê kixo
To fam kerd berxo
Şuva rüyê mi çika
Mi va dayê heyran no çî derdo
Vayê pakayî êno çixa serdo
Tî darebîya dayê ya kî kemere
Ax keserê dinya di vanê to werdo

Mezra ma perskena kowu zinaro
Dîyarê xo texto merg u waro
Zimistanî çixa pesna xo dano wa bido
Pênîye gulo çiçego name xo usaro*

JÛ KHALÊ AXIR ZEMANÎ

Ali Himmet DAĞ

1.

ma waşt ke tepia bicêrime ra qelbê zemani
xo nas bikerime.

Qomê xo nas bikerime,
Qomê cirani...

Mevîsiyayme qomê khani ra
koka xo ra

bızanime, kamji aciye ma ardime meydan
kamji wele de poyiyo, postikê nakê ma

kamji awanê dewrêşa ma şütime, robarê xo de?
hetanê çi waxt vêşenê, hona
çilê serê ziyar u diyara?
kamê, çewres asparê aşm u roji?
kotio Uli diwan?

ma waşt ke tepia bicêrime ya qelbê zemani
kamji koan o deşta ser bicêrime ya, ma
Kamji kemeran o hewşo ser bicêrime ya
eke waxtê peysercêraişi amê!

ma koti ronime sindaria germi
loğe
ğıza arda
quşxanê paxiri
tencikê awe serdine

Kamji axpini de
kamji merge de
kamji hêgay de
Hard ra biküme silkê astoranê xo
eke waxtê peyser cerayîşi amê!

2.

serê şani jû asparo, na sate
suretê teynatine de
destê xo riyyê xo ra gırs
siya xo xo ra derg

serê şani vaê geybiyo na satê
jû khalê axir zemani
jû asparê waxtê veri
Uskura ra

3.

waxto ke moğırbê zerri bi qalınd
roj dêm diya peyê koanê virana de
jû şewa de Xormeçıke xo kerd vıla
taqan u pelanê daranê Xormekiye ra

waxto ke jû hêketê de derge
xo da nivisnaine
ebe kelımanê dırbetına
ortê nê tarixê virakerdi de

jû khalê axir zemani
jû asparê waxtê veri
veciya, ame
qılaşê düwarê Khela Qasıma ra

4.

waxto ke cıla xo de çerexiya, çhem
ame morkerdene, hardo dewrêş
kerdi kilt, koê çêverê xo
surre vinete, şılıye vinete, adır vinet
kewte çımanê tirami, xavıka hewni

jû khalê axir zemani
jû asparê waxtê veri
xelesiya ra, ame
zindananê binê hardi ra

waxto ke perrê qılancıke bi vindi
zerrê tariyê hêketanê khana de
waxto ke dıriya, pırênê mari
waxto ke teqa, postikê zemani

jû khalê axir zemani
jû asparê waxtê veri Urartu ra
ame war, Khela Qasıma ra
şi çêverê cıranê serra kuya

5.

o khalo herdişesipê
o khalo destadır
o khalo zerremar
hama hama ke şoro xo ra, lemboa weşiye
amê, tarixê ma de bi meyman

belkia khalıkê domananê Qasımano
o asparê waxtê veri
o khalê axir zemani
belkia qe çino, zuretê xo
acê xo nêmeno, pey de nê caa

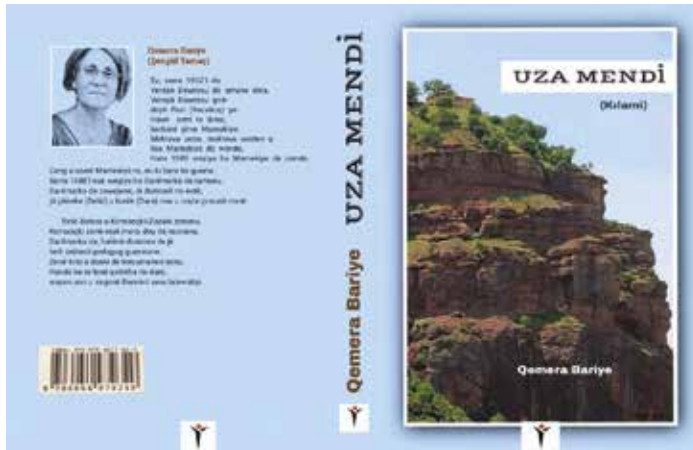
6.

ma adırê destanê xo kenime weyiye
ebe kıla serro
derheqê merden u weşiye qesê kenime
derheqê aciya ke ê mawa

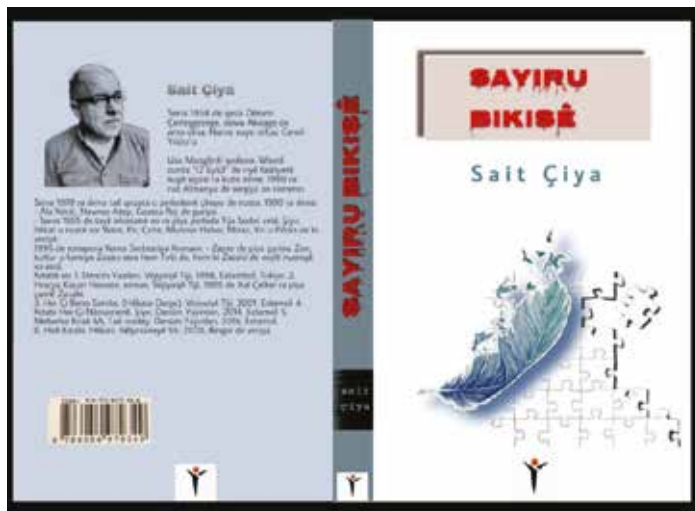
7.

tı vana, berbişê bulura de bêqule
oncino, êno, xoriyê hardi ra
bena qêraiş, aşme -vengê teyra de-
waxto ke şewe şenık şenık varê
peyê koa de

waxto ke dırbetiê ma koa ra daha biy gırsi
jû vaê de Xormeçık gımeno, Derê Qasıma de
jû vaê de Xormeçık heni gıran, heni vêşae
jû aşmê de piere can dana, zerrê heqbê mı de
zerrê goni de manenê, qorê tarixi
goni de maneno, o asparo khal
o asparê waxtê veri
o xortê axir zemani

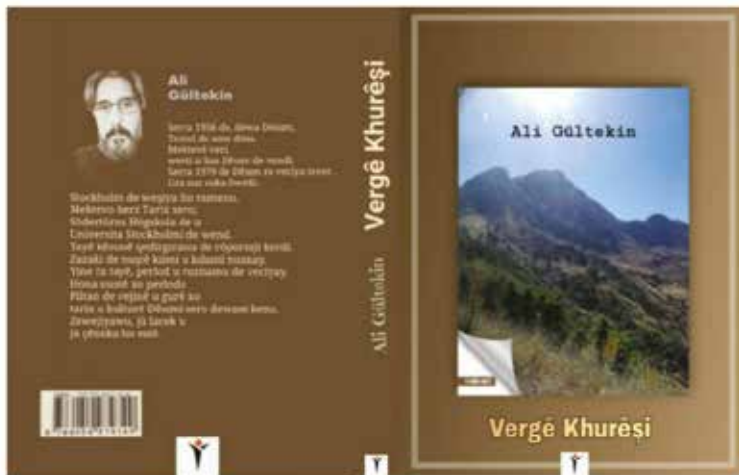
Qemera BARIYE UZA MENDİ

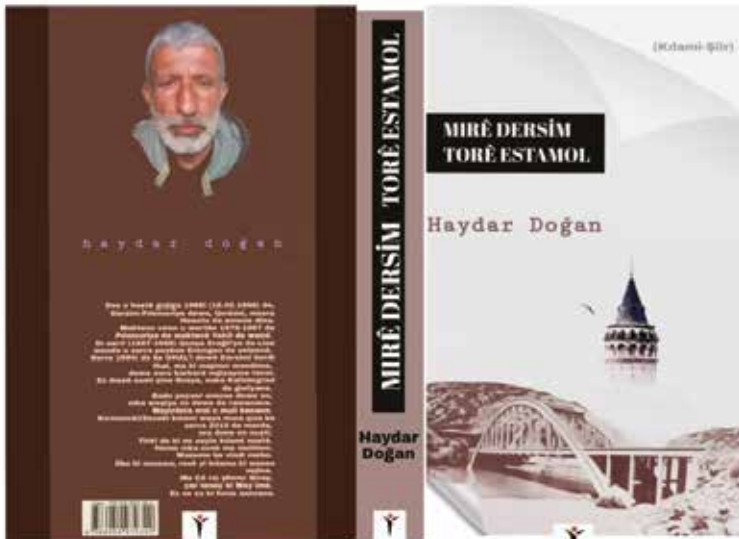
Sait ÇİYA SAYIRU BIKISÊ

Hawar TORNÊCENGİ QESÊ PİLUNÊ DÊRSİM U VATEY

Ali GÖLTEKİN **VERGÊ KHURÊŞÎ**

Haydar DOĞAN **MÎRÊ DERSÎM** **TORÊ ESTAMOL**

Vejiyaisê Tiji & Tîj Yayıncılık
 Jü dezgê de “Dersim Turizm Basım Yayın ve Müzik Üre-
 tim San. Ltd. Şti.”yo.
 Gümüşpala Mah. Güzelbakan Sokak. No.:26 D.:2 Avcılar/
 İSTANBUL
 e-posta: tijyayincilik@gmail.com
 TWITTER: tijyayincilik@gmail.com
 İNSTAGRAM: tijyayincilik@gmail.com
 Avrupa İletişim: e-posta tijasodiri@arcor.de
 Mobil-Têl: 0049 172 5109651

Sertifika No: 50658
 © Tîj Yayıncılık & Hawar Tornêcengi